

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

**Evropská měnová unie a přechod
k euru u států bývalého východního
bloku**

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
Katedra finančního práva a národního hospodářství

Studijní program: M6805 Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

**Evropská měnová unie a přechod
k euru u států bývalého východního
bloku**

Zpracoval: Karel Růžička

Vedoucí diplomové práce: Ing. Mgr. Dana Bárková, Ph.D.

Plzeň 2013

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Evropská měnová unie a přechod k euru u států bývalého východního bloku zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou nebo jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

Plzeň, březen 2013

Karel Růžička

Rád bych tímto poděkoval své konzultantce Ing. Mgr. Daně Bárkové, Ph.D. za její rady a vstřícný přístup. Dále bych chtěl také poděkovat své mamince a bráchovi za podporu při tvorbě této práce.

OBSAH

Seznam použitých zkratk	9
1. Úvod	10
2. Měnová unie	13
2.1 Obecný výklad	13
2.2 Historie a současnost měnových unií	15
2.3 Výhody a nevýhody měnové unie	16
3. Historický vývoj evropské ekonomické integrace	19
3.1 Bretton-woodský měnový systém	19
3.2 Marshallův plán	20
3.3 Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OECE-OEEC)	21
3.4 Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD)	22
3.5 Evropské hospodářské společenství	23
4. Historický vývoj Evropské měnové unie	25
4.1 Období mezivládní spolupráce	25
4.2 Období užší kooperace	26
4.2.1 Plány na vytvoření měnové unie	26
4.2.2 Wernerova zpráva	27
4.2.3 Had v tunelu	28
4.2.4 Evropský měnový systém	29
4.2.4.1 Evropská měnová jednotka (ECU)	30

4.2.4.2 Mechanismus směnných kurzů (ERM)	30
4.2.4.3 Úvěrový mechanismus	32
4.3 Období přípravy na zavedení jednotné evropské měny	33
4.3.1 Delorsova zpráva	33
4.3.2 Smlouva o Evropské unii	34
4.3.3 Jednotlivé fáze realizace EMU	35
5. Hospodářský základ EMU	38
5.1 Volný pohyb zboží	38
5.2 Volný pohyb pracovních sil	40
5.3 Volný pohyb služeb	42
5.4 Volný pohyb kapitálu	44
6. Konvergenční kritéria	47
6.1 Vymezení konvergenčních kritérií	47
7. Slovinsko – přechod na euro	50
7.1 Začlenění Slovinska do Evropské unie	50
7.2 Motivace Slovinska pro vstup do eurozóny	50
7.3.1 Plnění konvergenčních kritérií Slovinskem	51
7.3.2 Kritérium cenové stability	51
7.3.3 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	52
7.3.4 Kritérium vládního deficitu	53
7.3.5 Kritérium veřejného dluhu	53

7.3.6 Kritérium stability měnového kurzu	53
7.4 Legislativní sjednocení	54
7.5 Hodnocení vstupu Slovinska do eurozóny	54
7.6 Přijetí a průběh zavedení eura ve Slovinsku	55
7.7 Vliv eura na hospodářský růst a zahraniční obchod Slovinska	57
8. Slovensko – přechod na euro	61
8.1 Začlenění Slovenska do Evropské unie	61
8.2 Motivace Slovenska pro vstup do eurozóny	61
8.3.1 Plnění konvergenčních kritérií Slovenskem	62
8.3.2 Kritérium cenové stability	62
8.3.3 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	63
8.3.4 Kritérium vládního deficitu	64
8.3.5 Kritérium veřejného dluhu	64
8.3.6 Kritérium stability měnového kurzu	64
8.4 Legislativní sjednocení	65
8.5 Hodnocení vstupu Slovenska do eurozóny	66
8.6 Přijetí a průběh zavedení eura ve Slovensku	67
8.7 Vliv eura na hospodářský růst a zahraniční obchod Slovenska	68
9. Estonsko – přechod na euro	70
9.1 Začlenění Estonska do Evropské unie	70
9.2 Motivace Estonska pro vstup do eurozóny	71

9.3.1 Plnění konvergenčních kritérií Estonskem	72
9.3.2 Kritérium cenové stability	72
9.3.3 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	74
9.3.4 Kritérium vládního deficitu	75
9.3.5 Kritérium veřejného dluhu	75
9.3.6 Kritérium stability měnového kurzu	76
9.4 Legislativní sjednocení	76
9.5 Hodnocení vstupu Estonska do eurozóny	77
9.6 Přijetí a průběh zavedení eura v Estonsku	77
9.7 Vliv eura na hospodářský růst a zahraniční obchod Estonska	78
10. Vstup Lotyšska do eurozóny	80
11. Závěr	83
12. Annotation	87
13. Přílohy	88
14. Seznam použité literatury	103

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- CPI – index spotřebitelských cen
- ECB – Evropská centrální banka
- ECU – Evropská měnová jednotka
- EHS – Evropské hospodářské společenství
- EMCF – Evropský fond měnové spolupráce
- EMI – Evropský měnový institut
- EMS – Evropský měnový systém
- EMU – Evropská měnová unie
- ERM – Evropský mechanismus směnných kurzů
- ES – Evropská společenství
- ESCB – Evropský systém centrálních bank
- EU – Evropská unie
- EUA – Evropská účetní jednotka
- HDP – hrubý domácí produkt
- HICP – harmonizovaný index spotřebitelských cen
- HMU – hospodářská a měnová unie
- JEA – Jednotný evropský akt
- OECD – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
- OECE – Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci
- SEU – Smlouva o Evropské unii
- SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

1. ÚVOD

Podpisem tzv. Římských smluv v roce 1957 byl zahájen proces evropské ekonomické integrace. Římské smlouvy vstoupily v platnost 1. ledna 1958 a daly základ k vytvoření Evropského hospodářského společenství (EHS). Vytvoření EHS sledovalo dva cíle. Prvním byla transformace hospodářských podmínek obchodu a výroby na území Společenství vytvořením celní unie. Celní unie měla za úkol snížit obchodní překážky mezi členskými státy a zavést společné celní clo. Druhým cílem bylo širší politické sjednocení Evropy.¹ Smlouva o EHS také předpokládala vytvoření společného jednotného trhu s volným pohybem zboží, osob, služeb a kapitálu. Tento plán byl nicméně splněn až Jednotným evropským aktem (JEA), který Římské smlouvy zásadně doplnil. Krom toho JEA zakotvil Evropský měnový systém. Byl tak zformován další milník evropské integrace. JEA vzniknul na základě jednání v Lucemburku v roce 1985.²

Dalším důležitým krokem v evropské integraci byla Maastrichtská smlouva, která vstoupila v platnost v listopadu 1993 a výrazně tak reformovala Římské smlouvy. Oficiální název Maastrichtské smlouvy je Smlouva o EU (SEU). Podpisem Maastrichtské smlouvy byl překonán původní hospodářský cíl Společenství - realizace společného trhu. Smlouva nově vyjádřila některé politické záměry. Jedním z těchto záměrů bylo založení hospodářské a měnové unie (HMU).³ Cílem hospodářské a měnové unie je úzká koordinace hospodářských politik členských států, svobodné tržní hospodářství a zavedení jednotné měny.

V roce 1997 byl podepsán Pakt stability a růstu, který měl zajistit plnění fiskálních kritérií po vytvoření EMU (ta vznikla k 1. lednu 1999). Hotovostní měna euro však byla zavedena až od ledna 2002 (toto datum bylo stanoveno rozhodnutím Rady o zavedení hospodářské a měnové unie). K 1. lednu 2007 se do EMU připojilo Slovinsko a v roce 2008 pak Malta a Kypr. 1. ledna 2009 přijalo euro Slovensko a

¹ EVROPSKÉ HOSPODÁŘSKÉ SPOLEČENSTVÍ. *Dohoda o evropském hospodářském prostoru* [online]. 1957 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:52:21994A0103%2874%29:CS:PDF>

² PLECHANOVÁ, Běla. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Historie EU: Jednotný evropský akt (1985)* [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8888/sekce/80-leta/>

³ EUROPA. *Přehledy právních předpisů EU: Maastrichtská smlouva o Evropské unii* [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_cs.htm

jako poslední do tzv. eurozóny vstoupilo Estonsko. Estonsko se stalo sedmnáctým členem eurozóny 1. ledna 2011.⁴

Evropská měnová unie rozhodně není prvním pokusem o vytvoření jednotné měny. První měnové unie vznikaly již v devatenáctém století. Dokonce i dnes stále ještě existuje několik měnových unií (např.: Východokaribská měnová unie nebo měnová unie Afrického finančního společenství), nicméně žádná z nich nedosahuje takové velikosti jako Evropská měnová unie (za předpokladu, že by se nepočítaly USA, které jsou ve své politické integraci podstatně dál). V minulosti ovšem existovaly měnové unie, které lze relativně s Evropskou měnovou unií srovnat. Mezi ně je možné zařadit např. dnes již zaniklou Skandinávskou měnovou unii, Latinskou měnovou unii nebo země zóny rublu (bývalé SSSR).⁵

Primárním cílem mé práce je analýza vstupu do eurozóny u vybraných zemí HMU. Předmětem mé práce jsou tři země z bývalého východního bloku. Konkrétně se jedná o Estonsko, Slovensko a Slovinsko. Všechny tři země vstoupily do Evropské unie 1. května 2004, ale do HMU vstupovaly tyto země postupně v rozmezí několika let. Na základě studie a analýzy těchto tří zemí chci určit, zda je možné najít některé podobnosti v přijetí eura u zemí, které kdysi patřily k východnímu bloku. A v případě že ano, zda je možné je vztáhnout i na další země z „východu“, které možná v budoucnu euro přijmou. K odpovědi na základní analytickou hodlám dojít pomocí komparace plnění konvergenčních kritérií, průběhu zavádění eura a srovnáváním vlivu eura na ekonomiku u vybraných zemí.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Na začátku teoretické části nejdříve obecně popisuju měnovou unii. Zaměřuju se na jednotlivé fáze, které ji předchází a na historický vývoj měnových unií. V dalších kapitolách stručně popisuju historii evropské ekonomické integrace a vývoj Evropské měnové unie do současnosti. Následující kapitola je poté zaměřena na hospodářský základ Evropské měnové unie, který je tvořen volným pohybem zboží, pracovních sil, služeb a kapitálu. V poslední kapitole teoretické části definuju Maastrichtská konvergenční kritéria, která představují „vstupní bránu“ do eurozóny.

⁴ OUTLÁ, Veronika. *Právo Evropské unie*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 387 s. ISBN 978-807-3800-840. str.36

⁵ LACINA, Lubor a Antonin RUSEK. *Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 260 s. ISBN 978-807-3800-772.str.26

Praktická část je rozdělena na tři základní kapitoly a to podle jednotlivých zemí. V úvodě těchto kapitol analyzuji veřejné mínění a nálady, které převládaly v jednotlivých zemích před vstupem do EU a eurozóny. Dále hodnotím motivaci těchto zemí k hlubší integraci do evropských struktur, kterou představuje především Evropská měnová unie. Připravenost zemí ke vstupu do měnové unie hodnotím na základě jejich schopností plnit konvergenční kritéria. K tomu především využívám konvergenční zprávy, které pravidelně vydává Evropská centrální banka. Dále vycházím z informací Eurostatu, statistických úřadů a národních centrálních bank Estonska, Slovenska a Slovinska. K závěru kapitol pak popisují průběh zavedení eura a jeho vlivu na hospodářství v dané zemi.

Ke konci své práce jsem ještě přidal jednu další kapitolu, která je určena Lotyšsku a jeho možnosti v relativně krátké budoucnosti přijmout euro. Důvodem tohoto mého rozhodnutí je fakt, že otázka vstupu Lotyšska do Evropské měnové unie (EMU) je v současnosti velmi aktuální. Jelikož je má práce zaměřena na státy bývalého východního bloku, které vstoupily do eurozóny, domnívám se, že popsat alespoň v krátkosti současný ekonomický stav Lotyšska je nezbytností.

2. MĚNOVÁ UNIE

2.1 Obecný výklad

Typickým znakem měnové unie je jediná společná měna, kterou se členské státy unie zavázaly sdílet. Jedná se tak o nejvyšší stupeň ekonomické integrace, kterého mohou státy dosáhnout. Literatura uvádí, že ekonomická integrace má dohromady čtyři fáze, které se vzájemně podmiňují a navazují na sebe:

- a) zóna volného obchodu
- b) celní unie
- c) hospodářská unie (vnitřní trh)
- d) měnová unie⁶

Někteří autoři někdy ještě uvádí pátou fázi – politickou unii. Tento stupeň integrace znamená úplné hospodářské a politické propojení. Ve světě existuje pouze jediný příklad takovéto unie – Spojené státy americké.

a) Zóna volného obchodu

Cílem tohoto nejnižšího stupně ekonomické integrace je snížení nebo úplné zrušení cel či jiných tarifních omezení na některé výrobky (většinou se jedná o výrobky z oblasti průmyslu). Jako příklad dnešní zóny volného obchodu bych uvedl sdružení NAFTA („North American Free Trade Agreement“), jehož členy jsou Kanada, Mexiko a USA.

b) Celní unie

Celní unie je typ sdružení, kde se členské státy zavázaly, kromě odstranění cel mezi sebou, uplatňovat společné celní sazby vůči třetím zemím (tzv. „společný celní sazebník“). Členské státy tak mají společnou celní politiku vůči nečlenským státům. Dnešní celní unie je například EU-Turecko.

⁶ ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 4. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 476 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3803-483 str.386

c) Hospodářská unie (vnitřní trh)

Tento vyšší stupeň ekonomické integrace spočívá ve vytvoření společného trhu, v kterém jsou odstraněny překážky bránící volnému pohybu čtyř výrobních faktorů. Mezi tyto faktory patří volný pohyb zboží, volný pohyb služeb, volný pohyb kapitálu a volný pohyb pracovních sil.⁷

d) Měnová unie

Jak již bylo uvedeno výše, je měnová unie nejvyšší stupeň ekonomické integrace.

Benjamin J. Cohen definuje měnovou unii jako skupinu dvou nebo více států sdílejících společnou měnu nebo její ekvivalent. V nejužším slova smyslu, pak podle Cohena, termín „měnová unie“ znamená úplné vzdání se národních měn a plnou centralizaci měnové kompetence do jediné společné instituce.⁸

Michael D. Bordo definuje měnovou unii velmi podobně. Bordo popisuje měnovou unii jako územní celek, na kterém je plně akceptována jedna společná měna. K tomu ještě uvádí, že v moderní době je měnová unie spjata s centrální bankou, která vykonává monetární politiku.⁹

Dále je třeba zmínit Mundella, který rozlišuje pojmy měnová oblast („currency area“) a měnová unie („monetary union“). Měnová oblast je seskupení dvou či více států zaměřujících se na měnovou spolupráci, která je založena na smluvním základě. *„V obou případech je aplikován režim fixního kurzu, rozdíl je však v počtu měn obíhajících na daném území. Zatímco měnová oblast zahrnuje dvě či více měn fixovaných k sobě navzájem, měnová unie v sobě obsahuje závazek členských zemí sdílet jedinou společnou měnu.“*¹⁰

Mundell na základě tohoto rozlišování vytvořil v 60. letech 20. století „Teorii optimálních měnových oblastí“, kterou dále rozvinul R. McKinnon (1963) a P. B.

⁷ SLADKÝ, Michal. *Evropská měnová unie*. Plzeň, 2003. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ing. Dana Bárková

⁸ COHEN, Benjamin J. *Monetary Unions* [online]. EH.NET ENCYCLOPEDIA, 2010 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z: <http://eh.net/encyclopedia/article/cohen.monetary.unions>

⁹ BORDO, D. Michael. *The United States as a Monetary Union and Euro: A Historical Perspective* [online]. Cato Journal, 2004 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z: http://www.ciaonet.org/olj/cato/v24n1-2/cato_v24n1-2o.pdf

¹⁰ OBÚRKA, Vojtěch. *Evropská měnová unie a její perspektivy*. Brno, 2006. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta ekonomicko-správní. Vedoucí práce Ing. Petr Musil

Kenen (1969). Teorie optimálních měnových oblastí se zabývá analýzou výhod a nevýhod spojených s vytvořením měnové unie, přičemž optimální měnová oblast („Optimum Currency Area“) je definována jako uskupení zemí (oblast), v němž přínosy spojené s použitím společné měny převáží nad náklady.¹¹

2.2 Historie a současnost měnových unií

V minulosti vznikla celá řada měnových unií, nicméně motivy k jejich vzniku byly různé. Měnové unie se vytvářely z „*důvodů historických, „existenčních“, ekonomických a zejména politických. Převahu politického faktoru lze např. nalézt již v procesu vytváření samostatného německého státu, ale i v roce 1990, kdy došlo ke spojení východní a západní části současného Německa*“¹² Je vidět, že hlavním motivem k zavedení společné měny je při převaze politického faktoru snaha zajištění vnitřní stability nově vznikajícího územního celku.

*„Existenční důvody pro vznik regionálních měnových zón jsou charakteristické pro skupinu geograficky, ale i populačně velmi malých zemí, pro které je akceptace a legalizace měny hospodářsky silnějšího sousedního státu, respektive významného obchodního partnera, nezbytností. Do této skupiny patří např. evropské země, jako je Lichtenštejnsko, Monako nebo Vatikán. V mimoevropských částech světa jde např.: o Nauru, El Salvador nebo Kiribati.*¹³

Jako příklad první moderní měnové unie lze uvést Měnovou unii koloniální Nové Anglie, kterou tvořily státy Connecticut, Massachusetts Bay, New Hampshire a Rhode Island. Tato unie trvala do roku 1751, kdy se stát Massachusetts rozhodl z unie vystoupit kvůli nezodpovědné finanční politice ostatních států.¹⁴ Další regionální měnové unie se objevují později a až v devatenáctém století. Většina z nich se však stala nevydařeným experimentem. Je ovšem třeba říci, že příčinou neúspěchu některých měnových unií byla první světová válka. Uvádím pouze některé nejznámější nevydařené měnové unie (celkový počet je samozřejmě podstatně vyšší):

¹¹ LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007, xxvii, 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5 str. 3

¹² HORVÁTH Roman, Luboš KOMÁREK. Teorie optimálních měnových zón: rámec k diskuzím o monetární integraci. *Finance a úvěr* [online]. 2002 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z: http://journal.fsv.cuni.cz/storage/801_386_407.pdf

¹³ LACINA, Lubor a Antonin RUSEK. *Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 260 s. ISBN 978-807-3800-772 str. 22

¹⁴ VAKNIN, Sam. *Deja V-Euro: The History of Previous Currency Unions* [online]. Tripod.com, 2006 [cit. 2012-07-10]. Dostupné z: <http://samvak.tripod.com/nm032.html>

- Skandinávská měnová unie
- Latinská měnová unie
- Německá celní unie („Zollverein“, historicky považována za nejúspěšnější měnovou unii)
- země zóny rublu (bývalý SSSR)
- měnová unie mezi Spojeným královstvím a Irskem
- měnová unie mezi Malajsií a Singapurem¹⁵

V současné době jsou zřejmě nejznámějšími měnovými uniemi světa Evropská měnová unie, která je v současné době tvořena sedmnácti státy EU (avšak euro používají i jiné státy, např.: Monako, Černá Hora, Andorra a další) a Spojené státy americké.¹⁶ Ve světě nicméně existují i jiné funkční měnové unie. Kromě výše zmíněných jich lze identifikovat dalších pět:

- Východokaribská měnová unie
- Britská měnová unie
- Středoafriická ekonomická a měnová unie
- Západoafriická ekonomická a měnová unie
- měnová unie CFP franku („Zámořský emisněměnový institut“)¹⁷

2.3 Výhody a nevýhody měnové unie

Pro privátní sektor (podniky a domácnosti) je společná měna velkým přínosem v tom, že šetří náklady, které jsou jinak vynakládány na konverzi národních měn. Tyto výdaje mají většinou podobu přímých poplatků za provedenou transakci nebo jsou hrazeny formou rozpětí mezi nákupním a prodejním kurzem. Podnikovému sektoru měnová unie dále šetří náklady na manipulaci s více měnami, zjednodušuje účetnictví a zlevňuje přeshraniční platební styk, jenž ve srovnání s platbami v domácí měně bývá dražší a mívá též delší časové lhůty. Na národní měny tak lze vlastně nahlížet jako na technické překážky obchodu, které narušují rovné konkurenční prostředí. Další výhodou pro podniky je odstranění kurzové nejistoty, která může mít vliv na kontrakty s časovou prodlevou mezi uzavřením a peněžitým plněním.

¹⁵ LACINA, Lubor a Antonin RUSEK. *Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 260 s. ISBN 978-807-3800-772 str. 26

¹⁶ OBÚRKA, Vojtěch. *Evropská měnová unie a její perspektivy*. Brno, 2006. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta ekonomicko-správní. Vedoucí práce Ing. Petr Musil

¹⁷ LACINA, Lubor a Antonin RUSEK. *Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 260 s. ISBN 978-807-3800-772 str. 23

Podnikům tak odpadá potřeba zajišťovat se proti kurzovému riziku pomocí placených bankovních produktů. V měnové unii je tedy celkově vyšší stabilita podnikatelského prostředí v důsledku stabilnějšího fiskálu. V prostředí jednotné měny dochází ke zprůhlednění cenových relací, od čehož se dají očekávat dlouhodobé přínosy díky vyšší soutěživosti trhů.¹⁸

Díky neexistenci překážek pohybu výrobních faktorů má měnová unie v makroekonomické sféře pozitiva především v hospodářském růstu, růstu zaměstnanosti a poklesu inflace. Někteří autoři také uvádí, že měnová unie vytváří pevnější základy pro trvalou cenovou stabilitu ve srovnání s prostředím národních měn. Odůvodnění spatřují v tom, že odstranění krátkodobé kurzové volatility po ustavení měnové unie vyřazuje z činnosti jeden z hlavních zdrojů překvapivé inflace. Další výhodou měnové unie je intenzivnější hospodářská integrace, která vede k široké výrobní diferenciaci, což je faktor snižující pravděpodobnost výskytu tzv. asymetrických šoků. Neboli méně často bude docházet k poruchám, od jejichž negativních důsledků by kurz mohl odpomáhat.¹⁹

Mimoto, zvětšení trhu s jedinou měnou přináší *„posílení vlivu této měny a tím i posílení hospodářského vlivu členských států měnové unie v regionálním, popř. světovém měřítku. Jednotlivým členům unie též odpadne nutnost tvořit vlastní devizové rezervy. Jediná měna zapříčiní zvýšení konkurenčnosti a následně i konkurenceschopnosti tržního prostředí, neboť na trhu neexistují žádná ochranná opatření, přičemž spotřebitelé mohou porovnávat ceny v různých regionech.“*²⁰

Bez ohledu na výše zmíněná pozitiva, má měnová unie i některá úskalí. Ty spočívají v nerovnoměrné vyspělosti jednotlivých členských států či regionů. Někteří ekonomové díky tomu sdílí *„obavy z prohlubující se prostorové divergence, ze spontánnosti tržních sil nerovnoměrně rozdělovat integrační efekty ve prospěch již vyspělých aglomerací.“*²¹ Jednotná měna nezohledňuje aktuální hospodářskou situaci

¹⁸ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008, xix, 260 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8 str. 153-154

¹⁹ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008, xix, 260 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8 str. 154-156

²⁰ SLADKÝ, Michal. *Evropská měnová unie*. Plzeň, 2003. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ing. Dana Bárková

²¹ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008, xix, 260 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8 str. 157

v jednotlivých částech unie. Ta je totiž za původních podmínek odrazem kursu vlastní měny.

Pokud stát, který nepatří do měnové unie, prodělá devalvaci vlastní měny, tak má na druhou stranu komparativní výhody v podobě levnějšího exportu oproti ekonomicky silnějším státům. V měnové unii ovšem takovou výhodu ztrácí. *„Pokud se většina investic a exportu pojí s bohatší oblastí, je kurs společné měny určován především ekonomickou situací v této oblasti. To zapříčiňuje zhodnocování měny ve vztahu k méně vyspělému regionu. Následkem je výhodnější import do této zóny, což se ovšem negativně projevuje v deficitu platební bilance, pomalejším hospodářským růstem a vyšší nezaměstnaností.“*²² Problémem měnové unie tedy je, že může mít vážné negativní dopady na některé svoje regiony (ve své podstatě ovšem nejde o problém měnové unie, ale o problém její hospodářsky slabší části). Čím větší je ekonomická rozdílnost mezi jednotlivými regiony, tím horší jsou tyto dopady pro ekonomicky slabší části. Aby se tomuto negativnímu jevu předešlo, je potřeba, aby bohatší státy dotovaly ekonomiky států chudších. To ovšem může vyvolat u bohatších států separatistické tendence.

²² SLADKÝ, Michal. *Evropská měnová unie*. Plzeň, 2003. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ing. Dana Bárková

3. HISTORICKÝ VÝVOJ EVROPSKÉ EKONOMICKÉ INTEGRACE

Díky průmyslové revoluci a enormnímu zvýšení výroby lze najít různé formy hospodářské spolupráce již v 19. století (např.: 1860 Anglie zrušila celní poplatky, 1860 mezi Anglií a Francií byly podepsány Dohody o volném obchodu).²³ Já se ovšem v této kapitole budu zabývat pouze důležitými mezníky ekonomické integrace až po druhé světové válce, neboť teprve až toto období považuji relevantní k tématu mé práce.

3.1 Bretton-woodský měnový systém

Poválečná ekonomika evropských zemí vycházela ze systému, který nastavila tzv. bretonwoodská dohoda. Ta byla uzavřena dne 22. července 1944 mezi západoevropskými státy a USA a týkala se nové koncepce peněžního systému, která měla být zavedena po válce.

Architekti breton-woodského systému byli přesvědčeni, že se musí vyvarovat dvěma krajnostem. Za nežádoucí byla považována naprostá rigidita kurzových režimů, ale taky bezbřehá autonomie kurzových změn. Optimální kurzové uspořádání mělo mít podobu jakési střední cesty, která by neinklinovala ani ke strnulé pevnosti a ani k nekontrolované pružnosti kurzového pohybu. K tomu účelu byl zřízen Mezinárodní měnový fond, jehož úkolem bylo určit a udržovat fixní měnové kurzy s povolenou odchylkou ± 1 %. Další změnou v novém systému bylo omezení směnitelnosti zlata. Dolar byl jedinou měnou, za kterou mohlo být zlato směňováno a to pouze vůči zahraničním centrálním bankám. Zároveň byla stanovena fixní cena zlata k dolaru a to při paritě 35 dolarů za trojskou unci (přibližně 31,1 gramů).²⁴

„Bretton-woodský měnový systém neumožňoval přirozené vyrovnávání platebních bilancí, proto bylo nutné, aby země s pasivní bilancí zaváděly restriktivní měnovou politiku vůči třetím zemím k dosažení snížení dovozu. Pokud tato opatření nebyla účinná, musely země hradit schodek ze svých rezerv, případně požádat MMF o úvěr jeho pokrytí. Jestliže ani tento způsob neumožnil odstranit vzniklou nerovnováhu,

²³ GERBET, Pierre a Jan EICHLER. *Budování Evropy*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2004, 450 s. ISBN 80-246-0111-7 str.19

²⁴ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008, xix, 260 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8 str. 9

*pak bylo nutno přikročit k devalvaci měny. Díky existenci ekonomik a pasivní platební bilanci rostla spotřeba dolaru jakožto mezinárodní rezervní měny, proto musely USA trvale udržovat deficitní platební bilanci.*²⁵ Výsledkem ovšem bylo, že se v zahraničí hromadily dolary (ironicky tak dostaly název „evropské dolary“) a z USA odplývalo zlato, neboť pouze za dolar bylo směnitelné. Za takovéto situace bylo nemožné na trzích udržet cenu zlata na 35 dolarech za unci. Dolar trpěl inflací a devalvací a to při pokračování amerického deficitu platební bilance. Vzhledem k hrozícímu nebezpečí, že evropské centrální banky předloží své nahromaděné zásoby dolarů k výměně za zlato, rozhodl se prezident Nixon roku 1971 zcela zlatý standard opustit. Dolar se tak stal poprvé ve své historii nekrytou, papírovou měnou což nakonec zapříčinilo konec bretton-woodského systému.²⁶

3.2 Marshallův plán

Plán evropské obnovy (European Recovery Program), známý více jako Marshallův plán, byl první formou ekonomické evropské spolupráce po druhé světové válce. Plán byl nicméně spojen s podporou USA. Projekt byl poprvé zveřejněn 5. června 1947 na Harvardské univerzitě generálem Marshalllem. Kromě Marshalla se na něm podíleli také jeho zástupci Dean Acheson a William Clayton.

Příčinou vzniku tohoto plánu byla zhoršující se ekonomická situace (na přelomu let 1946-1947) evropských států poničených válkou a také americká politika „containmentu“, která považovala ekonomicky slabší státy za snadnou kořist komunismu.

Veškeré předešlé formy pomoci ze strany USA selhaly, jelikož se nikdy nepodařilo zemědělskou a průmyslovou výrobu znovu dostatečně obnovit. Důvodem tohoto špatného průběhu bylo především to, že USA dotovaly evropské státy pouze bilaterálním způsobem. Bylo jisté, že pokud má být obnova Evropy úspěšná, je zapotřebí společné akce. Marshallův plán proto nabízel podporu poněkud odlišně. Evropské státy se museli nejprve sami dohodnout, společně vytvořit program obnovy

²⁵ SLADKÝ, Michal. *Evropská měnová unie*. Plzeň, 2003. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ing. Dana Bárková

²⁶ ROTHBARD, Murray Newton a Jan EICHLER. *Peníze v rukou státu: jak vláda zničila naše peníze*. Vyd. 1. Praha: Liberální institut, 2001, 144 s. ISBN 80-863-8912-X str. 98-100

a vypracovat inventarizaci svých zdrojů. Teprve po splnění těchto podmínek, jim USA přislíbily pomoc.²⁷

Program nevyklučoval žádnou zemi Evropy, a byl určen nejen zemím střední a východní Evropy, ale také Sovětskému svazu.

3.3 Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OECE-OEEC)

Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (Organisation européenne de coopération économique, Organisation for European Economic Cooperation) vznikla, na přání Američanů, 16. dubna 1948. Jejím cílem bylo koordinovat finanční pomoc z Marshallova plánu (celkem šlo o rozdělení téměř 13 miliard dolarů v období čtyř let) a kontrolovat rozvoj obchodu členských států. Zakládající úmluvu podepsalo celkem 17 států (Jako 18. člen se připojilo Španělsko až v roce 1959). Roku 1950 se přidruženými členy staly Spojené státy a Kanada.²⁸

Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (1948-1960)

²⁷ GERBET, Pierre a Jan EICHLER. *Budování Evropy*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2004, 450 s. ISBN 80-246-0111-7 str. 53

²⁸ OECD. *Organisation for European Economic Co-operation* [online]. 2012 [cit. 2012-09-15]. Dostupné z:

http://www.oecd.org/document/53/0,3746,en_2649_201185_1876912_1_1_1_1,00&&en-USS_01DBC.html

²⁹ GERBET, Pierre a Jan EICHLER. *Budování Evropy*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2004, 450 s. ISBN 80-246-0111-7 str.57

Před samotným vznikem OECE vznikaly spory o organizační strukturu OECE. Británie navrhovala formu mezivládní spolupráce, zatímco Francie chtěla silnou organizaci, která by vůči vládám členských států požívala určitou autonomii. Britskou koncepci podporovaly malé státy, které tak chtěly ubránit svou suverenitu. Britský návrh nakonec zvítězil a OECE byla vytvořena jako pouhá organizace pro mezivládní spolupráci, což evidentně limitovalo její možnosti.³⁰

Strukturální nedostatky však byly poměrně snadno překonány díky metodice práce, kterou OECE používala (fungovala na způsobu stálé konference a vytvářela konzultace na všech možných úrovních) a také díky tomu, že vlády jednotlivých států měly v prvních letech vůli ke skutečné spolupráci. Činnost organizace tak byla v mnoha odvětvích velice pozitivní.³¹

Na počátku 60. let 20. století se OECE transformovala na OECD.

3.4 Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD)

Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development) byla založena 1961 (zakládací dokument byl podepsán 14. prosince 1960). V dnešní době sdružuje již 34 států, které jsou ekonomicky vyspělé a přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky. Posláním OECD je ekonomický rozvoj členských zemí:

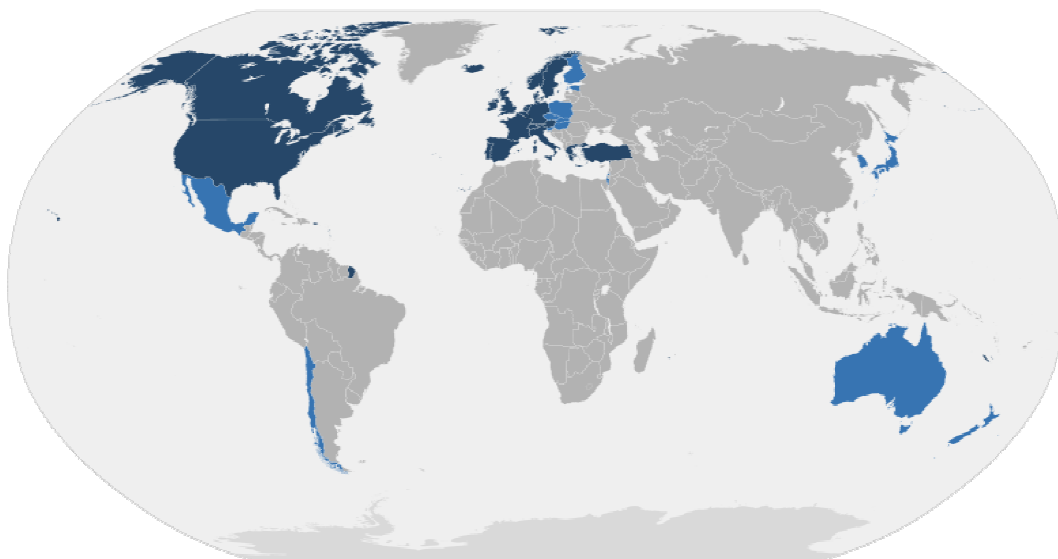
- zejména dosažením dlouhodobě udržitelného ekonomického růstu,
- zvyšováním zaměstnanosti a životní úrovně při současném zachování vnitřní i vnější finanční rovnováhy,
- rozšiřováním světového obchodu na mnohostranném a nediskriminačním základě v souladu s přijatými mezinárodními závazky.³²

³⁰ GERBET, Pierre a Jan EICHLER. *Budování Evropy*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2004, 450 s. ISBN 80-246-0111-7 str.56

³¹ GERBET, Pierre a Jan EICHLER. *Budování Evropy*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2004, 450 s. ISBN 80-246-0111-7 str.56-57

³² CZECHTRADE. *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj* [online]. 2010, 2.11. [cit. 2012-09-19]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/strucna-charakteristika-oecd-7192.html>

Členské státy OECD

33

■ Zakladatelské státy ■ Pozdější členové

OECD se ovšem zaměřuje i na nečlenské státy tím, že se snaží podpořit jejich politiky na zlepšení hospodářského a sociálního blahobytu. OECD poskytuje fórum, na kterém mohou vlády spolupracovat, vyměňovat si zkušenosti a hledat řešení společných problémů.³⁴

3.5 Evropské hospodářské společenství

Tato instituce vznikla na základě Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství, která byla podepsána 25. března 1957. Jednalo se o jednu z tzv. Římských smluv (druhou z Římských smluv byla Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii).³⁵

³³ WIKIPEDIA. *OECD member states map* [online]. 2012 [cit. 2012-09-15]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/File:OECD_member_states_map.svg

³⁴ OECD. *The Organisation for Economic Co-operation and Development* [online]. 2012 [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/>

³⁵ OUTLÁ, Veronika. *Právo Evropské unie*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 387 s. ISBN 978-807-3800-840 str. 23

Cílem EHS byla podpora rozvoje hospodářského života, stability, hospodářského růstu, zvyšování životní úrovně a těsnější vztahy mezi členskými státy prostřednictvím společného trhu a sbližováním hospodářské politiky.³⁶

V roce 1965 bylo EHS na základě Slučovací smlouvy spojeno s Evropským společenstvím uhlí a oceli a Evropským společenstvím pro atomovou energii. Vzniklý útvar se nazýval Evropská společenství (ES). V roce 1992 byla ES (díky Maastrichtské smlouvě) transformována do prvního pilíře Evropské unie. EHS tedy bylo předchůdcem dnešní EU, díky níž vznikla EMU. Jednotlivé fáze vývoje jsou podrobněji popsány v následující kapitole.

³⁶ TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, lii, 953 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-4003-332 str. 37

4. HISTORICKÝ VÝVOJ EVROPSKÉ MĚNOVÉ UNIE

Vytvoření měnové unie, jako jeden ze svých cílů, vyhlásila ES již při svém založení. Nicméně v 50. a 60. letech nebyl stupeň evropské ekonomické integrace natolik vysoký, aby vyžadoval jednotné řízení měnové politiky na úrovni ES. To se změnilo zavedením celní unie a pokračující integrací v různých oblastech ES.³⁷

Celkově lze rozdělit evropskou měnovou integraci na čtyři základní etapy:

1. Období mezivládní spolupráce (1958-1970), kdy docházelo pouze ke koordinaci měnových politik v rámci fungování Bretton-woodského měnového systému.
2. Období užší kooperace (1971-1990), kdy došlo k novým integračním aktivitám – návrhu prvního plánu na vytvoření společné měny a vytvoření Evropského měnového systému.
3. Období přípravy na zavedení jednotné evropské měny (1990-1998), charakteristické definováním základní koncepce celého projektu HMU a následně jeho postupnou, ale rychlou realizací.
4. Období vzniku HMU a dovršení měnové integrace (1999- dosud), kdy byla zavedena jednotná měna nejprve bezhotovostně, následně jako platidlo a veškeré kompetence ohledně měnové politiky členských států HMU převzala Evropská centrální banka.³⁸

4.1 Období mezivládní spolupráce

System fixních kurzů zavedený dohodami z Bretton Woods evropským státům plně vyhovoval, protože značně omezoval možnost devalvace některé měny. Ta by totiž způsobila zlevnění exportu daného státu a tím i zvýhodňování jeho postavení v celní unii.³⁹ Krom toho měly státy také hořkou zkušenost ze systému plovoucích kurzů (1919-1926).

³⁷ SLADKÝ, Michal. *Evropská měnová unie*. Plzeň, 2003. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ing. Dana Bárková

³⁸ LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str.191-192

³⁹ SLADKÝ, Michal. *Evropská měnová unie*. Plzeň, 2003. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ing. Dana Bárková

„V rámci této měnové koordinace byl zřízen Měnový výbor s poradním statutem, jehož úkolem bylo sledovat finanční a měnovou situaci členských států, jejich platební bilanci a podávat pravidelné zprávy Radě ministrů a Komisi. Každý členský stát měl pokládat svoji politiku měnových kurzů za otázku společného zájmu.(čl. 107 Smlouvy EHS)“⁴⁰

Větší zájem o měnovou integraci sílil postupně až v 60. letech. Důvodem byly výkyvy amerického dolaru a počínající nestabilita bretton-woodskeho systému.

4.2 Období užší kooperace

Nerovnováha národních ekonomik členských zemí ES se plně projevila při vytvoření celní unie (1968). Každá země měla poněkud odlišné priority týkající se makroekonomických cílů, což ohrožovalo jejich vnější rovnováhu. Spekulativní tlaky na své měny však země řešily různě. Francie například devalvací franku a SRN naopak revalvací marky. Výsledkem bylo vytvoření napětí mezi evropskými měnami, které vyvolalo potřebu koordinace hospodářských a měnových politik mezi členskými státy.⁴¹ Společenství tak usilovalo o vytyčení nových cílů pro politický vývoj v příštím desetiletí.

4.2.1 Plány na vytvoření měnové unie

K řešení této problematiky byly představeny dva plány, které měly zcela opačný pohled na věc. První z nich, Barreho plán, byl předložen Evropskou komisí 12. února 1969. Barreho plán byl zaměřen především na úvodní fázi měnové integrace a vycházel z toho, že nejprve je nutná fixace kurzů měn členských států.⁴²

Druhý návrh, Schillerův plán, byl předložen německou vládou 12. února 1970. Schillerův plán naopak viděl příčiny napětí mezi evropskými měnami v rozdílných hospodářských podmínkách (především v míře inflace), a proto navrhoval, že před fixací měnových kurzů (či zavedení společné měny) je potřeba efektivní koordinace a harmonizace hospodářských politik jednotlivých členských států Společenství.³⁴

⁴⁰ LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str.192

⁴¹ LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str.193-194

⁴² LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str.194

Barreho plán byl podporován Francií, Belgií a Lucemburskem (monetaristická škola), zatímco Schillerův plán SRN, Holandskem a Itálií (ekonomistická škola).⁴³

Z kompromisu těchto dvou názorově odlišných koncepcí nakonec vzešla Wernerova zpráva, která navrhovala konkrétní kroky k uskutečnění projektu hospodářské a měnové unie.⁴⁴

4.2.2 Wernerova zpráva

Na zasedání Evropské rady v Haagu (prosinec 1969) vyjádřili zástupci vlád vůli k postupné realizaci HMU. K tomu účelu byla vytvořena expertní skupina (jejím vedením byl pověřen lucemburský premiér Pier Werner), která měla za úkol vyhotovit pracovní mapu, jež by Společenství k HMU dovedla. Wernerova zpráva byla zveřejněna v říjnu 1970 pod plným názvem Zpráva Radě a Komisi o etapovité realizaci Hospodářské a měnové unie v zemích Společenství (*A Report to the Council and the Commission on the Realisation by Stages of economic and Monetary Union in the Community*). Cílem zprávy bylo vlastně najít kompromis mezi stoupenci monetaristické školy (Francie, Belgie, Lucembursko) a ekonomistické školy (SRN, Holandsko, Itálie). Výsledný text byl proto velmi opatrný.⁴⁵

Wernerova zpráva „předpokládala, že k ustavení měnové unie dojde ve třech etapách, přičemž přijetí dalších rozhodnutí a legislativy bude záviset na zkušenostech s fungováním předchozích opatření. Detailně analyzovala první dvě etapy a v obecnější rovině popisovala reformy, které musí být uskutečněny ve třetí etapě. První etapa měla trvat tři roky a soustředit se na sblížení měnových a fiskálních politik. Vlády měly formulovat svoje národní politiky v závislosti na cílech Společenství a politika konvergence měla být dostatečnou zárukou, aby nedocházelo ve druhé etapě k výrazným měnovým výkyvům. V rámci posílení solidarity uvnitř Společenství mělo dojít k omezení kolísání měn Společenství vůči americkému dolaru a posléze v rámci intervenčního režimu a sblížení hospodářských politik k postupnému zužování flukтуаčního pásma mezi evropskými měnami. Na podporu

⁴³ MINISTERSTVO FINANČÍ. *Wernerova zpráva* [online]. 2012 [cit. 2012-10-02]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=W

⁴⁴ MINISTERSTVO FINANČÍ. *Wernerova zpráva* [online]. 2012 [cit. 2012-10-02]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=W

⁴⁵ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-076-8 str. 18

*tohoto kroku počítal dokument s vytvořením Evropského fondu pro měnovou spolupráci.*⁴⁶

Na základě Wernerovy zprávy přijala Rada ministrů 22. března 1971 usnesení o vytvoření HMU, které počítalo se třemi etapami v průběhu deseti let. Cíl zprávy, vytvořit měnovou unii do roku 1980, ovšem nakonec nebyl realizován, neboť na začátku 70. let se zhroutil bretonwoodský systém a k tomu ještě udeřil první ropný šok. Wernerův plán tak byl odsunut na neurčito.

4.2.3 Had v tunelu

Jelikož měl začátek rozvoje HMU skutečně špatné načasování (zrušení konvertibility dolaru, zhroucení bretonwoodského systému pevných kurzů), snažila se ES udržet měnovou spolupráci v rámci první etapy Wernerova plánu vytvořením systému vzájemného navázání evropských měn a zajištěním jejich stability vazbou na americký dolar. K tomu došlo 10. dubna 1972, kdy byla podepsána tzv. Basilejská dohoda. Dohoda byla podepsána guvernéry centrálních bank šesti členských a kandidátských zemí (Irsko, Dánsko, Velká Británie, záhy také Norsko).⁴⁷

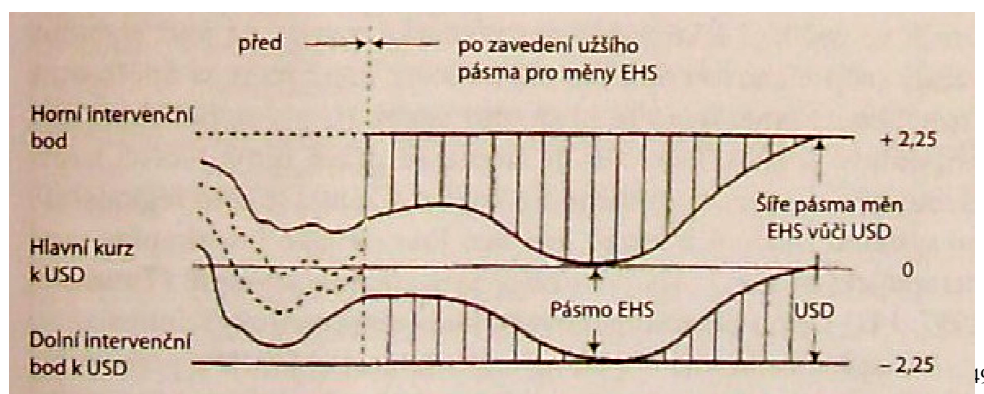
Basilejská dohoda zajišťovala, že měny členských zemí budou fluktuovat v rozmezí celkem 2,25 % (po 1,125 % na obě strany) od své parity k dolaru (ostatní členské státy MMF přijaly rozmezí 4,5 %). Z toho důvodu je vzniklý systém označován jako „Had v tunelu“.⁴⁸

⁴⁶ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-210-5082-2 str. 51

⁴⁷ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-210-5082-2 str. 52

⁴⁸ FIKAR, Jiří. *Perspektivy vstupu České republiky do evropské měnové unie*. Plzeň, 2007. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Ing. Dana Bárková Ph.D.

Fungování hada v tunelu:

Měnící se mezinárodní měnová situace a postupná devalvace dolaru způsobily, že období hada v tunelu zemím Společenství mnoho kurzové stability nepřineslo. To nakonec zapříčinilo výstup některých zemí, až nakonec zůstaly jen státy se silnou měnou (německá marka, dánská koruna). Systém hada se tak postupně rozpadl, což mělo za následek úplné ztroskotání Wernerova plánu. Jediným realizovaným výstupem Wernerova plánu tak zůstal pouze Evropský fond pro měnovou spolupráci, který byl založen 6. dubna 1973.⁵⁰

Tabulka 4.1 (viz přílohy) zachycuje vývoj evropského měnového hada v tunelu.

4.2.4 Evropský měnový systém

Po ztroskotání Wernerova plánu stále existovala potřeba stabilizovat evropské měnové kurzy. Z toho důvodu byl vytvořen alternativní projekt – evropský měnový systém (EMS). Návrh ke vzniku dal německý kancléř Helmut Schmidt a francouzský prezident Valéry Giscard d'Estaing. V prosinci 1978 Evropská rada projekt potvrdila a EMS začal fungovat od 13. března 1979. Jeho členy se staly všechny země ES. EMS se skládal ze tří prvků:

- Evropská měnová jednotka – ECU
- Mechanismus směnných kurzů – ERM
- Úvěrový mechanismus

⁴⁹ LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str. 198

⁵⁰ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-210-5082-2 str. 53-54

4.2.4.1 Evropská měnová jednotka (ECU)

Evropská měnová jednotka (European Currency Unit) se stala nástupkyní Evropské účetní jednotky EUA (European Unit of Account) z roku 1975. ECU představovala koš všech zúčastněných měn, přičemž váha jednotlivých měn v koši byla odvozena od podílu HDP členské země na celkovém HDP Společenství. „*Revize výpočtu ECU měla být provedena každých pět let s možností revize na požádání v případě, že by některá z měn indikovala změnu svého váhového zastoupení o více než 25 %. Aby nebyla porušena kontinuita v systému „evropských měn“, byl výchozí kurz nastaven v poměru 1 ECU = 1 EUA.*“⁵¹ Průběžné složení měnového koše ECU znázorňuje tabulka 4.2 (viz přílohy).

ECU byla zavedena pouze v bezhotovostní formě. Jejím hlavním úkolem bylo plnit funkci rezervní měny uvnitř Společenství (transakce mezi centrálními bankami, sestavování rozpočtu, zemědělské platby, převody ze strukturálních fondů atd.) a sloužit jako nástroj transakcí uvnitř celého EMS. Jelikož držitelem ECU mohly být pouze centrální banky, rozlišovalo se mezi tzv. oficiální ECU (používaná v rámci EMS; psáno velkými písmeny) a privátní ecu (bankovní operace; psáno s malými písmeny). Dále ještě existovala tzv. zelená ECU, která byla určena pro zemědělské platby.⁵²

4.2.4.2 Mechanismus směnných kurzů (ERM)

Mechanismus směnných kurzů (Exchange Rate Mechanism) byl v první řadě významný tím, že angažoval všechny členské měny, ale zároveň je nenutil zapojovat se do všech dostupných funkcionalit. ERM tak byl výborným příkladem funkčního kompromisu mezi jednotlivými politickými aktéry. ERM vzniknul na základě kompromisu dvou rozdílných koncepcí – německé a francouzské. Francouzská verze chtěla stanovit měnová pásma vazbou k ECU, zatímco ta německá požadovala definovat měnová pásma bilaterálně.⁵³

⁵¹ KABILKA, Michal. *EURO – politický nebo ekonomický projekt?*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Ing. Petra Černíková

⁵² LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str. 203

⁵³ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008, xix, 260 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8 str. 69

Měny zúčastněných zemí byly pevně svázány ve dvojicích (tzv. směrné kurzy) a tvořily paritní mřížku, v níž se mohly pohybovat ve flukтуаčním rozpětí $\pm 2,25$ % od centrální parity (převzato z hada v tunelu). Zároveň však měly státy možnost dočasného rozšíření pásma na ± 6 % a změny centrální parity (úpravy centrálních parit ERM jsou chronologicky zobrazeny v tabulce 4.3 – viz přílohy). Pokud byla hodnota v jisté dvojici překročena, musely obě centrální banky intervenovat a kurz opět stabilizovat. Nicméně k tomu již sloužily úvěrové mechanismy.⁵⁴

V roce 1987 došlo k úpravě ERM díky Basilejsko-nyborgské úmluvě (tzv. malá reforma EMS). Na základě této úmluvy mohly centrální banky zasahovat již preventivně do vývoje kurzu, i když příslušná měna nedosahovala horní či dolní hranice flukтуаčního pásma (intramarginální intervence).⁵⁵

Druhou součástí ERM, vedle paritní mřížky, byl tzv. indikátor divergence. Ten umožňoval stanovení povinnosti intervence (v rámci ERM) v případě, že se kurz dostal alespoň na 75 % flukтуаčního pásma (tzv. hranice divergence). Indikátor divergence tak představoval jakousi „zarážku“, jejíž prolomení mělo odstartovat diskusi na dané téma. Kritická výše divergence byla jednotlivým měnám stanovena podle tohoto vzorce:

$$\mathcal{E}_i = 0,75 \times m \times (1 - w_i)$$

kde: \mathcal{E}_i je procentuální odchylka kurzu i -té složkové měny od stanovené parity
denominované v ECU,

w_i – váhové zastoupení i -té složkové měny v jednotce ECU,

m – šířkový parametr flukтуаčního pásma ($m = 2,25$ % jako standart ERM,
respektive $m = 6$ % jako dočasná výjimka).

⁵⁴ LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str. 203

⁵⁵ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-210-5082-2 str. 60

Z formule pro kritickou výši divergence vyplývá, že čím vyšší váhou byla měna v jednotce ECU zastoupena, tím menším prostorem pro divergenci disponovala.⁵⁶

4.2.4.3 Úvěrový mechanismus

Úvěrový mechanismus doplňoval ERM tím, že pomáhal udržet kurzy uvnitř flukuačního pásma. V případě že členské státy nebyly schopny hradit deficit platební bilance z vlastních zdrojů, mohly využít jeden ze tří úvěrových zdrojů. Rozlišovaly se úvěry: velmi krátkodobé, krátkodobé a střednědobé.⁵⁷ Ústřední institucí v tomto směru byl Evropský fond měnové spolupráce (European Monetary Cooperation Fund, EMCF), který byl založen 1973.

Velmi krátkodobé financování (Very Short-Term Financing)

Zdrojem úvěru byly swapové operace mezi centrálními bankami, tj. poskytnutí úvěru jednou centrální bankou druhé prostřednictvím účtu v ECU vedených EMCF se splatností do 45 dní a s možností prodloužení až o tři měsíce. Splácení dluhu bylo realizováno prostřednictvím EMCF. Cílem těchto úvěrů bylo poskytnutí devizových prostředků na devizové intervence těm členským státům, jejichž vlastní rezervy byly nedostačující.⁵⁸

Krátkodobá měnová pomoc (Short-Term Monetary Support)

Na základě krátkodobé měnové pomoci si zúčastněné centrální banky poskytovaly vzájemně krátkodobé úvěry, které výlučně sloužily ke krytí nepředvídaných a nahodilých deficitů platebních bilancí. Úvěry byly poskytovány na dobu tří měsíců s možností prodloužení lhůty splatnosti. Lhůtu splatnosti bylo možné prodloužit až dvakrát o další tři měsíce.⁵⁹

⁵⁶ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008, xix, 260 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8 str. 78-79

⁵⁷ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-210-5082-2 str. 60

⁵⁸ BRŮŽEK, Antonín. *Evropská měnová integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2001, 138 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-245-0158-9 str. 65

⁵⁹ BRŮŽEK, Antonín. *Evropská měnová integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2001, 138 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-245-0158-9 str. 65

Střednědobá finanční pomoc (Medium-Term Financial Assistance)

Střednědobá finanční pomoc byla aktivována v případech, kdy vývoj platební bilance členského státu byl natolik vážný, že by mohl ohrozit fungování celého Společenství. Na rozdíl od předchozích forem úvěrové pomoci se jednalo o dohodu mezi státy a nikoliv mezi centrálními bankami ES. Poskytnutí úvěru bylo podmíněno splněním určitých ekonomických a finančních podmínek uložených Radou ES. Splatnost úvěru se pohybovala mezi 2-5 roky.⁶⁰

4.3 Období přípravy na zavedení jednotné evropské měny

Relativní úspěch EMS podnítil ve druhé polovině 80. let, v době stabilizace systému, ES k novým krokům k vytvoření úplné měnové unie. Mezi tyto kroky lze zařadit například včlenění EMS do primárního práva nebo deklaraci priorit vytvoření HMU v Jednotném evropském aktu. Důležitým mezníkem v tomto vývoji byl rok 1988, kdy byl vytvořen 17členný výbor expertů (složen z guvernérů centrálních bank členských států) pod vedením tehdejšího předsedy Komise ES Jacquese Delorse k tomu, aby během jednoho roku prozkoumali a předložili zprávu s návrhem konkrétních etap k uskutečnění HMU.⁶¹

4.3.1 Delorsova zpráva

Tzv. Delorsova zpráva (oficiální název je: Zpráva o hospodářské a měnové unii v Evropském společenství – Report on Economic and Monetary Union in the European Community) byla publikována 12. dubna 1989.

Zpráva definovala měnovou unii jako měnovou oblast, kde jsou fiskální politiky jednotlivých států vedeny tak, aby dosáhly společných makroekonomických cílů. Po vzoru Wernerovy zprávy, byly vymezeny tři podmínky, které byly nezbytné k vytvoření měnové unie:

- zajištění neodvolatelné směnitelnosti měn,
- úplná liberalizace pohybu kapitálu a integrace finančních trhů,

⁶⁰ BRŮŽEK, Antonín. *Evropská měnová integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2001, 138 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-245-0158-9 str. 66

⁶¹ LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str. 208-209

- odstranění flukтуаčního pásma a pevná fixace měnových kurzů.⁶²

Zpráva rozplánovala vytvoření měnové unie do tří fází. „V úvodní přípravné fázi měly všechny členské státy vstoupit do EMS a měl být dobudován jednotný vnitřní trh. V druhé fázi měla být přijata potřebná legislativa včetně vytvoření Evropského systému centrálních bank se zastřešující Evropskou centrální bankou, na kterou měly být postupně převedeny všechny pravomoci potřebné k vykonávání měnové politiky. Přestavování centrálních parit mělo být omezeno jen na výjimečné případy a šíře flukтуаčních pásem postupně zužována. Ve třetí fázi mělo dojít k neodvolatelnému zafixování národních měn a k umožnění jejich oběhu ve všech zemích unie či v lepším případě k nahrazení národních měn měnou společnou.“⁶³ Delorsův plán (na rozdíl od Wernerova plánu) nenastavil žádné konkrétní termíny zahájení jednotlivých fází vyjma začátku první fáze, která měla začít 1. července 1990. Dále však Delorsova zpráva zdůraznila, že je třeba jasné načasování třetí etapy, což byla zřetelná pojistka, aby se neopakovala situace ze 70. let.⁶⁴

Na základě Delorsovy zprávy se Evropská rada v Madridu v červnu 1989 rozhodla přejít k první etapě HMU v červenci 1990 a Evropská rada ve Štrasburku v roce 1989 svolala mezivládní konferenci, aby zjistila revize Smlouvy potřebné pro postup k druhé a třetí etapě a k zavedení HMU. Výsledkem nakonec byla Smlouva o Evropské unii⁶⁵

4.3.2 Smlouva o Evropské unii

Smlouva o Evropské unii (Treaty on European union) byla výsledkem mezivládních jednání ukončených v prosinci 1991 v Maastrichtu (odtud název „Maastrichtská smlouva“). Na základě této smlouvy byla vytvořena třípilířová struktura EU („Maastrichtský chrám“), přičemž HMU se stala součástí prvního,

⁶² COMMITTEE FOR STUDY OF ECONOMIC AND MONETARY UNION. *Report on economic and monetary union in the European Community* [online]. 1989, 17.4. [cit. 2012-10-16]. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/1007/1/monetary_delors.pdf

⁶³ KABILKA, Michal. *EURO – politický nebo ekonomický projekt?*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Ing. Petra Černíková

⁶⁴ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-210-5082-2 str. 68-69

⁶⁵ EVROPSKÁ KOMISE. *Jedna měna pro jednu Evropu – cesta k euru* [online]. 2008 [cit. 2012-10-21]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication6730_cs.pdf

nadnárodního pilíře, a zároveň jedním z hlavních cílů nově vytvořené Evropské unie.⁶⁶

V rámci měnové oblasti zakotvila Maastrichtská smlouva některé zásadní body:

- Proces utváření měnové unie byl rozvržen do tří stadií, která byla ukotvena pevnými daty a kterým byly přiřazeny jasné cíle a úkoly.
- Jako nejzazší termín vzniku měnové unie byl stanoven 1. leden 1999
- Byla zformulována konvergenční kritéria, jejichž splněním byla podmíněna účast v měnové unii.
- Členům Společenství byla uložena povinnost usilovat o členství v měnové unii, pouze Dánsko a Velká Británie si z tohoto obecného závazku vyjednaly výjimku.
- Byla vyjasněna institucionální podoba budoucí měnové unie v čele s nezávislou Evropskou centrální bankou, pověřenou mandátem pečovat o cenovou stabilitu.⁶⁷

Podepsání smlouvy bylo nepochybně velkým úspěchem, nicméně poté následoval ještě poměrně složitý proces její ratifikace ve všech členských státech. V Dánsku byla smlouva zamítnuta v referendu a v Německu a Francii čelila ústavní žalobě. Maastrichtská smlouva nakonec vstoupila v platnost 1. listopadu 1993.

4.3.3 Jednotlivé fáze realizace EMU

1. fáze (1.7. 1990 – 31.12. 1993)

Cílem této etapy bylo odstranění veškerých překážek kapitálových toků mezi členy ES a dokončení vnitřního trhu. Tato fáze končí se vstupem Smlouvy o Evropské unii v platnost.

2. fáze (1.1. 1994 – 31.12. 1998)

V této fázi byly vytvořeny institucionální, ekonomické a právní předpoklady pro zavedení jednotné měny. Již v roce 1994 byl ve Frankfurtu založen Evropský

⁶⁶ LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str. 211

⁶⁷ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008, xix, 260 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8 str. 152

měnový institut (European Monetary Institute, EMI) jakožto následovník Evropského fondu pro měnovou spolupráci.

EMI svou prací přispěl v několika oblastech. Pomohl vypracovat scénář přechodu na euro, vytvořit právní rámec pro zavedení eura a naplánovat infrastrukturu platebního systému.⁶⁸ Celkově měl tedy spoustu regulačních, organizačních a logistických úkolů. Na druhou stranu však EMI neměl dostatek kompetencí k plnění všech svých úkolů. „*Neměl právní subjektivitu ani žádná exekutivní oprávnění, nemohl zasahovat do měnové politiky jednotlivých členských států EU. Nesměl také udělovat instrukce národním centrálním bankám. EMI mohl plnit pouze úkoly a funkce svěřené mu Smlouvou o ES a Statutem EMI, „aniž by tím byla dotčena odpovědnost institucí příslušných pro uskutečňování měnové politiky v jednotlivých členských státech“.* (čl. 3 Protokolu o Statutu EMI)⁶⁹ Za tento nevyvážený rozsah kompetencí mohl především odmítavý postoj Německa ke společné měnové politice. Německo mělo především obavy z fiskální nedisciplinovanosti ostatních zemí. EMI byl rozpuštěn 1. června 1998 a jeho agendu poté převzala nově vzniklá Evropská centrální banka (European Central Bank, ECB).

V tomto období došlo k zasedání Evropské rady v Amsterdamu (2. říjen 1997), kde byly vytvořeny pravidla nového systému směnných kurzů (ERM II). ERM II se týká zemí mimo eurozónu a de facto kopíruje fungování předchozího ERM s tím rozdílem, že flukuační pásmo je $\pm 15\%$ od centrální parity. Flukuační pásmo může být i zúženo, což je případ dánské koruny s povoleným rozmezím $\pm 2,25\%$. ERM II začal fungovat od 1. ledna 1999, tedy ve chvíli kdy vývoj realizace EMU došel do třetí fáze. Proto byly na začátku jedinými členy ERM II pouze Dánsko a Řecko.⁷⁰

3. fáze (1.1. 1999 – 28.2. 2002)

Tato fáze byla rozdělena do dvou etap. Ta první trvala 3 roky (1.1. 1999 – 31.12. 2001). Kompetence v měnové politice již přešly na úroveň Společenství a

⁶⁸ EUROPEAN CENTRAL BANK. *The European Monetary Institute and progress towards monetary union* [online]. 1997 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/press/key/date/1997/html/sp970922.en.html>

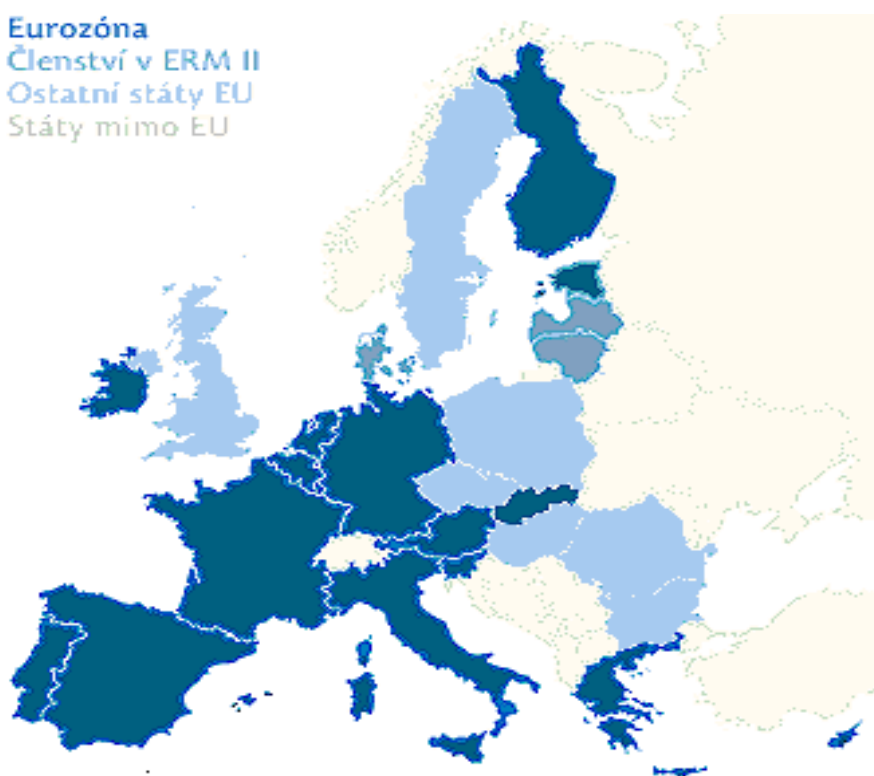
⁶⁹ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-210-5082-2 str. 74-75

⁷⁰ LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str. 217

zodpovědnost za provádění měnové politiky převzal Evropský systém centrálních bank a Evropská centrální banka. Měnové kurzy byly pevně zafixovány mezi měnami zúčastněných států a eurem, které v této první etapě bylo pouze v bezhotovostní formě.⁷¹ Zafixované kurzy mezi měnami zemí HMU a eurem zobrazuje tabulka 4.4 (viz přílohy).

Od 1. ledna 2002 začala druhá etapa, ve které došlo k fyzickému zavedení eura a postupně výměně národní měny. Státy se rozhodly toto stadium paralelního oběhu dvou měn z důvodu velké zátěže všech zúčastněných subjektů (obchodní a bankovní sektor, firmy, široká veřejnost) co nejvíce zkrátit a dokončily proto výměnu národních oběživ za euro do 28. února 2002, ačkoliv smlouva počítala s koncem této etapy až v polovině tohoto roku.⁶⁴

V současné době má EMU sedmnáct členů.

72

⁷¹ LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5 str. 219-220

⁷² MINISTERSTVO FINANČÍ. *Eurozóna* [online]. 2012 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_eurozona.html

5. HOSPODÁŘSKÝ ZÁKLAD EMU

Pro úspěšnou realizaci EMU je nutný fungující společný evropský trh. Jeho idea byla sice nastíněna již ve Smlouvě o založení EHS („*Posláním společenství je vytvoření společného trhu a hospodářské a měnové unie...*“⁷³), nicméně skutečností se stal až od 1. ledna 1993. Toto zpoždění bylo zapříčiněno několika faktory, které jsou popsány výše v rámci historického vývoje evropské ekonomické integrace. Především však šlo o problémy spojené s dokončením dvou předcházejících fází – zóna volného obchodu, celní unie. Fungování jednotného trhu umožnilo čtyři svobody pohybu – volný pohyb zboží, pracovníků, služeb a kapitálu. To mělo za následek několik pozitivních efektů:

- zintenzivnění obchodu v rámci ES,
- zostření konkurence a následné posílení konkurence-schopnosti, širší nabídku zboží a služeb na trhu a lepší ochranu spotřebitele,
- efektivnější rozmístění výrobních zdrojů,
- zvětšení objemu zahraničních investic,
- vytváření nových pracovních příležitostí
- pokles cen,
- růst HDP států ES.⁷⁴

5.1 Volný pohyb zboží

Zásada volného pohybu zboží znamená, že nelze stavět jakoukoliv překážku, která by omezovala pohyb zboží mezi členskými státy. Tedy že intrakomunitární obchod zbožím (při dovozu či vývozu) musí být prost jakékoliv překážky stanovené některým členským státem.⁷⁵

Volný pohyb zboží je považován za „základní zásadu“ a zároveň za jeden z úspěchů evropské ekonomické integrace, neboť má velkou zásluhu na vybudování vnitřního trhu. Ačkoliv zrušení cel vyžadovala již Smlouva o založení EHS (článek 3 odst. a) z roku 1957, samotný vznik celní unie mezi státy ES se datuje až k 1.

⁷³ EVROPSKÁ SPOLEČENSTVÍ. *Smlouva o založení EHS* [online]. Eur-lex, 1957 [cit. 2012-11-08]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm#founding>

⁷⁴ SLADKÝ, Michal. *Evropská měnová unie*. Plzeň, 2003. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ing. Dana Bárková

⁷⁵ SVOBODA, Pavel. *Liberalizace obchodu zbožím v právu Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, xix, 238 s. ISBN 80-717-9815-0. str. 11

červenci 1968, kdy státy mezi sebou zrušily dovozní i vývozní cla a kvóty a ES začalo (v obchodní politice) vystupovat vůči třetím zemím jako jeden celek.⁷⁶ „Nicméně cla a kvóty nejsou jedinými překážkami volného pohybu. Všechny vlády byly vždy schopné vyvinout úžasnou vynalézavost, co se týče vymýšlení pseudotarifů a pseudokvót uvalovaných na zahraniční zboží a služby.“⁷⁷ Z toho důvodu bylo proto zavedeno ještě 18ti měsíční přechodné období, v kterém byly státy ES povinny odstranit poplatky a opatření s rovnocennými účinky. Obchod ES vůči třetím zemím byl realizován na základě jednotného celního sazebníku, který určoval výši cel. Společný celní sazebník má nyní i Evropská unie.

Kromě Smlouvy o založení EHS měla celní unie právní oporu také v Celním kodexu Společenství (nařízení č. 2913/92), který je nyní základním celním předpisem pro všechny státy Evropské unie. Kodex shromažďuje celní předpisy přijaté na úrovni Společenství nebo na úrovni národní za účelem jejich provádění. Kodex obsahuje obecná pravidla a postupy, které zajišťují uplatnění sazebních a ostatních opatření zaváděných na úrovni Společenství v rámci obchodu se zbožím mezi Společenstvím a třetími zeměmi, a to včetně opatření v oblasti zemědělské a obchodní politiky.⁷⁸

Ačkoliv byla celní unie vytvořena v roce 1968, k úplnému odstranění překážek volnému pohybu zboží mohlo dojít až upuštěním od kontrol na hranicích mezi členskými státy a zavedením jednotného evropského trhu v roce 1993. Nicméně i přes toto velké úsilí Evropské unie, realizovat volný pohyb zboží, se někteří podnikatelé a společnosti (především malé a středně velké) dostali do nevýhody, neboť nemohli tuto zásadu plně a konkurenčně využít. Přístup na trh jim především komplikovala rozdílnost státních předpisů o technických požadavcích na výrobky, které ještě nebyly harmonizovány, rozdíly v předpisech upravující maloobchodní

⁷⁶ FRIČOVÁ, Vítězslava. EUROSOP. *Obchodní politika* [online]. 2012 [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/680/sekce/obchodni-politika/>

⁷⁷ BALDWIN, Richard E. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 478 s. ISBN 978-80-247-1807-1 str. 64

⁷⁸ CZECHTRADE. *Celní kodex Společenství* [online]. 2007, 10.12. [cit. 2012-11-11]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/celni-kodex-spolecenstvi-070101-5122.html>

prodej nebo v cenových předpisech, s nimiž nebyly podniky v jiných členských státech obeznámeny. Evropská komise tak musí i nadále řešit velký počet stížností.⁷⁹

Volný pohyb zboží ovšem nepředstavuje absolutní hodnotu. Za jistých okolností mohou určité nadřazené politické cíle vyžadovat omezení nebo dokonce zákazy, které přestože brání volnému obchodu, slouží důležitým účelům. Například se může jednat o ochranu životního prostředí nebo lidského zdraví.⁸⁰

Nyní je volný pohyb zboží právně zajištěn Smlouvou o fungování EU (článek 34-36), Schengenskou smlouvou a Jednotným evropským aktem.

5.2 Volný pohyb pracovních sil

Volný pohyb pracovníků je základem volného pohybu osob, neboť evropská integrace v rámci vytváření společného trhu začala právě touto skupinou.⁸¹ Ze začátku byl tedy umožněn volný pohyb pouze ekonomicky činným osobám (zaměstnancům a OSVČ). Volný pohyb pro ostatní osoby stanovily až smlouvy pozdější. Například Jednotný evropský akt (1987) stanovil tyto svobody pro studenty, důchodce a osoby žijících z nezávislých příjmů.⁸²

Smlouva o založení EHS stanovila, že volný pohyb pracovníků ve Společenství musí být zajištěn do konce přechodného období (čl. 48).⁸³ Toto přechodné období skončilo 1. ledna 1993.

Smlouva o založení Evropského společenství upravuje volný pohyb pracovních sil v člancích 39 až 42. Zásadní je především článek 39, který zahrnuje „zrušení jakékoliv diskriminace mezi pracovníky členských států, založené na státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a další pracovní podmínky.“

⁷⁹ EVROPSKÁ KOMISE. *Volný pohyb zboží – Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravujících volný pohyb zboží*. 1.vyd. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010, 43 s. ISBN 978-92-79-13473-9 str. 8

⁸⁰ EVROPSKÁ KOMISE. *Volný pohyb zboží – Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravujících volný pohyb zboží*. 1.vyd. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010, 43 s. ISBN 978-92-79-13473-9 str. 8

⁸¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Volný pohyb osob* [online]. 2011, 13.5. [cit. 2012-11-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1280>

⁸² URBAN, Luděk. EUROSKOP. *Volný pohyb osob: jak byly odstraněny překážky volného pohybu pracovníků* [online]. 2012 [cit. 2012-11-22]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8736/sekce/volny-pohyb-osob/>

⁸³ EVROPSKÁ SPOLEČENSTVÍ. *Smlouva o založení EHS* [online]. Eur-lex, 1957 [cit. 2012-11-22]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm#founding>

Dále tento článek zaručoval právo ucházet se o skutečně nabízená pracovní místa, možnost volně se pohybovat za tímto účelem na území členských států, pobývat na území členského státu za účelem výkonu zaměstnání, stejně jako zde zůstat po ukončení zaměstnání.⁸⁴ Tato úprava je nicméně velmi obecná, a proto má velký význam také doplňující legislativa.⁸⁵

V sekundárním právu upravuje volný pohyb pracovníků především nařízení č. 1612/68 o volném pohybu pracovníků a směrnice č. 2004/38 o právu občanů EU a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.

Volný pohyb pracovních sil byl postupně realizován ve čtyřech fázích:

1. fáze: 1961 – 1964

Pracovník mohl být zaměstnán v jiném členském státě, pokud místo na které byl přijat, nebylo možné obsadit pracovní silou z domácího trhu dotyčného státu. Povolení k práci bylo uděleno, pokud uchazeč splňoval podmínky k zaměstnání v členském státě, kde hodlal pracovat. K jiné práci bylo povolení uděleno až po třech letech. Povolení k pobytu bylo automaticky obnovováno během trvání pracovního povolení.⁸⁶

2. fáze: 1964 – 1968

Byla zavedena rovnost zaměstnávání pracovníků, která dávala pracovníkům právo vykonávat placené zaměstnání v jakémkoliv členském státě. Povolení k jiné práci mohlo být vydáno po jednom roce. Povolení k pobytu bylo stále podmíněno dokladem o zaměstnání.⁸⁷

⁸⁴ POLEDNOVÁ, Petra. *Problematika volného pohybu pracovních sil v EU*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce prof. Ing. Pavel Ondrčka, CSc.

⁸⁵ BARTOŠOVÁ, Romana. *Problematika volného pohybu pracovních sil v EU*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce prof. Ing. Pavel Ondrčka, CSc.

⁸⁶ SLADKÝ, Michal. *Evropská měnová unie*. Plzeň, 2003. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ing. Dana Bárková

⁸⁷ SLADKÝ, Michal. *Evropská měnová unie*. Plzeň, 2003. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ing. Dana Bárková

3. fáze: 1968 – 1991

V této fázi měli pracovníci již právo zůstat na území členského státu i po skončení pracovní činnosti. Dokonce mohli pobírat i dávky sociálního zabezpečení. Také byly vydány předpisy, které se týkaly vzájemného uznávání diplomů a profesních kvalifikací.⁸⁸

4. fáze: od roku 1991

Dochází k úplné liberalizaci pracovního trhu. Výjimku ovšem tvoří zaměstnání ve veřejné správě a zaměstnání ve výkonu veřejné moci.⁸⁹

5.3 Volný pohyb služeb

Svoboda poskytovat služby na vnitřním trhu znamená, že jejich poskytovatel (obchodník, podnikatel, živnostník, zástupce svobodných povolání aj.) může provozovat svou výdělečnou činnost v kterémkoliv jiném členském státě, za stejných podmínek jako příslušníci tohoto státu. Tedy: bez diskriminace na základě státní příslušnosti, za stejných podmínek jako příslušníci hostitelského státu. Služba je zpravidla poskytována přes hranice, kdy poskytovatel nepřemisťuje své bydliště nebo sídlo (poskytování pojišťovacích služeb, poradenství, televizní vysílání atd.), ale může být také poskytována usazením v jiném členském státě (např. bankou nebo jinou finanční institucí, zřízením obchodu, hotelu, servisu aj.).⁹⁰ Volný pohyb služeb se tedy týká i práva podniků dočasně vyslat pracovníky, k nimž má zaměstnanecký vztah, do jiné členské země, než má podnik sídlo. Podnik to však musí udělat na základě smlouvy se zahraničním partnerem. Právní postavení takto vyslaných pracovníků se liší od postavení migrujících pracovníků hledajících zaměstnání v jiné členské zemi, neboť vyslaní pracovníci jsou během své mise v zahraničí nadále zaměstnání u vysílajícího podniku a vracejí se do země původu. Takže vlastně nikdy

⁸⁸ SLADKÝ, Michal. *Evropská měnová unie*. Plzeň, 2003. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ing. Dana Bárková

⁸⁹ SLADKÝ, Michal. *Evropská měnová unie*. Plzeň, 2003. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ing. Dana Bárková

⁹⁰ URBAN, Luděk. EUROSKOP. *Volný pohyb služeb – otevírání trhů služeb na vnitřním trhu EU* [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8735/sekce/volny-pohyb-sluzeb/>

nevstoupí na trh práce členské země, do které byli vysláni a nevztahují se na ně proto pravidla pro volný pohyb pracovníků.⁹¹

Základní právní rámec volného pohybu služeb stanovila Smlouva o založení ES v čl. 49 – 55. V sekundárním právu je důležitá směrnice č. 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu, která odstranila některé překážky volného pohybu služeb. Směrnice například zavedla povinnost členských států uznávat dokumenty z jiných zemí, přičemž tyto dokumenty nemusí být originály, ověřené kopie či ověřené překlady. Dále tato směrnice zavedla tzv. proceduru tichého souhlasu. Ta znamená, že není-li během předem stanovené lhůty poskytnuta správním úřadem odpověď, pokládá se žádost za kladně vyřízenou.⁹²

Směrnice č. 2006/123/ES tvoří normu obecnou, která nezasahuje do záležitostí upravených normami speciálními. Specifické sektory služeb jsou proto upraveny jinými směrnicemi. Jde především o následující činnosti:

- bankovní služby,
- služby obecného zájmu nehospodářské povahy,
- služby a sítě elektronických komunikací,
- dopravu,
- služby agentur a zprostředkování dočasné práce,
- zdravotní služby,
- audiovizuální služby,
- hazardní hry a loterie,
- sociální služby,
- soukromé bezpečnostní služby,
- služby poskytované notáři a soudními vykonavateli.⁹³

Jelikož je tento seznam činností příliš obsáhlý, uvádím pouze normy týkající se bankovních služeb. Domnívám se totiž, že jde o dominantní sektor.

⁹¹ RYŠAVÁ, Jitka a Kateřina JOKLOVÁ a kol. *Volný pohyb služeb v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Praha: Centrum pro regionální rozvoj ČR, 2006, str. 14-15

⁹² JOKLOVÁ, Kateřina a Vladimír KVÁČA a kol. *Aktualizovaná a rozšířená pravidla pro volný pohyb služeb a svobodu usazování v EU*. 1. vyd. Praha: Svaz obchodu a cestovního ruchu České republiky, 2008, 82 s. ISBN 978-80-254-2806-1 str. 13-14

⁹³ JOKLOVÁ, Kateřina a Vladimír KVÁČA a kol. *Aktualizovaná a rozšířená pravidla pro volný pohyb služeb a svobodu usazování v EU*. 1. vyd. Praha: Svaz obchodu a cestovního ruchu České republiky, 2008, 82 s. ISBN 978-80-254-2806-1 str. 13

V bankovnímnictví je důležitá směrnice č. 77/780/EHS (tzv. první bankovní směrnice), která se stala základem pro koordinaci bankovních právních předpisů v ES/EU. Směrnice také přinesla zásadu „národního zacházení“ (zákaz poskytovat fyzickým a právnickým osobám z jiných členských států méně příznivé zacházení, než které je poskytováno osobám vlastním). Významná je i směrnice č. 89/646/EHS (tzv. druhá bankovní směrnice), protože odstranila zbývající překážky v poskytování bankovních služeb na půdě ES/EU a zavedla princip vzájemného uznávání bankovních licencí. Jako novela první a druhé bankovní směrnice byla přijata směrnice č. 95/26/ES, tzv. třetí bankovní směrnice (oproti první či druhé bankovní licenci se však nejedná o oficiální název), též známá jako BCCI direktiva⁹⁴ Cílem této směrnice je zlepšit dohled nad finančními podniky. Toho má být mimo jiné dosaženo tím, že finanční podnik, který je právnickou osobou, musí mít povolení v členském státě, v němž se podle stanov nachází jeho sídlo. Kromě bankovnímnictví však směrnice č. 95/26/ES ještě upravuje dohled nad pojišťovnictvím a kapitálovým trhem.⁹⁵

5.4 Volný pohyb kapitálu

Volný pohyb kapitálu a plateb je nejen nezbytným doplňkem volného pohybu osob, zboží a služeb, ale rovněž nutným předpokladem pro realizaci hospodářské a měnové unie. Poprvé byla zásada volného pohybu kapitálu právně zakotvena ve Smlouvě o EHS (konkrétně v čl. 67-73). Oficiálně však byla tato svoboda završena až v polovině roku 1990.⁹⁶ Nyní je zásada volného pohybu kapitálu kodifikována články 63-66 SFEU.

Volný pohyb kapitálu lze vymezit jako zákaz jakýchkoliv omezení vztahujících se na přechod hodnot přes hranice členských států EU. Tato hodnota je nejběžněji vyjádřena buď v penězích či třeba v cenných papírech anebo v právech (například k věcnému majetku). Volný pohyb kapitálu je podle primárního a ostatně i sekundárního práva ES ještě dále diferencován na volný pohyb kapitálu *stricto sensu* a na volný pohyb plateb. Kritériem této vnitřní diference je účelové určení

⁹⁴ NOVÁK, Ladislav. *Dohled centrální banky nad komerčními bankami*. Brno, 2006. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Ing. Michal Radvan

⁹⁵ DAUSES A. Manfred. *Příručka hospodářského práva EU: (základy vnitřního trhu, ochrana životního prostředí a ochrana spotřebitele)*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2002, xx, 754 s. ISBN 80-863-9532-4 str. 553-554

⁹⁶ ENTERPRISE EUROPE NETWORK. *Volný pohyb kapitálu* [online]. 2012 [cit. 2012-12-10]. Dostupné z: <http://www.enterprise-europe-network.cz/poradenstvi/podnikani-v-eu/volny-pohyb-kapitalu/>

hodnoty, a to tak, že volným pohybem kapitálu *stricto sensu* rozumíme přechod hodnot vyjádřených v penězích, cenných papírech nebo právech přes hranice členských států EU za účelem investic, zatímco volným pohybem plateb rozumíme přechod finančních prostředků či hodnot přes hranice států za účelem splnění závazku (viz rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci Luisi & Carbone, 286/82 a 26/83).⁹⁷

Vývoj k úplné liberalizaci byl u volného pohybu kapitálu postupný. Smlouva o EHS, která volný pohyb kapitálu zavedla, zároveň umožňovala jeho omezení. Článek 73 Smlouvy o EHS stanovil možnost členského státu zavést ochranná opatření proti volnému pohybu kapitálu, vyvolají-li pohyby kapitálu poruchy ve fungování jeho kapitálového trhu. Jednalo se o omezení administrativního charakteru s přímým účinkem, které ovšem stát musel nejprve konzultovat s Evropskou komisí. Kromě přímých omezení, existovala také omezení nepřímá (omezení daňové, devizové či úvěrové). O nich pojednával článek 68 Smlouvy o EHS tak, že v oblasti volného pohybu kapitálu a plateb mají členské státy udělovat devizová povolení co nejliberálněji, pokud bude taková devizová povolení ještě vůbec nutné vyžadovat. Taková situace trvala fakticky do vytvoření jednotného trhu, kdy v rámci první fáze měnové unie členské státy ES zrušily mezi sebou veškerá devizová omezení včetně případné povinnosti devizových povolení. Realizace volného pohybu kapitálu mezi lety 1958-1992 tedy neprobíhala takovým tempem jako volný pohyb zboží či služeb a byla zaměřena především na financování schodků platební bilance. Postupné změny tohoto stavu byly prováděny především normami sekundárního práva.⁹⁸

Členské státy přikročily nejprve k odbourávání překážek pohybu dlouhodobého strategického kapitálu. V 60. letech proto byly zavedeny dvě směrnice – první (z roku 1960) liberalizovala většinu pohybů dlouhodobého kapitálu, druhá (63/21/EHS) se zaměřila na obchod s cennými papíry. Překážky volného pohybu krátkodobého spekulativního kapitálu byly prozatím ponechány na svém místě.⁹⁹

⁹⁷ TOMÁŠEK, Michal. *Právní nástupnictví měny euro*. Praha: Linde, 2000, 269 s. ISBN 80-720-1205-3 str. 39

⁹⁸ TOMÁŠEK, Michal. *Právní základy Evropské měnové unie*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 1999, 165 s. ISBN 80-902-2433-4 str. 57-60

⁹⁹ TOMÁŠEK, Michal. *Právní základy Evropské měnové unie*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 1999, 165 s. ISBN 80-902-2433-4 str. 60

Jelikož se prioritou vytvoření jednotného trhu dostala v 80. letech do popředí, bylo potřeba přikročit k další liberalizaci pohybu kapitálu. Střednědobé pohyby kapitálu (tj. ty, jejichž splatnost je delší než 1 rok) liberalizovala Směrnice 86/566/EHS. Všechny pohyby kapitálu včetně kapitálu krátkodobého nakonec liberalizovala Směrnice 88/361/EHS.¹⁰⁰

Další podmínky pro volný pohyb kapitálu byly stanoveny Smlouvou o ES (novelizací Smlouvy o založení EHS). Její ustanovení o volném pohybu kapitálu byla postavena na principu, že měnová unie, kde je měnová, devizová, úroková a úvěrová politika ve výlučně centralizované působnosti, vyžaduje volnost veškerých kapitálových pohybů uvnitř Společenství, ale i volnost kapitálových pohybů ze Společenství do třetích zemí. Z toho důvodu zakotvila Smlouva o ES zákaz jakéhokoliv omezení volného pohybu kapitálu mezi členskými státy navzájem a mezi Unií a třetími zeměmi od 1. ledna 1994. Veškerá přetrvávající omezení tak byla zrušena. Existovaly ovšem výjimky v podobě přechodných opatření, které byly především určeny pro nově přistoupivší státy (Portugalsko, Řecko a Španělsko). Nejdelší z těchto opatření skončila 31. 12. 1995.¹⁰¹

¹⁰⁰ TOMÁŠEK, Michal. *Právní základy Evropské měnové unie*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 1999, 165 s. ISBN 80-902-2433-4 str. 43

¹⁰¹ TOMÁŠEK, Michal. *Právní základy Evropské měnové unie*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 1999, 165 s. ISBN 80-902-2433-4 str. 63

6. KONVERGENČNÍ KRITÉRIA

Podpisem Maastrichtské smlouvy se členské státy dohodly na zavedení společné měny. Státy, které přistoupily do EU po roce 1992, se podpisem přístupových smluv zavázaly přijmout společnou měnu. Státy, které vstoupily do EU, ale ještě se neúčastní třetí fáze HMU (nezavedly euro) mají status „členské země s dočasnou výjimkou pro zavedení eura“. Do této skupiny ovšem nepatří Spojené království a Dánsko, neboť tyto státy mají vyjednanou trvalou výjimku a to ve formě protokolů 15 a 16.¹⁰² „Velká Británie a Dánsko si tuto výjimku prosadily již při vyjednávání Maastrichtské smlouvy v roce 1992. Tato výjimka však může být vždy zrušena na základě jejich výslovné žádosti, poté, co takové rozhodnutí, případně podmíněné i všelidovým hlasováním, učiní na vnitrostátní úrovni.“¹⁰³ Ostatní státy sice mají povinnost přijmout euro, nicméně není specifikováno, kdy přesně se tak musí stát.

Konvergenční kritéria byla definována Maastrichtskou smlouvou (podrobněji jsou poté specifikována Protokolem o konvergenčních kritériích a Protokolem o postupu při nadměrném schodku) a jejich cílem je zajistit, aby hospodářský rozvoj v rámci hospodářské a měnové unie (HMU) byl vyvážený a nezpůsobil vznik jakéhokoliv napětí mezi členskými státy. Před vstupem do třetí fáze HMU proto musí členský stát splnit pět konvergenčních kritérií. O tom, zda jsou kritéria splněna, rozhodují ve svých zprávách Komise a Evropská centrální banka (ECB).¹⁰⁴ Při svých analýzách využívají jednotný analytický rámec, který je aplikovatelný na každý stát individuálně.¹⁰⁵ Zprávy jsou zveřejňovány každé dva roky, přičemž první z nich vyšla v roce 2004.

6.1 Vymezení konvergenčních kritérií

Pro vstup do eurozóny musí stát nejprve splnit pět konvergenčních kritérií, která jsou zakotvena Maastrichtskou smlouvou. Tyto kritéria je možné rozdělit na

¹⁰² LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007, xxvii, 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5 str.225-226

¹⁰³ STÁLÉ ZASTOUPENÍ ČESKÉ REPUBLIKY PŘI EVROPSKÉ UNII. *Jak je to se vstupem ČR do eurozóny? Musíme či nemusíme?* [online]. 2011, 19.9. [cit. 2012-12-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/jak_na_krizi/-zastupitelske_urady-representation_brussels-publish-cz-evropska_unie-jak_na_krizi-jak_je_to_s_vstupem_cr_do_eurozony.html

¹⁰⁴ EVROPSKÁ KOMISE. *Konvergenční kritéria* [online]. 2012 [cit. 2012-12-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_63_cs.htm

¹⁰⁵ EUROPEAN CENTRAL BANK. *Convergence report 2010* [online]. 2010 [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005en.pdf>

rozpočtová a měnová. „Zatímco rozpočtová kritéria stanoví maximální výši schodku státního rozpočtu a veřejného dluhu v poměru k HDP, měnová kritéria se týkají velikosti inflace, výše úrokových sazeb a stability měnového kurzu. Nezbytnou podmínkou je udržitelnost těchto kritérií, nikoli pouze jejich jednorázové splnění.“¹⁰⁶

Mezi konvergenční kritéria tedy patří:

- Kritérium cenové stability – stát musí vykazovat dlouhodobě udržitelnou stabilitu. „Referenční hodnota cenové stability je získána jako dvanáctiměsíční průměr inflace ve třech členských zemích Evropské unie, které ve sledovaném období dosáhly nejnižší míry inflace, zvýšeným o 1,5 procentního bodu. Inflace se měří pomocí tzv. harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP).“¹⁰⁷
- Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb – vyžaduje, aby „průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu EU v průběhu jednoho roku před šetřením nepřekračovala o více než 2 procentní body průměrnou úrokovou sazbu tří členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. Pro měření úrokových sazeb se používají výnosy desetiletých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů.“¹⁰⁸
- Kritérium vládního deficitu – je zaměřeno na krátkodobý a střednědobý stav veřejných financí. Toto kritérium požaduje, aby „poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekročil referenční hodnotu 3 %. Výjimku představují situace, kdy uvedený poměr se výrazně snížil a přiblížil se referenční hodnotě, nebo překročení referenční hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a nacházelo se blízko referenční hodnoty.“¹⁰⁹

¹⁰⁶ MINISTERSTVO FINANCÍ. *Podmínky pro přijetí eura* [online]. Zavedení eura v České republice, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z:

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_podmin_prijeti.html

¹⁰⁷ MINISTERSTVO FINANCÍ. *Vyhodnocení kritéria cenové stability* [online]. Zavedení eura v České republice, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: WWW:

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_cen_stabil.html

¹⁰⁸ MINISTERSTVO FINANCÍ. *Vyhodnocení kritéria dlouhodobých úrokových sazeb* [online]. Zavedení eura v České republice, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z:

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_urok_sazeb.html

¹⁰⁹ MINISTERSTVO FINANCÍ. *Vyhodnocení kritéria vládního deficitu* [online]. Zavedení eura v České republice, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z:

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_vlad_defic.html

- Kritérium veřejného dluhu – je zaměřeno na dlouhodobý stav veřejných financí a k jeho splnění je třeba, aby „*poměr vládního dluhu k hrubému domácímu produktu nepřekračoval 60 % kromě případů, kdy se tento poměr snižuje a blíží se uspokojivým tempem k referenční hodnotě.*“¹¹⁰
- Kritérium stability měnového kurzu – vyžaduje „*zapojení měny minimálně po dobu dvou let do kurzového mechanismu ERM II. Během tohoto období by se kurz měl nalézat bez nadměrného pnutí v blízkosti centrální parity, která by neměla devalvovat.*“¹¹¹

¹¹⁰ MINISTERSTVO FINANCÍ. *Vyhodnocení kritéria veřejného dluhu* [online]. Zavedení eura v České republice, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z:

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_verej_dluh.html

¹¹¹ MINISTERSTVO FINANCÍ. *Vyhodnocení kritéria stability měnového kurzu* [online]. Zavedení eura v České republice, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z:

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_stabil_men_kurzu.html

7. SLOVINSKO – PŘECHOD NA EURO

7.1 Začlenění Slovinska do Evropské unie

Slovinsko získalo definitivně svoji nezávislost na Jugoslávii 8. října 1991 na základě tzv. Brionské deklarace. Přihlášku do Evropské unie podalo Slovinsko 10. června 1996, což bylo přibližně 6 měsíců po vyhlášení míru v Jugoslávii. Jedním z důvodů bylo i to, že se Slovinsko chtělo distancovat od ostatních států Jugoslávie. I přes ztíženou situaci v Jugoslávii lze však konstatovat, že po celou dobu přístupových jednání patřilo Slovinsko spíše k bezproblémovým zemím.¹¹²

Před vstupem do Evropské unie se konalo referendum, které bylo zajímavé tím, že se souběžně s ním konalo i referendum o vstupu Slovinska do NATO. Účast na něm byla 60,4 %, přičemž kladně se vyslovilo 89,6 % obyvatelstva.¹¹³ V té době tedy nepanovaly ve Slovinsku euroskeptické nálady.

7.2 Motivace Slovinska pro vstup do eurozóny

Slovinsko je malou zemí, která byla intenzivně zapojena do obchodu s EU již před vstupem. Je důležité zmínit, že ekonomika Slovinska byla již před vstupem do EMU na úrovni slabších států eurozóny (např.: Portugalska, Řecka), a v porovnání s ekonomikou nových členů se držela na přední pozici.

Značnou výhodu pro zapojení Slovinska do eurozóny představovala jeho malá velikost, neboť obecně je zapojení do měnové unie přínosnější pro menší země (viz kapitola 2.3). Je to především díky pevnější stabilitě větších měnových zón. Zároveň by se dalo konstatovat, že rozhodování o vstupu Slovinska do EMU nepředstavovalo pro členy eurozóny velké dilema, jelikož právě malá ekonomika Slovinska prakticky nemůže závažným způsobem ohrozit monetární politiku prováděnou ECB.

Dalším důvodem byla nejspíše otevřenost slovinské ekonomiky. V roce 2005 měla slovinská ekonomika takovouto bilanci se státy EU: import z EU představoval tři čtvrtiny a export do EU dvě třetiny všech obchodních toků se zahraničím. Brzké

¹¹² ÚRAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Slovinsko v Evropské unii* [online] euroskep.cz . 2013 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <https://www.euroskep.cz/449/sekce/slovinsko/>

¹¹³ STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE. *Izid glasovanja na referendumu o pristopu Republike Slovenije k Evropski uniji* [online]. 2003 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: http://www.stat.si/eng/iskanje_novo.asp?strNiz=referendum

zapojení do EMU se tedy jevílo, v rámci integračního procesu, jako naprosto logický krok.

V roce 2006 proto podalo Slovinsko žádost o posouzení konvergence. V tomto roce podala žádost i Litva. Po vyhodnocení konvergence nicméně uspělo pouze Slovinsko a stalo se tak prvním státem z nových členů EU, který zavedl společnou evropskou měnu.

7.3.1 Plnění konvergenčních kritérií Slovinskem

Při hodnocení plnění konvergenčních kritérií Slovinskem budu především vycházet z konvergenčních zpráv Evropské centrální banky.

7.3.2 Kritérium cenové stability

Při hodnocení inflace, používá Evropská centrální banka harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) místo indexu spotřebitelských cen (CPI). Dále je třeba zmínit, že ECB hodnotí cenový vývoj v jednotlivých zemích v konvergenčních zprávách za období dvanácti po sobě jdoucích měsíců a ne za jednotlivý kalendářní rok. Z toho důvodu se HICP předkládaný ECB liší od HICP uváděný za kalendářní rok.

V roce 2000 měla slovinská hodnota inflace HICP hodnotu 8,9 % a od té doby měla klesající tendenci (tabulka 7.1, graf 7.1 – viz přílohy). Když ale Slovinsko vstoupilo do EU, mělo v referenčním období výši inflace HICP ještě na 4,1 %, což bylo velmi nad referenční hodnotou. Konvergenční zpráva ECB z roku 2004 nicméně předvíдалa další snižování této hodnoty a nebyla tedy v případě Slovinska příliš negativistická.¹¹⁴ Ukázalo se, že tento předpoklad byl správný, jelikož již v listopadu 2005 se slovinská inflace HICP vyrovnala průměru tří nejstabilnějších států eurozóny a od ledna 2006 zůstala pod referenční hodnotou.

Dezinflační proces byl odrazem řady důležitých rozhodnutí týkajících se volby strategie slovinské centrální banky. Banka Slovenije v roce 2001 vytvořila nový střednědobý rámec měnové politiky, jehož primárním cílem bylo snížení inflace a postupná stabilizace směnných kurzů. Tento proces byl podpořen účinnou fiskální

¹¹⁴ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2004* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>

politikou slovinské vlády a strukturálními reformami (např.: kontrola regulovaných cen nebo snížení míry růstu mezd ve veřejném sektoru). Na vývoj slovinské inflace je ovšem třeba nahlížet v kontextu velkého hospodářského růstu a snižování nezaměstnanosti, díky čemuž se nezvyšoval tlak na růst mezd a cen.¹¹⁵

V roce 2006, kdy ECB hodnotila Slovinsko v rámci konvergence, byla referenční hodnota kritéria cenové stability stanovena na 2,8 %. Hodnota byla získána neváženým aritmetickým průměrem inflace Polska (1,2 %), Finska (1,2 %) a Švédska (1,5 %), který činil 1,3 % (k této hodnotě se poté připočetl 1,5 procentního bodu).¹¹⁶ Slovinsko v té době mělo hodnotu inflace HICP 2,5 % (tabulka 7.1 – viz přílohy), a proto toto kritérium splnilo.

7.3.3 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Vývoj dlouhodobých úrokových sazeb strmě klesal již od roku 2002. Díky ekonomickému a fiskálnímu vývoji ve Slovinsku a dezinflační strategii, kterou prováděla Banka Slovenije, byly dlouhodobé úrokové sazby ve Slovinsku v referenčním období 2004 již na hodnotě 5,2 %, tj. značně pod referenční hodnotou. Dlouhodobé úrokové sazby se tak velmi přibližovaly k průměrnému výnosu dluhopisů v eurozóně.¹¹⁷

Celkové snižování dlouhodobých úrokových sazeb bylo především zapříčiněno přísnou fiskální a monetární politikou, která snižovala hospodářské a finanční nejistoty a klesajícím inflačním diferencíalem mezi Slovinským a eurozónou.¹¹⁸

V roce kdy bylo Slovinsko hodnoceno, byla referenční hodnota stanovena na 6,2 %. Tato hodnota byla získána ze součtu průměru dlouhodobých úrokových sazeb Polska (5,2 %), Švédska (3,7 %), Finska (3,7 %) a dvou procentních bodů.¹¹⁹ Hodnota Slovinska byla na 3,8 %.

¹¹⁵ TUČNÍK, Miroslav. *Implementácia eura v nových členských krajinách EU*. 1. vyd. Bratislava: Ekonom, 2007. ISBN 978-80-225-2438-4. str.16

¹¹⁶ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2006* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr200612cs.pdf>

¹¹⁷ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2004* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>

¹¹⁸ VODIČKOVÁ Šárka. *Zavádění eura ve vybrané zemi EMU*. diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2008. vedoucí diplomové práce: Ing. Boris Šturm, CSc.

¹¹⁹ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2006* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr200612cs.pdf>

7.3.4 Kritérium vládního deficitu

V roce 2003 se podařilo slovinské vládě dostat hodnotu deficitu na 2,5 % a následující roky ji držet stále pod 3 % (tabulka 7.3 – viz přílohy). Tyto výsledky byly odrazem úporného úsilí Slovinska ve snižování vládních výdajů a celkově nízké míry veřejného dluhu.

Ačkoliv se Slovinsku toto kritérium podařilo splnit, ECB již v roce 2004 varovala, že za stávajícího penzijního systému může dojít k problémům, neboť v budoucnu bude populace Slovinska celkově stárnout. ECB proto apelovala na Slovinsko, aby změnila svůj důchodový systém „pay as you go“ a vytvořila do budoucna dostatečný manévrovací prostor pro veřejné finance, a to dříve než se demografická situace ve Slovinsku podstatně zhorší.¹²⁰

7.3.5 Kritérium veřejného dluhu

Veřejný dluh Slovinska ve vztahu k HDP se před vstupem do EMU pohyboval mezi 21 % až 28 % (tabulka 7.4 – viz přílohy). Slovinsko tedy mělo značný prostor při plnění tohoto kritéria, které je stanoveno na 60 %.

Těchto výsledků bylo dosaženo pomocí maximální omezitelnosti ve fiskální politice Slovinska. Veřejný dluh je třeba sledovat současně s výsledky inflace Slovinska, která byla před vstupem do EMU velmi nad referenční hodnotou (tabulka 7.1 – viz přílohy). Míra příjmů i výdajů byla na vysoké úrovni, a proto hrozilo nebezpečí, že Slovinsko nesplní střednědobý cíl vyrovnaného nebo přebytkového rozpočtu, který je stanoven Paktem stability a růstu. Větší fiskální deficity tedy mohly mít za následek vysoký skok ve veřejném dluhu. K fiskální konsolidaci proto bylo nutno vytvořit efektivnější daňový systém a systém dávek podporující zaměstnanost.¹²¹

7.3.6 Kritérium stability měnového kurzu

Slovinsko se stalo účastníkem ERM II 28. června 2004, což bylo měsíc po vstupu do samotné EU. Spolu se Slovinskem takto do ERM II vstoupily pouze Estonsko s Litvou. Při vstupu byla centrální parita slovinského tolaru 269,64 za euro, což by

¹²⁰ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2004* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>

¹²¹ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2004* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>

v té době velmi blízko tržní úrovni. V rámci mechanismu ERM II byla měnová politika Slovinska zaměřena na dosažení stabilního devizového kurzu vůči euru, což vedlo k tomu, že Slovinsko své závazky v ERM II splnilo, aniž by jakkoliv muselo měnit kurz k euru.¹²²

7.4 Legislativní sjednocení

Pro legislativní sjednocení, podle čl. 131 SFEU (dříve čl. 109 Smlouvy o ES) a Statutu ESCB a ECB, muselo Slovinsko učinit dva kroky. Prvním z nich byla změna zákona o slovinské národní bance (Banka Slovenije), který neobsahoval ustanovení týkající se právní integrace Banka Slovenije do Eurosystemu. Dále byla potřeba pozměnit některá ustanovení tohoto zákona. Zejména šlo o části, které se týkaly institucionální nezávislosti Banka Slovenije a osobní nezávislosti jejího guvernéra.¹²³

Ve druhém kroku bylo zapotřebí zrevidovat právní předpisy týkající se prevence národní korupce ve světle čl. 14.2 Statutu, který stanoví maximální funkční období guvernéra národních centrálních bank na 5 let a možnost jeho odvolání.¹²⁴

7.5 Hodnocení vstupu Slovinska do eurozóny

Evropská komise rozhodla o zavedení eura ve Slovinsku na základě rozhodnutí Rady o přijetí jednotné měny Slovinskem ze dne 11. července 2006, který došel k těmto závěrům:

1. Vnitrostátní právní předpisy Slovinska, včetně statutu národní centrální banky, jsou slučitelné s články 108 a 109 Smlouvy o ES a se statutem ESCB.
2. Plnění konvergence podle čl. 121 odst. 1 Smlouvy o ES:
 - Míra inflace Slovinska k březnu 2006 činila 2,3 %, což bylo méně než referenční hodnota. Rada zároveň nepředpokládala, že se tato hodnota bude zvyšovat.

¹²² EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2004* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>

¹²³ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2004* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>

¹²⁴ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Protokol o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky* [online]. 2003 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/cs_statute_2.pdf

- Na Slovinsko se nevztahovalo žádné rozhodnutí Rady o existenci nadměrného schodku veřejných financí. Ostatně slovinský rozpočtový deficit činil v roce 2006 1,4 % HDP.
- Ve sledovaném období (dvouleté), které skončilo v dubnu 2006, nebyl na slovinský tolar vyvinut silný tlak a Slovinsko ze svého vlastního podnětu nedevalvovalo dvoustranný střední kurz SIT vůči euru.
- Dlouhodobá úroková míra ve Slovinsku činila v průměru 3,8 %, což je méně než referenční hodnota.

Na základě plnění všech kritérií přijala Rada rozhodnutí, že Slovinsko dosáhlo vysokého stupně udržitelné konvergence, a že splňuje potřebné podmínky ke vstupu do eurozóny.¹²⁵

7.6 Přijetí a průběh zavedení eura ve Slovinsku

Slovinská vláda byla připravena přijmout euro v co nejkratší době po vstupu do EU. O tom svědčí i fakt, že Slovinsko vstoupilo do ERM II již 28. června 2004. Generální plán zavedení eura z roku 2005, vypracovaný Koordinační komisí pro technické přípravy na zavedení eura na žádost slovinské vlády, stanovil, že fáze v ERM II bude velmi krátká. Doba na splnění všech konvergenčních kritérií byla určena na říjen 2006 a datum zavedení eura byl stanoven na 1. ledna 2007 a to pomocí alternativního způsobu tzv. „Big bang“ scénáře, který byl zcela odlišný od předešlého madridského. Madridský scénář byl využit při zavádění eura v původních 12 zemích EMU a trval celkem tři roky (viz kapitola 4.3.3). Zavedení eura pomocí „Big bangu“ mohou státy až od roku 2005 (euro se totiž od tohoto roku považuje za zavedenou a fungující měnu) a Slovinsko tak bylo první zemí, která tuto metodu vyzkoušela. Metoda tohoto scénáře spočívá v tom, že zavádění bankovek a mincí se koná současně s přijetím eura a členské státy si do té doby ponechávají pravomoci v měnové politice.¹²⁶ „Big bang“ scénář je oproti madridskému jednodušší a méně nákladný, jelikož eliminuje nárůst administrativy a snižuje náklady informačních a

¹²⁵ RADA EVROPSKÉ UNIE. *Rozhodnutí Rady ze dne 11. července 2006 v souladu s čl. 122 odst. 2 Smlouvy o přijetí jednotné měny Slovinskem ke dni 1. ledna 2007*. In: 2006. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:195:0025:0027:CS:PDF>

¹²⁶ BANKA SLOVENIJE. *Masterplan for the euro changeover* [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/countries/slovenia_en.htm

transakčních systémů (například není potřeba upravovat dvakrát účetní záznamy nebo informační systémy a právní normy s tím spojené se upraví jen jednou).¹²⁷

Pro zavedení eura vytvořila slovinská vláda na návrh ministerstva financí a Banky Slovenie Koordináční komisi pro technické přípravy na zavedení eura (Coordinating Committee for Technical Preparations to Introduce Euro). Úkolem komise bylo vypracovat plány na: legislativu přechodu na euro, organizační přípravy, statistické sledování příprav a způsoby informování veřejnosti. Komise ke své činnosti vydala dva dokumenty: Generální plán zavedení eura (Masterplan for the Euro Changeover) a Generální plán komunikační strategie přechodu na euro. Dále Komise vytvořila dva důležité zákony pro přijetí eura: Zákon o přijetí eura (tzv. „Eurozákon“) a Zákon o dvojnásobném zobrazování cen v tolarech a eurech.¹²⁸

Slovinsko v jeho plánech nic nezbrzdilo, a proto mohlo 1. ledna 2007 do svého oběhu implementovat euro. Jelikož šlo o metodu „big bang, byl slovinský tolar zákonným platidlem spolu s eurem pouze první týden. Generální plán zavedení eura původně počítal pouze s týdenním obdobím, kdy budou platné obě měny zároveň. Slovinská vláda nicméně toto období prodloužila ještě o jeden týden. Slovinský tolar tedy přestal být zákonným platidlem od 14. ledna 2007. Lidé si ovšem mohli v bankách bezplatně rozměnit tolary na eura až do 1. března 2007. Směnný kurz byl 1 EUR = 239,640 SIT (tabulka 4.4 – viz přílohy). Při zavádění eura byl vyvinut větší tlak na banky, jelikož první dva dny byly ve Slovinsku prázdniny a obchodníci tak měli zavřeno. Z toho důvodu měly slovinské banky otevřeno i o prázdninách. Pro tuto mimořádnou situaci bylo celkem otevřeno 52 poboček po celé zemi. Dalším možným kanálem směny na euro byly bankomaty, ty však nebyly využívány v takové míře.

Celkově lze konstatovat, že přechod na euro byl ve Slovinsku plynulý a úspěšný. Může za to především včasná a důkladná příprava Slovinska, která začala ještě před rokem 2005. Nemalou zásluhu na hladkém průběhu tohoto náročného procesu má určitě i fakt, že Slovinsko sousedí s dalšími dvěma zeměmi (Itálií a Rakouskem) EMU. Díky tomu většina občanů Slovinska znala a používala euro ještě předtím, než

¹²⁷ EVROPSKÁ KOMISE. *The introduction of the euro in Slovenia* [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/countries/slovenia_en.htm

¹²⁸ DELOITTE. *Review of the Slovenia changeover to euro: Final report - August 27, 2007* [online]. 2007 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12540_en.pdf

se stalo národní měnou. Krom toho mnoho Slovinců mělo určitý obnos v eurohotovosti nebo mělo otevřeno bankovní účet dlouho před 1. lednem 2007.¹²⁹ Duální označování cen bylo pro podnikatele povinné od března 2006 do července 2007.

7.7 Vliv eura na hospodářský růst a zahraniční obchod Slovinska

Vliv přijetí euroměny na ekonomiku Slovinska se dá, oproti Slovensku nebo Estonsku, lépe hodnotit, jelikož v době přijetí eura (a ani těsně po ní) nepanovala celosvětová hospodářská krize. Z toho důvodu můžou být závěry při hodnocení vlivu eura na hospodářský růst Slovinska poněkud přesnější.

Slovinsko svým tempem růstu HDP značně převyšovalo průměr eurozóny již před přijetím společné měny (tabulka 7.2 – viz přílohy). Tento trend Slovinsko udrželo až do začátku krize, díky které se růst reálného HDP propadl na -8,1 %. Je potřeba si ovšem uvědomit, že vyšší růst HDP oproti průměru eurozóny je dán tím, že slovinská ekonomika nebyla vůči ostatním zemím eurozóny natolik vyspělá a vyspělejší ekonomiky EMU se snažila dohnat. To nicméně nemění nic na faktu, že rok, kdy Slovinsko vyměnilo tolar za euro, mělo Slovinsko reálný růst HDP nejvyšší v celé své historii (6,1 %). Vliv společné měny je tak poměrně znatelný.

Slovinské hospodářství je velmi závislé na zahraničním obchodě, přičemž hlavními obchodními partnery Slovinska jsou Německo, Rakousko, Itálie a Francie (tedy země platící eurem).¹³⁰ Obchodní výměna s eurozónou činila každoročně více než polovinu celkového zahraničního obchodu Slovinska. Díky tomu bylo přijetí eura pro zahraniční obchod Slovinska velkým pozitivem, jelikož se tak obchodní transakce velmi zjednodušily. Ve zvětšení objemu zahraničního obchodu se však tento přínos příliš neprojevil, jelikož obchod Slovinska byl už beztak orientován na eurozónu. Export a import Slovinska od roku 2004 do roku 2010 je znázorněn na grafu 7.2 a grafu 7.3 (viz přílohy). Z nich je vidět, že po vstupu do EMU nedošlo k nějakému dramatickému nárůstu vývozu či dovozu po zavedení eura. Růst importu byl nicméně po vstupu do EMU o něco větší než import a Slovinsko se tak dostalo do deficitu

¹²⁹ EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské centrální bance: Zavádění eura ve Slovinsku* [online]. Brusel, 2007 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=cs,cs&lang=&lng2=&val=448372:cs#top>

¹³⁰ TRADING ECONOMICS. *Slovenia exports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/slovenia/exports>

běžného účtu (v červenci 2007 byl deficit běžného účtu Slovinska 401 mil. eur, což bylo o 150 mil. více než v roce 2006). Růst pasivního salda zahraničního obchodu pokračuje doposud.¹³¹

Ačkoliv to s tématem přijetí eura přímo nesouvisí, myslím, že je potřeba se zmínit alespoň několika větami o současném stavu ekonomie Slovinska. V srpnu 2012 snížily ratingové agentury Fitch a Standard & Poor's rating Slovinska o jeden stupeň. Fitch z „A“ na „A-“ a Standard & Poor's z „A+“ na „A“. Agentura Moody's nicméně rating Slovinska srazila až o tři stupně z „A2“ na „Baa2“ (stupnice jednotlivých ratingových agentur zobrazuje tabulka 7.5 – viz přílohy).¹³² Tento alarmující stav byl způsoben obavami z tamního bankovního sektoru a růstu úvěrových nákladů. Tři největší banky Slovinska (Nova Ljubljanska Banka, Nova Kreditna Banca Maribor a Abanka Vipava) jsou až do teď zatíženy špatnými půjčkami a od svých klientů již vymáhají miliardy eur. Z toho důvodu usilují o státní finanční podporu. Podle agentury Moody's bude potřeba, aby tato pomoc byla v objemu 2 – 8 % HDP. Tím se velmi zvyšuje pravděpodobnost, že Slovinsko bude potřebovat vnější pomoc.¹³³ Mezinárodní měnový fond předpokládá, že slovinská vláda bude letos muset vydat dluhopisy za tři miliardy eur, aby měla dost prostředků. Na rekapitalizaci ohrožených bank bude ovšem potřebovat celou miliardu. Kromě bank má nicméně Slovinsko problém i s vládním dluhem. Ten sice patří v rámci eurozóny mezi jeden z nižších, ale od vstupu do EU do roku 2011 se rozrostl z 27,3 % na 46,9% HDP. Ve třetím čtvrtletí 2012 to už bylo 48,2% HDP a prognóza Mezinárodního měnového fondu pro rok 2014 očekává nárůst na 69 %.¹³⁴

Podle některých analytiků hospodářské problémy Slovinska souvisejí s jeho členstvím v měnové unii. Analytik z J&T Banky Petr Sklenář k tomu říká: „*Do eurozóny vstoupilo (Slovinsko) v okamžiku propadu celé ekonomiky středomoří,*

¹³¹ CZECHTRADE. *Slovinsko: Zahraniční obchod země: Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo* [online]. 2013 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/slovinsko-zahranicni-obchod-zeme-19173.html>

¹³² FINANCE.CZ. *Agentura Fitch snížila rating Slovinska o jeden stupeň* [online]. 2012 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/361101-agentura-fitch-snizila-rating-slovinska-o-jeden-stupen/>

¹³³ PATRIA ONLINE. *Moody's srazila rating Slovinska o tři stupně a varuje: Nemusíte se obejit bez finanční pomoci* [online]. 2012, 8.3. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2121604/moodys-srazila-rating-slovinska-o-tri-stupne-a-varuje-nemusite-se-obejit-bez-financni-pomoci.html>

¹³⁴ AKTUÁLNĚ.CZ. *Kdo přijde na řadu po Kypru? Slovinsko, tvrdí experti* [online]. 2013, 27.3. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://m.aktualne.centrum.cz/article.phtml?id=775181&s=1438>

s příliš vysokým kurzem a neschopností se s vnějším šokem vyrovnat jinak než plíživou vnitřní devalvací.“ Důsledek toho se projevil v poklesu cen, mezd, spotřeby a investic.¹³⁵

Podle jiných expertů však za viníka slovinské krize nelze považovat euro, ale vysoké dluhy. V první dekádě 21. století teklo do slovinských bank velké množství zahraničních peněz. Především díky vyhlídkám na brzké členství v EMU. Důsledkem toho se bankovní sektor mezi lety 2003 – 2011 zdvojnásobil a dosáhl zhruba 1,5násobku HDP. Banky si ovšem nedokázaly s přílivem peněz poradit. Jan Bureš, hlavní ekonom Poštovní spořitelny, situaci popisuje následovně: *„Polostátní banky s nízkou úrovní regulace poskytovaly úvěry jako na běžícím pásu a zadluženost v reálním sektoru kvůli tomu podle OECD výrazně narostla – poměr dluhu ke kapitálu se vyšplhal na 315 %. I kvůli tomu teď pochybné úvěry tvoří skoro 20 % HDP a 62 % všech půjček v sektoru realit.*“ Výsledkem tak jsou obrovské ztráty slovinských bank. Například Nova Ljubljanska Banka vykázala za rok 2012 ztrátu 275 mil. eur a Nova Kreditna Banca Maribor prodělala 205 mil. eur.¹³⁶

Je možné předpokládat, že slovinská ekonomie bude mít podobný průběh jako ta na Kypru. Podobnosti lze najít například v tom, že stejně jako na Kypru stojí u zrodu krize banky. Nemocný bankovní sektor ve spojení s malou ekonomikou země má za následek, že je země vyhodnocena jako problémová a ostatní trhy tak odmítají Slovinsku půjčovat. Například z krátkodobých dluhopisů se Slovinsku podařilo získat pouze 56 mil. eur z původně plánovaných 100 mil. To vyvolává obavy, že země nebude schopna refinancovat dluhopisy v hodnotě 900 mil. eur splatné v červnu a ani získat miliardu eur potřebných k záchraně svých bank.¹³⁷

Mnozí analytici se nicméně domnívají, že srovnávat Slovinsko s Kyprem může být zavádějící a to z následujících důvodů. Slovinsko má menší dluh než Kypr, není daňovým rájem a tamní banky nemusely ve velké odepisovat řecké dluhopisy. Krom

¹³⁵ AKTUÁLNĚ.CZ. *Kdo přijde na řadu po Kypru? Slovinsko, tvrdí experti* [online]. 2013, 27.3. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://m.aktualne.centrum.cz/article.phtml?id=775181&s=1438>

¹³⁶ VEJVODOVÁ, Alžběta. *ČESKÁ TELEVIZE. Trhy stahují smyčku okolo Slovinska, Lublaň doufá v zázrak* [online]. 2013, 11.4. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/222339-trhy-stahuji-smycku-okolo-slovinska-lublan-doufa-v-zazrak/>

¹³⁷ VEJVODOVÁ, Alžběta. *ČESKÁ TELEVIZE. Trhy stahují smyčku okolo Slovinska, Lublaň doufá v zázrak* [online]. 2013, 11.4. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/222339-trhy-stahuji-smycku-okolo-slovinska-lublan-doufa-v-zazrak/>

toho je rating slovinských dluhopisů stále v investičním pásmu (protiargumentem k tomu však může být fakt, že ratingové agentury nedokázaly odhadnout, co se stane v Řecku a špatně vyhodnotily i situaci na Kypru). Cenné papíry ze Slovinska proto mají stále větší záruku než ty kyperské. Dalším rozdílem je i to, že podíl vkladů ze zahraničí je minimální a Slovinsko tak neslouží jako „úložiště“ peněz bohatých Rusů. V případě zahraniční pomoci tak kyperský osud Slovincům nehrozí.¹³⁸

¹³⁸ AKTUÁLNĚ.CZ. *Kdo přijde na řadu po Kypru? Slovinsko, tvrdí experti* [online]. 2013, 27.3. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://m.aktualne.centrum.cz/article.phtml?id=775181&s=1438>

8. SLOVENSKO - PŘECHOD NA EURO

8.1 Začlenění Slovenska do Evropské unie

Po rozdělení Československa se nově vzniklá Slovenská republika poměrně rychle zaměřila na bližší vztahy s Evropskou unií. Proto již 4. října 1993 byla podepsána Evropská dohoda o přidružení (vstoupila v platnost 1. února 1995). O vstup do EU požádalo Slovensko spolu s Rumunskem, Lotyšskem, Litvou a Bulharskem v roce 1995. Začlenění do EU bylo zahraniční politikou Slovenska považováno za hlavní prioritu, a proto se vztahy mezi Slovenskem a EU již od začátku dynamicky rozvíjely v politických, hospodářských a jiných oblastech. Tyto vztahy vyústily vstupem Slovenska do EU 1. května 2004.¹³⁹

Před vstupem do EU bylo ve Slovensku uskutečněno referendum, které se konalo 16. a 17. května 2003. Zúčastnilo se jej 52,15 % obyvatel (2 176 990 obyvatel) a pro vstup bylo 92,46 %.¹⁴⁰ Na Slovensku tedy převládal velký eurooptimismus.

Slovensko se zavázalo přijmout euro již ve Smlouvě o přistoupení k EU. Slovenská vláda považovala přijetí eura, v co nejkratší době, za svůj hlavní cíl, a proto ještě před samotným vstupem do EU byla schválena Strategie přijetí eura ve Slovenské republice. Konkrétní přípravy začaly po vypracování Národního plánu zavedení eura na Slovensku.

8.2 Motivace Slovenska pro vstup do eurozóny

Vstup do měnové unie přináší pro danou zemi vždy množství výhod, ale i nevýhod. V případě Slovenska existovalo více předpokladů, že převáží výhody.

Vzhledem k tomu, že podíl slovenského zahraničního obchodu na HDP byl v roce 2008 jedním z nejvyšších v EU (167 %) a podíl zahraničního obchodu SR s ostatními zeměmi Evropy tvořil 82,8 % celkového zahraničního obchodu, bylo příhodné se domnívat, že odstranění transakčních nákladů povede k velkému prospěchu Slovenska. Národní banka Slovenska vypočítala, že by se tak dalo ušetřit 0,3 % HDP. Za další výhodu bylo považováno odstranění kurzového rizika vůči euru, ale

¹³⁹ ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Vztahy SR a Európskej únie* [online]. 2009 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.euroinfo.gov.sk/vztahy-sr-a-europskej-unie/>

¹⁴⁰ ŠTĀTISTICKÝ ÚŘAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Výsledky hlasovania oprávněných občanov v referende* [online]. 2003 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: http://app.statistics.sk/ref_2003/webdata/sk/menu.htm

zároveň i vůči jiným měnám. Ostatně kurz eura vůči dolaru je historicky stabilnější než kurz koruny vůči dolaru. Za další bezprostřední efekt byla považována cenová transparentnost, která zvyšuje konkurenci a vytváří tak tlak na snížení cen. Dále bylo počítáno i s nepřímými výhodami. Mezi ně patřil např.: nárůst přímých zahraničních investic nebo zahraničního obchodu Slovenska. Mezi diskutované nevýhody patřily: ztráta nezávislé měnové politiky, zvyšování cen a pokles hodnoty úspor a důchodů.¹⁴¹

Vzhledem k slovenskému politickému diskursu a ekonomických výhod, které jsou výše popsány, se Slovensko snažilo přijmout euro v co nejkratší době po vstupu do EU. Formálně se mu to povedlo již 8. července 2008, kdy bylo rozhodnuto o vstupu Slovenska do EMU Radou EU. Samotný vstup do eurozóny se pak uskutečnil až 1. ledna 2009.

8.3.1 Plnění konvergenčních kritérií Slovenskem

Podobně jako v části o Slovinsku, vycházím v této kapitole především z konvergenčních zpráv ECB.

8.3.2 Kritérium cenové stability

Míra inflace byla na Slovensku před vstupem do EMU poměrně nestabilní (tabulka 7.1 – viz přílohy). Od doby opuštění od fixního devizového kurzu v roce 1998 inflační vývoj probíhal na pozadí rámce měnové politiky, který lze nejlépe popsat jako implicitní inflační cílování umocněné řízeným devizovým kurzem. Od roku 1999 byla inflace ovlivněna hlavně zvýšením regulovaných cen a změnami nepřímých daní. Dovožní ceny společně s cenami potravin, regulovanými cenami a daňovými úpravami významně přispěly k volatilitě inflace. Inflace HICP se tak v referenčním období v roce 2004 vyšplhala až na 8,4 %, což bylo velmi nad referenční hodnotou, která v té době byla stanovena na úroveň 6,4 %. Průběh inflace je nicméně zapotřebí sledovat na pozadí poměrně silného růstu HDP.¹⁴²

Dynamická poptávka a strukturální reformy realizované v minulosti začaly ovlivňovat trh práce, kde od roku 2004 dochází k rychlému růstu zaměstnanosti a

¹⁴¹ LACINA, Lubor, ROZMAHEL, Petr a kol. *Euro: ano/ne?*. Vyd. 1. Praha:Alfa Nakladatelství, 2010, 319 s. ISBN 978-80-87197-26-4 str.218-220

¹⁴² EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2004* [online]. 2004 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>

postupnému poklesu nezaměstnanosti. Tempo růstu odměny na zaměstnance bylo v průběhu času značně proměnlivé, ale trvale převyšovalo tempo růstu produktivity práce, a tak zapříčinilo poměrně vysoké průměrné tempo růstu nákladů na jednotku pracovní síly. V letech 2004 a 2005 však růst nákladů na jednotku pracovní síly zpomalil. Tento vývoj se v inflaci HICP projevil tak, že inflace od října 2005 postupně rostla na 5 %, ale od října 2006 poklesla na hodnotu 3,1 %.¹⁴³

Od roku 2007 tlumilo inflaci především trendové posilování směnného kurzu slovenské koruny. Některé odhady předvíдалy, že bez tohoto posilování by byla inflace o 0,5 % - 1 % vyšší. V roce 2007 míra inflace HICP klesla a to především v důsledku mírného vývoje domácích cen energií.¹⁴⁴ V srpnu 2007 se dvanáctiměsíční průměr meziroční inflace HICP ocitl na 2,2 % a Slovensko díky tomu splnilo inflační kritérium.¹⁴⁵

8.3.3 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Při vstupu do Evropské unie bylo kritérium dlouhodobých úrokových sazeb (spolu s kritériem veřejného dluhu) jediným kritériem, které Slovensko dokázalo splnit.

Hodnota pro kritérium dlouhodobých úrokových sazeb byla v roce 2004 na 5,1 %, tedy pod referenční hodnotou. V dalších letech tato hodnota postupně klesala. Podle konvergenční zprávy ECB z roku 2006 měla tato hodnota na Slovensku 4,3 % (referenční hodnota činila 6,2 %) a pohybovala se tak mírně nad úrovní převažující v eurozóně. V roce 2008 se hodnota zvýšila na 4,5 % (referenční hodnota se ovšem zvedla na 6,5 %).¹⁴⁶

Vývoj dlouhodobých úrokových sazeb prakticky kopíroval vývoj těchto sazeb v ostatních zemích eurozóny, což vedlo k tomu, že Slovensko nemělo téměř žádné potíže při plnění tohoto kritéria.

¹⁴³ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: prosinec 2006* [online]. 2006 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr200612cs.pdf>

¹⁴⁴ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: květen 2010* [online]. 2010 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005cs.pdf>

¹⁴⁵ LACINA, Lubor, ROZMAHEL, Petr a kol. *Euro: ano/ne?.* Vyd. 1. Praha:Alfa Nakladatelství, 2010, 319 s. ISBN 978-80-87197-26-4 str.241

¹⁴⁶ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2004 - 2008* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>

8.3.4 Kritérium vládního deficitu

Podle konvergenčních zpráv ECB z roku 2004 a 2006 vykazoval slovenský rozpočet nadměrný schodek. Z toho důvodu se na Slovensko vztahovalo od roku 2004 rozhodnutí Rady o existenci nadměrném schodku. V roce 2003 činil schodek 3,7 % HDP, což bylo značně nad referenční hodnotou. ECB proto apelovala na obezřetnou fiskální politiku, vzhledem k slovenské vysoké míře inflace. K postupné fiskální konsolidace pomohly strukturální reformy a komplexní daňová reforma v roce 2004, která zavedla rovné daně a dala větší prostor nepřímému zdanění. I přes tyto snahy Slovensko neuspělo v referenčním období roku 2005, jelikož jeho rozpočtový schodek měl hodnotu 3,1 % HDP. Zůstal tak těsně nad referenční hodnotou, která činí 3 %. Slovensko proto muselo stále pokračovat ve fiskální konsolidaci, aby splnilo cíle Paktu stability a růstu.¹⁴⁷

Rok 2007 byl stanoven jako termín pro nápravu nadměrného schodku. V tomto roce se na Slovensko stále vztahovalo rozhodnutí Rady o existenci nadměrného schodku. Slovenská vláda a Národní banka Slovenska, proto mohly slavit úspěch, neboť díky jejich snahám se jim podařilo veřejný schodek dostat pod referenční hodnotu na 2,2 % HDP. Evropská komise, na základě těchto hodnot, později doporučila Radě ukončení postupu při nadměrném schodku vůči Slovensku. Pro Slovensko to byla poslední podmínka pro vstup do EMU.¹⁴⁸

8.3.5 Kritérium veřejného dluhu

Veřejný dluh Slovenska byl nejvyšší v roce 2001 (tedy ještě před vstupem do EU), kdy dosáhl hodnoty 50,3 %. V roce 2004 byl veřejný dluh na hodnotě 42,4 a poté měl již sestupnou tendenci (tabulka 7.4 – viz přílohy). Jelikož je referenční hodnota stanovená EMU na 60 %, mělo Slovensko značné rezervy v plnění tohoto kritéria.

8.3.6 Kritérium stability měnového kurzu

Po tajných jednáních slovenských a evropských autorit vstoupilo Slovensko do ERM II. Bylo to 26. listopadu 2005, tedy o půl roku dříve než předpokládalo slovenské ministerstvo financí a Národní banka Slovenska.

¹⁴⁷ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2004 - 2006* [online]. 2006 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr200612cs.pdf>

¹⁴⁸ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: květen 2008* [online]. 2008 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>

Původně byla centrální parita pro slovenskou měnu v ERM II stanovena na 38,455 slovenských korun za euro. V roce 2006 ovšem byla slovenská koruna vystavena dočasně tlakům na její oslabení a tak se obchodovalo mírně pod její paritou. Poté však začala slovenská měna silně revalvovat, což bylo důsledkem příznivé ekonomiky. Silné posilňování slovenské koruny vedlo v březnu 2007 k posunu parity o 8,5 % dolů na úroveň 35,4424 SKK/EUR.¹⁴⁹ Z důvodu přetrvávajícího rychlého a zároveň zdravého ekonomického vývoje však i tato úroveň přestala být v souladu se stavem hospodářství. Proto byla od 29. května 2008 stanovena nová centrální parita - 30,1260 SKK/EUR, která byla následně uplatněna jako konverzní kurz.¹⁵⁰

Celkově lze období účasti Slovenska v ERM II charakterizovat postupným posilováním slovenské koruny vůči euru. I přesto se však Slovenku toto kritérium podařilo splnit. Je otázkou, zda by slovenská ekonomika byla taky úspěšná v případě neodvolatelně stanovených pevných kurzů.

8.4 Legislativní sjednocení

Po vstupu Slovenska do EU neodpovídal slovenský právní řád požadavkům pro vstup do eurozóny podle dnešního čl. 131 SFEU. Zejména šlo o zákon o Národní bance Slovenska, jehož některá ustanovení byla čl. 131 značně dotčena. Národní rada Slovenské republiky proto musela zákon novelizovat. Stalo se tak v listopadu 2007 zákonem č.659/2007 o zavedení měny euro v Slovenské republice, jehož cílem bylo zabezpečit organizovaný a plynulý přechod ze slovenské měny na euro.¹⁵¹

Dále bylo potřeba novelizovat zákon o platebních stycích. Tento zákon byl novelizován podle stanoviska ECB CON/2008/18, který zohledňoval přechod Národní banky Slovenska na systém mezibankovního platebního styku TARGET2. ECB toto stanovisko vypracovala na žádost Národní banky Slovenska.¹⁵² Zákon o platebních stycích byl novelizován zákonem 270/2008 Z.z. 18. června 2008.

¹⁴⁹ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2006 - 2008* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>

¹⁵⁰ LACINA, Lubor, ROZMAHEL, Petr a kol. *Euro: ano/ne?*. Vyd. 1. Praha:Alfa Nakladatelství, 2010, 319 s. ISBN 978-80-87197-26-4 str.243

¹⁵¹ Zbierka zákonov č. 659 /2007. *O zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Slovensko, 2007. Dostupné z: <http://www.azss.sk/doc/aktualinf/Generalny%20zakon%20659%20z%202007.pdf>

¹⁵² EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Stanovisko Evropské centrální banky k návrhu zákona, kterým se mění a doplňuje zákon č.510/2002 Sb. o platebním styku: CON/2008/18* [online]. 2008 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z WWW: http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/sk_con_2008_18_f_sign.pdf

Slovenská legislativa poté byla zcela v souladu s požadavky, které SFEU a Statut ECB stanoví pro třetí etapu hospodářské a měnové unie.¹⁵³

8.5 Hodnocení vstupu Slovenska do eurozóny

Při hodnocení Slovenska zda dosáhlo svých závazků pro vstup do hospodářské a měnové unie, došla Evropská komise k těmto závěrům:

1. Vnitrostátní právní předpisy Slovenska, včetně statutu národní centrální banky, jsou slučitelné s články 108 a 109 Smlouvy o ES a se statutem ESCB/ECB.
2. Plnění konvergence podle čl. 121 odst. 1 Smlouvy o ES:
 - Průměrná míra inflace Slovenska k březnu 2008 činila 2,2 %, což bylo výrazně méně než referenční hodnota. Předpokládá se, že tato hodnota i v budoucnu zůstane pod referenční hodnotou.
 - Rozpočtový schodek dosáhl věrohodného a udržitelného snížení pod 3 %. Komise proto doporučila Radě zrušit rozhodnutí o existenci nadměrného schodku pro Slovensko.
 - Ve sledovaném období (dvouleté), které skončilo 18. dubna 2008, nebyla slovenská koruna vystavena silným tlakům a Slovensko ze svého vlastního podnětu nedevalvovalo dvoustranný střední kurz SKK vůči euru.
 - Dlouhodobá úroková míra ve Slovensku činila v průměru 4,5 %, tedy méně než činila referenční hodnota.

Na základě hodnocení slučitelnosti právních předpisů a plnění konvergenčních kritérií, a za předpokladu že Rada zruší rozhodnutí o existenci nadměrného schodku, bylo rozhodnuto, že Slovensko splňuje podmínky pro vstup do EMU.¹⁵⁴

Rada EU ukončila postup při nadměrném schodku vůči Slovensku v červnu 2008 (dále i vůči České republice, Itálii a Portugalsko). V případě Slovenska to byla poslední nutná podmínka přijetí eura.

¹⁵³ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2008* [online]. 2008 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>

¹⁵⁴ EVROPSKÁ KOMISE. *Návrh rozhodnutí rady o přijetí jednotné měny Slovenskem ke dni 1. ledna 2009* [online]. Brusel, 2008 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008PC0249R%2801%29:CS:HTML>

8.6 Přijetí a průběh zavedení eura ve Slovensku

Slovensko se zavázalo zavést euro již při jednání o vstupu do Evropské unie (spolu s dalšími devíti zeměmi, které nově přistupovali). Na základě přesvědčení, že přechod na euro bude pro většinu obyvatel a podniků na Slovensku přínosem, byla ještě před vstupem do EU (roku 2003) schválena Strategie přijetí eura ve Slovenské republice (Národní banka Slovenska a Ministerstvo financí). Jejím hlavním poselstvím bylo zavést euro co nejdříve po splnění maastrichtských kritérií. Po zhodnocení dopadů probíhajících reforem a posouzení perspektivy splnění maastrichtských kritérií se roku 2004 za cílové datum určil 1. leden 2009.¹⁵⁵ V roce 2005 byl vypracován Národní plán zavedení eura v Slovenské republice, což je rámcový dokument, který definuje základní zásady, časový harmonogram a institucionální zabezpečení implementace eura na Slovensku.¹⁵⁶

Slovensko vstoupilo do eurozóny 1. ledna 2009, což bylo v době, radikálního obratu ekonomického vývoje, který ve velké míře snížil účinek bezprostředních výhod. Potenciál dlouhodobých výhod jako vyšší hospodářský růst nebo lepší životní úroveň však zůstal zachován.¹⁵⁷ Přijetí eura tak bylo vyvrcholením integračních procesu Slovenska do evropských struktur.

Slovensko se rozhodlo, po zkušenostech Slovinska, implementovat euro do oběhu bez přechodného období (tzv. Big Bang). Zajímavé je, že stahování národní měny a její bezplatné nahrazování eurem bylo možné v bankách již před 1. lednem 2009. Přesto se přechod na euro rozbíhal na Slovensku poněkud pomalejším tempem. Důvodem byly pravděpodobně dlouhé zimní prázdniny. Období dvojího oběživa skončilo 16. ledna 2009. K výměně eura sloužily banky, bankomaty a obchodní terminály.¹⁵⁸ Bankomaty byly oproti Slovinsku podstatně víc používány. Kurz při výměně byl 1 EUR = 30,1260 SKK (tabulka 4.4 – viz přílohy). Celkově lze hodnotit

¹⁵⁵ LACINA, Lubor, ROZMAHEL, Petr a kol. *Euro: ano/ne?*. Vyd. 1. Praha:Alfa Nakladatelství, 2010, 319 s. ISBN 978-80-87197-26-4 str.217

¹⁵⁶ NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Národný plán zavedenia eura v Slovenskej republike* [online]. 2008 [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_EURO/NP_SK_APRIL2008.pdf

¹⁵⁷ LACINA, Lubor, ROZMAHEL, Petr a kol. *Euro: ano/ne?*. Vyd. 1. Praha:Alfa Nakladatelství, 2010, 319 s. ISBN 978-80-87197-26-4 str.245

¹⁵⁸ EVROPSKA KOMISE. *Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské centrální bance: Zavádění eura na Slovensku* [online]. 2009 [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0178:FIN:CS:HTML>

přechod na euro jako úspěšný, neboť problémy s ním zaznamenalo pouze 8 % občanů (na druhou stranu to bylo o 5 % víc než na Slovensku). Problémy zaznamenaly především venkovské oblasti. Pošta vyplácela důchodcům jejich důchod ve velkých bankovkách, což někdy představovalo těžkosti pro tamní obchody, které neměly dostatek bankovek na vrácení v případě platby. Přesto většina Slováků považovala přechod na euro kladně. Toto pozitivní hodnocení Slováků bylo velkou měrou zapříčiněno kvalitní informační kampaní pro veřejnost.

8.7 Vliv eura na hospodářský růst a zahraniční obchod Slovenska

Slovensko přijalo euro půl roku po vyvrcholení celosvětové ekonomické krize, která měla na svědomí mnohé výkyvy na světových trzích. Vstup do eurozóny byl tedy více než příhodný, neboť Slovensko má svojí ekonomiku velmi otevřenou a tedy i zranitelnou zvenku. Vstup do stabilního měnového prostředí zajistil slovenské ekonomice stabilitu a eliminoval problém likvidity, kterým trpěly některé státy v krizovém období. Díky jednotné měně se také zvedla konkurenceschopnost Slovenska v získávání zahraničních investic, jelikož došlo ke kurzovní stabilitě, která zvyšuje důvěryhodnost pro investory.

V roce 2009, tedy v roce kdy Slovensko vstoupilo do Evropské měnové unie, mělo Slovensko reálný růst HDP na -4,8 %. Bylo by chybné přisuzovat tento negativní jev zavedením eura v této zemi. V této době eskalovala hospodářská krize, která Slovensko silně zasáhla. Důvodem byl především fakt, že slovenská ekonomika je exportně orientovaná (především na Německo, Polsko a Českou republiku) a navíc založená na finalizaci jen dvou velkých odvětví (spotřební elektronika a automobilový průmysl) s relativně malou přidanou hodnotou.¹⁵⁹ Příčinou byla tedy především krize a ne přijetí eura.

Ekonomická krize přirozeně zasáhla i mezinárodní obchod Slovenska. Ještě před vstupem do eurozóny klesal export a import Slovenska prudce dolů (graf 8.1 a 8.2 – viz přílohy). Po přijetí eura se však tento trend obrátil. Export se zvedl ihned od ledna 2009 a import později také. Obchodní bilance se postupně zvyšovala a nyní už je mírně nad úrovní, než byla před krizí. Pokud by Slovensko v Evropské měnové

¹⁵⁹ NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Analýza slovenského finančního sektora za rok 2009* [online]. 2009 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Analyzy/2009-2.pdf

unii nebylo, průběh oživování zahraničního obchodu Slovenska by pravděpodobně bylo méně intenzivní.

Vstup do eurozóny hodnotily ratingové agentury pozitivně a Slovensko si díky tomu polepšilo hodnocení. Zajímavostí ovšem je, že Slovensko získalo lepší hodnocení již v roce 2008, tedy před vstupem do eurozóny. Agentura Standarts & Poor's změnila hodnocení v listopadu 2008 z „A“ na „A+“ (od ledna 2012 je rating Slovenska opět na „A“). Agentura Fitch zlepšila svoje hodnocení v červenci 2008 z „A“ na „A+“.¹⁶⁰ Obě hodnocení vycházela z plánovaného přijetí eura, které mělo pro Slovensko představovat ochranu před finančními otřesy a měnovou krizí.¹⁶¹

¹⁶⁰ NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *História ratingového hodnotenia Slovenskej republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/RATING/RatingHistory-SR-SK.pdf

¹⁶¹ IHNED.CZ. *Plánované přijetí eura zlepšilo Slovensku rating na A+* [online]. Hospodářské noviny, 2008 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-evropa/c1-25915560-planovane-prijeti-eura-zlepsilo-slovensku-rating-na-a>

9. ESTONSKO – PŘECHOD NA EURO

9.1 Začlenění Estonska do Evropské unie

Estonsko je země, která po rozpadu SSSR relativně rychle transformovala svoji ekonomiku a zaměřila své obchodní vztahy na tržní prostor EU. Díky tomu vstoupilo Estonsko do Evropské unie již 1. května 2004 (spolu s dalšími devíti zeměmi). Vstupu předcházelo referendum, které se uskutečnilo 14. září 2003.¹⁶² Toto referendum bylo zajímavé tím, že kromě otázky na postoj k přistoupení Estonska k EU vyjadřovali voliči také souhlas s přijetím doplňku k ústavě. Před samotným referendem panovala v Estonsku názorová různorodost, což vedlo k vytvoření dvou táborů – euroskeptici a eurooptimisti.

Evropská unie byla estonskými euroskeptiky kritizována jako pouze jiná podoba centralisticko-byrokratického aparátu někdejšího SSSR.¹⁶³ Dalším argumentem byla možná ztráta národní suverenity.

Eurooptimisté naopak prezentovali vstup Estonska do Evropské unie jako jedinou variantu demokratického vývoje směrem k prosperitě, která zabrání opakování nedobrovolné sovětské zkušenosti.¹⁶⁴

Vývoj veřejného mínění na vstup do EU před referendem byl v Estonsku poměrně nestálý (graf 9.1 – viz přílohy). Estonsko tak bylo považováno za nejvíce euroskeptickou zemi nejen v rámci Pobaltí, ale i mezi dalšími kandidátskými státy své vlny. Přes veškerý skepticismus však nakonec skončilo referendum (14. září 2003) velmi přesvědčivým výsledkem ve prospěch vstupu do EU. 66,83 % voličů se vyslovilo pro vstup své země do EU při celkové účasti 64 % obyvatel (v Estonsku však nebyla stanovena požadovaná povinná hranice účasti).¹⁶⁵

Po vstupu do Unie (1. května 2004) Estonsko energicky realizovalo ekonomickou reformu, čímž si zasloužilo přídomek „pobaltský tygr“. Jeho ekonomika je velmi

¹⁶² BANK OF ESTONIA. *Estonia's national changeover plan* [online]. 2010 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: http://www.eestipank.ee/pub/en/EL/ELiit/euro/eplaan_1.pdf

¹⁶³ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská referenda*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, 311 s. ISBN 80-732-5051-9 str. 223

¹⁶⁴ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská referenda*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, 311 s. ISBN 80-732-5051-9 str. 223

¹⁶⁵ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská referenda*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, 311 s. ISBN 80-732-5051-9 str. 222-240

flexibilní a přesto, že na ni dolehla světová krize, prokázala svou životaschopnost. Tato skutečnost tak pomohla Estonsku vstoupit do eurozóny, což se zatím jinému Pobaltskému státu nepodařilo.¹⁶⁶

9.2 Motivace Estonska pro vstup do eurozóny

Estonsko mělo mnoho důvodů proč vstoupit do eurozóny. Jedním z nich byl fakt, že krátce po vstupu do Evropské unie se Estonsko připojilo do systému ERM II, který je považován za jakousi „předkomoru“ eurozóny. Estonsko tak splnilo dvě ze tří etap pro přijetí eura (třetí etapa je samotný přechod na společnou měnu).¹⁶⁷

Dalším důvodem byla skutečnost, že po rozpadu SSSR Estonsko nikdy nevykonávalo vlastní nezávislou měnovou politiku. Estonská koruna byla od roku 1992 zafixována na německou marku a od roku 1999 na euro. Díky tomu ekonomika Estonska fungovala tak, jakoby již v prostředí eurozóny byla a přechod k euro pro ni tedy nepředstavoval velké hospodářské změny. Zavedení eura tak bylo pro Estonsko zcela přirozeným krokem, který se jevil jako obzvlášť přitažlivý v době krize.¹⁶⁸

Dalším motivem byla patrně skutečnost, že před přijetím společné měny tvořil zahraniční obchod Estonska se zeměmi EU až 80 %, přičemž dvě třetiny transakcí byly uskutečňovány v eurech. Krom toho 80 % zahraničních investic pocházelo ze zemí, které byly členy eurozóny. Je tedy patrné, že ekonomika Estonska byla velmi propojená s ekonomikou EU, což je výhodou pro země, které se chtějí stát členy eurozóny.¹⁶⁹

Krom toho estonská vláda považovala vstup do eurozóny jako nejlepší a nejspolehlivější způsob jak zabezpečit ekonomickou stabilitu a nízkou úroveň inflace. V neposlední řadě zde byla i skutečnost, že poprvé v historii by se mohlo

¹⁶⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *Estonsko členem eurozóny* [online]. 2012, 19.7. [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/news/economy/101228_cs.htm

¹⁶⁷ BANK OF ESTONIA. *Estonia has changed over to the euro – why?* [online]. 2011, 17.2. [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: http://www.euro.eesti.ee/EU/Prod/Euroveeb/Main_Page/left_menu/Changeover_to_the_euro_in_Estonia/12_211205_Euromoju.html

¹⁶⁸ BANK OF ESTONIA. *Estonia has changed over to the euro – why?* [online]. 2011, 17.2. [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: http://www.euro.eesti.ee/EU/Prod/Euroveeb/Main_Page/left_menu/Changeover_to_the_euro_in_Estonia/12_211205_Euromoju.html

¹⁶⁹ BANK OF ESTONIA. *Report on the adoption of the euro* [online]. 2007 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: http://www.eestipank.info/pub/en/dokumendid/publikatsioonid/seeriad/euroyle/euro_report.pdf

samo Estonsko podílet na rozhodovacím procesu v oblasti monetární politiky.¹⁷⁰ Tyto výhody byly natolik velké, že estonská vláda odmítala jakákoliv rizika spojená s eurem a od zavedení eura ji neodradila ani dluhová krize v eurozóně. Ostatně tehdejší ministr financí Jürgen Ligi se vyjádřil takto: „*Estonsko je připraveno vstoupit na palubu komfortní a nepotopitelné lodi nesoucí název euro. Je lepší být na palubě, než v závěsu.*“¹⁷¹

Před přijetím společné měny však muselo Estonsko ještě splnit hospodářské podmínky, označované jako konvergenční kritéria.

9.3.1 Plnění konvergenčních kritérií Estonskem

Stejně jako v předešlých dvou částech jsem při tvorbě této kapitoly vycházel zejména z konvergenčních zpráv ECB.

9.3.2 Kritérium cenové stability

Jedním z cílů, který si Estonsko v oblasti měnové politiky vytyčilo po vystoupení ze SSSR, bylo dosažení cenové stability. Z toho důvodu vstoupilo Estonsko v roce 1992 do režimu měnové rady (currency board), v kterém byla estonská koruna zafixována na německou marku. Toto zafixování bylo provedeno zákonem o centrální bance. Dosažení cenové stability bylo podpořeno i faktem, že při přechodu na tržní ekonomiku Estonsko zvolilo cestu zdravé fiskální politiky.¹⁷²

Před přijetím společné měny byl vývoj inflace v Estonsku velmi nestabilní. Tuto nestabilitu ukazuje tabulka č. 7.1 a graf č. 7.1 (viz přílohy). V roce 1998 mělo Estonsko inflaci HICP na úrovni 8,8 %. Díky politicko-hospodářským opatřením se však podařilo inflaci za pět let snížit na 1,4 %. Poté začala inflace opět růst.

¹⁷⁰ BANK OF ESTONIA. *Estonia has changed over to the euro – why?* [online]. 2011, 17.2. [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: http://www.euro.eesti.ee/EU/Prod/Euroveeb/Main_Page/left_menu/Changeover_to_the_euro_in_Estonia/12_211205_Euromoju.html

¹⁷¹ NOVÁK, Martin. AKTUÁLNĚ.CZ. *Euru jde o život, Estonsko ho i tak o půlnoci přijalo* [online]. 2011, 1.1. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropska-unie/clanek.phtml?id=686820>

¹⁷² BANK OF ESTONIA. *Report on the Adoption of the Euro* [online]. 2010 [cit. 2013-02-16]. Dostupné z: http://www.eestipank.ee/sites/default/files/publication/en/Archive/euro_report/euro_910.pdf

Důvodem bylo přizpůsobování se regulovaným cenám, vstup do EU a zvyšování cen energií. Mezi lety 2003 a 2004 mělo Estonsko inflaci HICP na 2 %.¹⁷³

Do roku 2006 se však inflace HICP v Estonsku vyšplhala až na 4,3 %, což značně překročilo referenční hodnotu podle Smlouvy, která činila 2,8 %. Důvodem byly kapacitní limity na trhu práce vyvolané růstem cen energií a služeb a dlouhodobým rychlým růstem HDP.¹⁷⁴

Začátkem roku 2008 byla referenční hodnota stanovena na 3,2 %. Úroveň estonské inflace HICP však byla na úrovni 8,3 %, což bylo značně nad stanoveným limitem.¹⁷⁵ Podle tabulky 7.1 (viz přílohy) lze vidět, že celková hodnota inflace za rok 2008 byla 10,6 %. Za tento nárůst mohlo celkové zpomalení růstu estonské ekonomiky a nárůst globálních cen komodit.

V roce 2009 nastal pro estonskou ekonomiku velký zlom. Inflace HICP klesla na 0,2 %. Mohlo za to několik faktorů, přičemž mezi ty hlavní patří: globální ekonomická krize, která zpomalila růst reálného HDP, globálně nižší ceny energií a potravin a prudký pokles domácí a zahraniční výroby.

V roce 2010 se inflace HICP v Estonsku zvedla na 0,7 %. Referenční hodnota byla v tomto období 1,0 % (do té doby nejnižší referenční hodnota). Estonsko se tak podle konvergenční zprávy z května 2010 dostalo výrazně pod tento limit a splnilo tak inflační kritérium pro vstup do eurozóny.¹⁷⁶

Vývoj estonské inflace před přijetím eura je třeba vnímat „v kontextu velmi silného růstu reálného HDP po většinu uvedených let, kdy do roku 2008 bylo možné spatřovat známky stále více se přehřívající ekonomiky. Rychlé tempo růstu mezd, trvale a často značně rychlejší než přírůstky produktivity práce, vedlo ke značnému zhoršení konkurenční pozice Estonska. V důsledku tohoto neudržitelného makroekonomického vývoje a propadu mezinárodního obchodu zaznamenala estonská ekonomika v roce 2009 výrazný obrat hospodářské aktivity a prudký

¹⁷³ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2004* [online]. 2004 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>

¹⁷⁴ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: prosinec 2006* [online]. 2006 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr200612cs.pdf>

¹⁷⁵ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: květen 2008* [online]. 2008 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>

¹⁷⁶ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: květen 2010* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005cs.pdf>

*pokles.*¹⁷⁷ V souvislosti s tímto textem je třeba zmínit, že průměrný růst reálného HDP se pohyboval v Estonsku v letech 2000 – 2007 okolo 8 % ročně (tabulka č. 7.2 – viz přílohy). Poté se růst HDP zpomalil a v roce 2008 se dokonce dostal na záporných -3,7 %. Díky ekonomické krizi se poté estonská ekonomika propadla na -14,3 %.

To, že bylo Estonsko hodnoceno pro vstup do eurozóny v době ekonomické krize, mělo nepochybně velký vliv na jeho splnění inflačního kritéria, neboť velký propad ekonomiky byl silným impulsem pro snížení inflace z 10,6 % na 0,2 %. Je důvodné se domnívat, že kdyby Estonsko nevstupovalo do eurozóny za globální ekonomické krize, inflační kritérium by se mu s největší pravděpodobností nepodařilo splnit a do Evropské měnové unie by mu nebyl umožněn přístup. Je tedy otázkou, zda bude Estonsko schopno plnit toto kritérium z dlouhodobé perspektivy.

9.3.3 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Spolu s kritériem cenové stability se řadí mezi monetární kritéria. Účelem tohoto kritéria je určit udržitelnost konvergence v hodnocené zemi.¹⁷⁸ Hodnocení Estonska podle kritéria dlouhodobých úrokových sazeb však bylo komplikované, jelikož v Estonsku prakticky neexistoval rozvinutý trh s dluhopisy v domácí měně.¹⁷⁹

Z toho důvodu byly u Estonska použity jiný ukazatele pro stanovení konvergence před přijetím eura. „*Byla provedena širší analýza finančních trhů, zohledňující úroveň rozpětí přímo odvozenou z měnové a finanční statistiky, ratingu státního dluhu a dalších relevantních ukazatelů.*“¹⁸⁰ Žádný z těchto ukazatelů však nebyl považován jako přímá náhrada dlouhodobých úrokových sazeb.

Na základě výše uvedených ukazatelů nemělo Estonsko ve zprávách ECB z roku 2004 a 2006 žádné negativní hodnocení. V dalších letech však měli účastníci trhu značné pochyby o udržitelnosti konvergence v Estonsku. Ty byly zvláště zřetelné při

¹⁷⁷ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: květen 2010* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005cs.pdf>

¹⁷⁸ LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. C. H. Beck, 2007, xxvii, 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5 str.227

¹⁷⁹ BANK OF ESTONIA. *Report on the Adoption of the Euro* [online]. 2010 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z WWW: http://www.eestipank.ee/sites/default/files/publication/en/Archive/euro_report/euro_910.pdf

¹⁸⁰ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: květen 2010* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005cs.pdf>

vyvrcholení celosvětové krize. Od roku 2009 však došlo k uvolnění napětí na trzích a to zejména díky fiskálnímu vývoji v Estonsku a poklesu světové averze k rizikům.¹⁸¹

9.3.4 Kritérium vládního deficitu

Při pohledu na poměr rozpočtového salda k HDP je vidět, že si Estonsko mezi lety 1998 – 2010 vedlo dobře, neboť hodnotu 3 % HDP překročilo pouze jednou (tabulka 7.3 – viz přílohy). Bylo to v roce 1999, kdy se důsledkem ruské finanční krize hodnota deficitu dostala na 3,5 %. Díky zdravé fiskální politice estonské vlády se však tyto hodnoty podařilo snížit. Mezi lety 2002 – 2007 pak mělo Estonsko rozpočtový přebytek.

Zhoršení nastalo v roce 2008, kdy došlo k náhlému zhoršení makroekonomického prostředí. Hodnota deficitu se dostala na 2,9 % HDP. Aby vláda udržela deficit pod 3 %, rozhodla se zavést několik restriktivních opatření. Mezi těmito opatřeními byly škrty v běžných výdajích, zvýšení DPH a spotřebních daní a snížení podpory v nezaměstnanosti. Díky tomu se podařilo snížit deficit na 2,0 % HDP a Estonsko tak splnilo toto kritérium pro vstup do eurozóny.¹⁸²

9.3.5 Kritérium veřejného dluhu

Estonsko do roku 2010 vykazovalo nejnižší veřejný dluh ke vztahu k HDP, a to ze všech členských zemí EU. Hodnota veřejného dluhu nikdy nepřekročila 7,2 % (tabulka 7.4 – viz přílohy), čímž Estonsko toto kritérium zcela splnilo, jelikož hranice pro toto kritérium je 60 %.

Jedině zhoršení nastalo v roce 2008 a to díky zhoršené makroekonomické situaci ve světě. ECB nicméně nepochybovala o udržitelnosti tohoto stavu veřejných financí.

Je příhodné zmínit, že fiskální kritérium (označuje tyto dvě kritéria: kritérium vládního deficitu a kritérium veřejného dluhu) v roce 2010 splnilo pouze Estonsko a Švédsko.

¹⁸¹ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: květen 2010* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005cs.pdf>

¹⁸² EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: květen 2010* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005cs.pdf>

9.3.6 Kritérium stability měnového kurzu

Estonsko vstoupilo do ERM II dne 28. června 2004 s předem stanovenou centrální paritou a s jednostranným závazkem zachovávat pevný směnný kurz. Centrální parita pro estonskou měnu v ERM II byla stanovena na 15,6466 estonských korun za euro (tabulka 4.4 – viz přílohy) s flukтуаčním pásmem +/- 15 %. Estonsko, během členství v ERM II, splnilo své závazky, aniž by jakkoliv muselo měnit kurz k euru.¹⁸³

Ve všech sledovaných obdobích byla estonská koruna stabilní, což byl odraz neměnné kurzové politiky Estonska v rámci režimu měnové rady. V roce 2009 uzavřela švédská centrální banka (Sveriges Riksbank) a estonská centrální banka (Eesti Pank) předběžnou dohodu, která umožňovala výměnu 10 miliard švédských korun za estonské koruny. Bylo to preventivní opatření pro zabezpečení finanční stability a zamezení tlaku na směnný kurz. Dohoda vypršela koncem roku 2009.¹⁸⁴

Splněním tohoto konvergenčního kritéria ukázalo Estonsko, že má svoji ekonomiku na stejné úrovni jako ostatní státy eurozóny.

9.4 Legislativní sjednocení

Před vstupem do eurozóny mělo Estonsko tři hlavní zákony týkající se estonské koruny: Zákon o Eesti Pank, Zákon o měně a Zákon o bezpečnosti estonské koruny. Podle ECB však tyto zákony nespĺňovaly veškeré požadavky týkající se pro vstup do EMU.

Podle článku 131 SFEU musí členský stát zajistit, aby jeho vnitrostátní právní předpisy, včetně statutu jeho národní centrální banky, byly slučitelné se Smlouvami a se statutem ESCB a ECB. Evropská unie tak naplňuje svoji výlučnou kompetenci v měnové politice podle článku 3 SFEU. Z toho důvodu bylo potřeba, aby estonská vláda Zákon o Eesti Pank změnila a Zákon o měně se Zákonem o bezpečnosti estonské koruny zrušila.¹⁸⁵ 22. dubna přijal estonský parlament Zákon o přijetí eura,

¹⁸³ BANK OF ESTONIA. *Report on the Adoption of the Euro* [online]. 2010 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z WWW:

http://www.eestipank.ee/sites/default/files/publication/en/Archive/euro_report/euro_910.pdf

¹⁸⁴ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: květen 2010* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005cs.pdf>

¹⁸⁵ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: květen 2010* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005cs.pdf>

kterým bylo provedeno legislativní sjednocení. Estonsko tak mělo volnou cestu k euru po stránce právní.

9.5 Hodnocení vstupu Estonska do eurozóny

Po analýze konvergenčních zpráv ECB došla Evropská komise, v případě Estonska, k těmto závěrům:

1. Vnitrostátní právní předpisy, včetně statutu národní centrální banky, jsou slučitelné s články 130 a 131 SFEU a se statutem ECB.
2. Plnění konvergenčních kritérií podle článku 140 SFEU:
 - Průměrná inflace v Estonsku v roce, která skončila v březnu 2010, činila -0,7 %, čímž byla splněna referenční hodnota, která činila 1,0 %.
 - Estonsko nebylo předmětem rozhodnutí Rady o existenci nadměrného schodku, neboť estonský rozpočtový deficit činil v roce 2009 2,0 % HDP.
 - Ve sledovaném období (dvouleté), které skončilo 23. dubna 2010, nebyl na estonskou korunu vyvinut silný tlak a během své účasti se estonská koruna neodchýlila od středního kurzu ERM II.
 - Z důvodu velmi nízké úrovně trhu s dluhopisy v Estonsku nebyla k dispozici harmonizovaná dlouhodobá úroková míra. Proto byly použity jiný ukazatele, které nakonec vyhodnotily Estonsko pozitivně při plnění kritéria dlouhodobých úrokových sazeb.

Na základě plnění všech kritérií přijala Rada rozhodnutí, že Estonsko splňuje potřebné podmínky ke vstupu do eurozóny k 1. lednu 2011.¹⁸⁶

9.6 Přijetí a průběh zavedení eura v Estonsku

Estonsko bylo rozhodnuto přijmout euro v co nejkratším možným termínu a to již před vstupem do EU. Z toho důvodu již v prosinci 2004 vytvořila estonská vláda Výbor pro zavedení eura a začátkem roku 2005 vzniklo šest pracovních skupin, které měly za úkol sledovat a případně řešit komplikace vzniklé při zavádění eura. Tyto pracovní skupiny řešily např.: technickou přípravu státních institucí, ochranu

¹⁸⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *Návrh rozhodnutí Rady o přijetí eura Estonskem ke dni 1. ledna 2011*. In: 2010. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0239:FIN:CS:PDF>

spotřebitele, platbu kartami, bankomaty, oběživo atd. Později byla založena i sedmá skupina, která se zabývala plněním konvergenčních kritérií. Na základě výsledků práce všech skupin byl vytvořen Národní plán zavedení eura.¹⁸⁷

Estonsko vstoupilo do eurozóny 1. ledna 2011, což bylo v době, kdy už dávno propukla globální a finanční ekonomická krize. Je ironií, že právě tyto ekonomické potíže pomohly Estonsku překonat konvergenční kritérium cenové stability, které pro něj představovalo největší překážku (viz kapitola 9.3.2). Přijetí eura bylo vyvrcholením integračních procesů Estonska do evropských struktur. Z toho mu samozřejmě plynou výhody v podobě odstranění kurzového rizika a transakčních nákladů. Nevýhodou pro Estonsko v tomto směru je, že musí pomáhat problémovým státům eurozóny.¹⁸⁸

Estonsko se rozhodlo implementovat euro do oběhu, podobně jako Slovensko, Malta, Slovinsko a Kypr, bez přechodného období (tzv. Big Bang). K zavedení eura sloužily tři kanály: banky, bankomaty a obchodníci. Na vesnicích ovšem byly tímto úkolem pověřeny i pošty. Jako zákonné platidlo začalo euro v Estonsku fungovat od 1. ledna 2011, přičemž první dva týdny byla ještě povolena estonská koruna. Kurz byl 1 EUR = 15,6466 EEK (tabulka 4.4 – viz přílohy). Zobrazování cen v obou měnách skončilo až v červnu 2011.¹⁸⁹

9.7 Vliv eura na hospodářský růst a zahraniční obchod Estonska

Zavedení eura v Estonsku mělo vliv na zvýšení zahraničního obchodu a důvěryhodnosti jeho ekonomiky. Důsledkem toho byl zvětšen hospodářský růst Estonska. V roce 2009 mělo Estonsko růst HDP v záporných číslech (-14,3 %). O rok později se růst HDP dostal na 2,3 % (viz tabulka 7.2). V roce 2011 nicméně mělo Estonsko reálný růst HDP 7,6 %¹⁹⁰ a díky tomu se stalo nejrychleji rostoucí ekonomikou v eurozóně.

¹⁸⁷ BANK OF ESTONIA. *Estonia's national changeover plan* [online]. 9. vyd. 2010 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: http://euro.eesti.ee/EU/Prod/Euroveeb/Main_Page/download/eplaan9_ENG.pdf

¹⁸⁸ BANK OF ESTONIA. *Estonia's national changeover plan* [online]. 9. vyd. 2010 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: http://euro.eesti.ee/EU/Prod/Euroveeb/Main_Page/download/eplaan9_ENG.pdf

¹⁸⁹ BANK OF ESTONIA. *Estonia's national changeover plan* [online]. 9. vyd. 2010 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: http://euro.eesti.ee/EU/Prod/Euroveeb/Main_Page/download/eplaan9_ENG.pdf

¹⁹⁰ EUROSTAT. *GDB* [online]. 2010 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z WWW: epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics

Obchodní partneři Estonska získali po přijetí eura v Estonsku větší důvěru v jeho ekonomiku. Výsledkem tak byl větší import zboží z Estonska. Silnější důvěra ze zahraničí pramenila především z toho, že přijetím společné měny vymizely spekulace o možné devalvaci Estonské koruny. Hospodářský růst Estonska v roce 2011 byl tedy především stimulován exportem zboží, který se zvedl díky lepší konkurenceschopnosti v době krize, což byl důsledek zavedení společné měny. Hlavními partnery Estonska v mezinárodním obchodě je Finsko a Švédsko.¹⁹¹

Od roku 2009 do roku 2012 zaznamenal estonský export a import značný nárůst (graf 9.2 a 9.3 – viz přílohy). Tento nárůst je obzvláště viditelný v úseku po lednu 2011, kdy Estonsko přijalo společnou měnu. Je důležité zmínit, že přibližně v této době bylo překonáno nejhorší období ekonomické krize, které mělo nepochybně také vliv na oživení zahraničního obchodu. Do jaké míry bylo zvýšení estonského exportu a importu zapříčiněno skončením hospodářské krize je otázkou. Nicméně zavedení eura mělo na estonský obchod nepochybně velký vliv, neboť v roce 2011 měl estonský zahraniční obchod rekordní výsledky. Export se zvedl oproti roku 2010 o 38 % a import o 37 %.¹⁹² Estonsko tak mělo v roce 2011 ze všech zemí eurozóny největší nárůst exportu.

O tom, že zavedení eura mělo příznivý vliv na estonské hospodářství, svědčí i lepší ratingové hodnocení. Ratingová agentura Standard & Poor's v polovině roku 2011 změnila hodnocení Estonska z „A“ na „AA-“ a agentura Fitch z „A“ na „A+“. Michael Napolitano, zástupce ředitele Fitch, k tomu řekl: *„Zvýšení ratingu Estonska odráží solidní hospodářský růst, silné veřejné finance a známky zvyšující se stabilizace bankovního sektoru.“* Agentura také zdůraznila, že lepší hodnocení je také důsledkem členství v eurozóně.¹⁹³

¹⁹¹ BANK OF ESTONIA. *The year started with rapid economic growth* [online]. 2011 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: http://www.eestipank.info/pub/en/press/Press/pressiteated/pt2011/_05/pt0512

¹⁹² STATISTICS ESTONIA. *Record high trade in Estonia in the previous year* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.stat.ee/57496>

¹⁹³ BANK OF ESTONIA. *Fitch upgraded Estonia's sovereign rating* [online]. 2011 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: http://www.eestipank.info/pub/en/press/Press/pressiteated/pt2011/_07/pt0705

10. VSTUP LOTYŠSKA DO EUROZÓNY

Tato krátká kapitola je věnována Lotyšsku, jelikož je velká pravděpodobnost, že se stane čtvrtým státem z bývalého východního bloku, který vstoupí do eurozóny. Pokud se tak stane, Lotyšsko bude 18. členem EMU.

16. března 2010 lotyšská vláda vyhlásila 1. leden 2014 za cílový datum zavedení eura a zároveň schválila aktualizaci Národního plánu zavedení eura v Lotyšsku. Samotnou oficiální žádost o vstup do eurozóny podalo Lotyšsko 5. března 2013.¹⁹⁴

Podle poslední konvergenční zprávy ECB z května 2012 (referenční období bylo od dubna 2011 do března 2012) mělo Lotyšsko s plněním konvergenčních kritérií některé potíže. Inflace HICP byla na úrovni 4,1 %, přičemž kritérium cenové stability bylo na úrovni 3,1 %. Tato hodnota nebyla nicméně příliš znepokojující, jelikož růst spotřebitelských cen byl v Lotyšsku za posledních deset let velmi volatelní a pohyboval se mezi -1,2 % až 15,3 % (graf 10.1 – viz přílohy). Prognózy zprávy nicméně předpokládaly, že za rok hladina inflace klesne pod referenční hodnotu a bude se pohybovat mezi 2,1 % až 2,5 %. Na základě dat z Eurostatu se dá konstatovat, že tato prognóza byla naplněna.¹⁹⁵

Kritérium vládního deficitu Lotyšsko ještě v květnu 2012 nemělo splněno, jelikož hodnota salda rozpočtu vládních institucí vykázala schodek ve výši 3,5 % HDP (povolená míra je 3 %). Koncem roku však činil deficit již jen 1,2 % HDP. Tato hodnota překvapila i samotnou vládu, která předpokládala schodek ve výši 1,9 % (v roce 2009 byl schodek ještě ve výši 10 %). Byl to výsledek vlády premiéra Dombrovskise, která ozdravila státní finance nekompromisními a razantními škrty ve výdajích. Škrty sice pomohly financím Lotyšska, ale byly natolik drastické, že přibližně 110 tisíc lidí od roku 2009 jejich důsledkem emigrovalo. Dokonce i odborníci z MMF, který Lotyšsku v roce 2008 pomohl, vyjádřili pochybnosti, zda to vláda s úspory přeci jen nepřehnal.¹⁹⁶

¹⁹⁴ MINISTERSTVO FINANCÍ. *Lotyšská vláda stanovila termín zavedení eura* [online]. Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice, 2010, 7.4. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/index_1411.html

¹⁹⁵ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2012* [online]. 2012 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201205cs.pdf>

¹⁹⁶ CZECHTRADE. *Lotyšsko: Ekonomická charakteristika země* [online]. 2013, 29.1. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/lotyssko-ekonomicka-charakteristika-zeme-17786.html>

Kritérium veřejného dluhu nepředstavovalo pro Lotyšsko nikdy příliš velký problém. V referenčním období 2011-2012 činil poměr hrubého veřejného dluhu k HDP 42,6 % a konvergenční zpráva předpokládala roční nárůst na 43,5 %. Na základě posledních údajů z Eurostatu z října 2012 je pravděpodobné, že nedojde k nějakému velkému zvratu a prognóza tedy bude správná.¹⁹⁷

Úroveň kritéria dlouhodobých úrokových sazeb činila v posledním referenčním období 5,8 % a dlouhodobá úroková sazba v Lotyšsku dosahovala 5,2 %. S tímto kritériem tedy nemělo Lotyšsko také problém.¹⁹⁸

Kritérium stability měnového kurzu vyžaduje zapojení měny do ERM II alespoň po dobu dvou let. Lotyšsko je v ERM II již od roku 2005 a v posledních dvou letech se lotyšský lat pohyboval poměrně blízko své centrální parity. Maximální odchylka směnného kurzu směrem nahoru od centrální parity vůči euru v ERM II dosáhla v referenčním období 0,9 %, zatímco maximální odchylka směnného kurzu směrem dolů činila 1,0 %.¹⁹⁹

Zásluhu na úspěšném plnění konvergenčních kritérií má premiér Valdis Dombrovskis a jeho pravicová vláda. Jeho velké výdajové škrty pomohly oživení lotyšského hospodářství. Díky tomu je dnes ekonomika Lotyšska považována za jednu z nejrychleji rostoucích ekonomik v celé Evropské unii. Evropská komise a Evropská centrální banka bude nejspíše rozhodovat o žádosti o vstupu Lotyšska do eurozóny v červnu 2013. Lotyšská vláda předpokládá, že vstupu obě instituce vyhoví, jelikož považuje všechny požadavky potřebné ke vstupu do eurozóny za splněné.²⁰⁰

Rozhodnutí o vstupu do EMU je očekávaným a logickým krokem lotyšské integrace. Valdis Dombrovskis krom toho odůvodňuje vstup Lotyšska do EMU ještě takto: „*(Členství v eurozóně) vnímáme jako pojistný mechanismus (...) Problémy eura se nás stejně dotýkají už dnes – 80 procent všech půjček zde čerpají firmy i*

¹⁹⁷ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2012* [online]. 2012 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201205cs.pdf>

¹⁹⁸ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2012* [online]. 2012 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201205cs.pdf>

¹⁹⁹ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2012* [online]. 2012 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201205cs.pdf>

²⁰⁰ BBC. *Latvia applies to enter eurozone* [online]. 2013, 4.3. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/business-21656254>

*domácnosti v eurech. Takto budeme moci politiku eurozóny alespoň více ovlivnit.*²⁰¹ Dalším důvodem, proč Lotyšsko hodlá dnes vstoupit do EMU, je také fakt, že jeho severní soused Estonsko platí eurem již od roku 2011 a Litva, která je na jihu Lotyšska pravděpodobně zažádá o vstup příští rok. Krom toho adeptem na přijetí eura je i Polsko. Všechny tyto země patří mezi hlavní obchodní partnery Lotyšska.²⁰²

Podle některých ekonomických analytiků může nicméně zavedení eura v Lotyšsku způsobit i problémy. Lotyšské hospodářství dnes sice opět roste, ale to je způsobeno především díky zahraničním vkladům do místních bank, které jsou většinou dceřinými společnostmi bank švédských a dánských. Jinak Lotyšsko nemá příliš co vyrábět ani vyvážet. Jihoevropská zkušenost přitom ukazuje, že zavedení eura vede v takovýchto podmínkách ke zvýšení schodku běžného účtu, tj. k posilování závislosti a vazeb na náladu finančních trhů. Kromě toho okolo 50 procent vkladů do lotyšských bank pochází z Ruska, což je dle znalců příjem, který může velice výrazně kolísat.²⁰³

Nakonec je ještě třeba zmínit, že veřejnost v Lotyšsku se staví velmi silně proti zavedení eura. Podle posledního průzkumu, který provedla společnost TNS Litvia, si euro přeje jen 35 % obyvatelstva. 37 % se rozhodně národní měny nechce vzdát a 66 % má k přijetí eura negativní postoj. Podle vlády však tyto postoje pramení z obvyklého strachu ze zdražování či náhlé změny kurzu a po zavedení společné měny odezní. Vláda kvůli negativnímu postoji veřejnosti zavedla informační linku, na níž se mohou občané obracet s případnými dotazy a pochybnostmi. Krom toho byla také zahájena kampaň, která má lidem ukázat, že nemohou krizi spojovat s celou eurozónou, ale jen s jednotlivými zeměmi. Bez ohledu na toto úsilí je nicméně patrné, že kdyby se o přijetí eura rozhodovalo v referendu, Lotyšsko by pravděpodobně do EMU nevstoupilo.²⁰⁴

²⁰¹ DENÍK REFERENDUM. *Lotyšsko požádalo o vstup do eurozóny* [online]. 2013, 5.3. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/15102-lotyssko-pozadalo-o-vstup-do-eurozony>

²⁰² CZECHTRADE. *Lotyšsko: Zahraniční obchod země* [online]. 2013, 29.1. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/lotyssko-zahranicni-obchod-zeme-17788.html>

²⁰³ DENÍK REFERENDUM. *Lotyšsko požádalo o vstup do eurozóny* [online]. 2013, 5.3. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/15102-lotyssko-pozadalo-o-vstup-do-eurozony>

²⁰⁴ BYDŽOVSKÁ, Marie. *EUROSKOP. Lotyšsko chce být 18. členem eurozóny* [online]. 2013, 5.3. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/22072/clanek/lotyssko-chce-byt-18-clenem-eurozony/>

11. ZÁVĚR

Diplomová práce byla zaměřena na bývalé státy východního bloku, které přijaly euro jako svou zákonnou měnu. Konkrétně jsem se tedy zaměřil na tyto státy: Estonsko, Slovensko a Slovinsko. Především jsem zkoumal ekonomické prostředí, které u těchto států bylo před přijetím euroměny a jejich postupné přizpůsobování se konvergenčním kritériím. Okrajem jsem se také snažil poukázat na hospodářské důsledky, které pro tuto trojici států plynuly z přijetí společné měny.

V teoretické části své práce jsem blíže analyzoval měnovou unii obecně a popsal její výhody a nevýhody. Poté jsem popisoval historii evropského ekonomického integračního procesu, přičemž větší důraz jsem především kladl na Evropskou měnovou unii. V kapitole o EMU jsem vyznačil a následně blíže vylíčil důležité události a dokumenty (např.: Wernerova zpráva, Delorsova zpráva, SEU), které byly důležitými mezníky při budování EMU. Dále jsem se zaměřil na jednotlivé složky hospodářského základu EMU, na nichž je HMU vybudována. Konkrétně jde o volný pohyb kapitálu, volný pohyb služeb, volný pohyb pracovních sil a volný pohyb zboží. Na konci teoretické části jsem blíže popsal Maastrichtská konvergenční kritéria, která představují důležitou zkoušku pro státy hodlající vstoupit do eurozóny. Tyto kritéria byla vymezena v Maastrichtské smlouvě a jejich cílem je zabezpečit dostatečnou míru přiblížení základních ekonomických parametrů u kandidátských zemí. Jejich dodržování je nezbytností k dosažení stabilního ekonomického prostředí a udržení soudružnosti v EMU.

Praktická část byla výlučně zaměřená jen na Slovinsko, Slovensko a Estonsko. Cílem mé práce bylo analyzovat postupy zavádění eura v těchto zemích a následně je srovnat. Z toho důvodu jsem vytvořil obecnou osnovu, kterou jsem následně aplikoval na jednotlivé kapitoly věnované těmto třem státům. Každý stát měl proto svojí vlastní kapitolu, přičemž jednotlivé subkapitoly měly shodný či podobný název. Předpokládám, že tento způsob úpravy práce se nejlépe hodí ke komparaci jednotlivých aspektů při zavádění eura. U každého státu jsem především zkoumal tyto aspekty: okolnosti vstupu do EU, motivaci pro vstup do eurozóny a s ním spojené veřejné mínění jeho občanů, plnění konvergenčních kritérií, způsob implementace eura a vliv eura na tamní ekonomiku.

Po rozpadu východního bloku je u států, které do něj patřily, možné vysledovat příklon k západním strukturám. Tato skutečnost je například dobře vidět v intenzitě podaných žádostí o vstup do EU. Slovensko s Estonskem podalo svoji žádost již v roce 1995 (spolu s nimi ji podaly i jiné státy, např.: Rumunsko, Lotyšsko, Litva či Bulharsko), tedy poměrně krátce po nabytí samostatnosti. Slovinsko podalo svoji žádost o rok později. Důvodem zpomalení ovšem byla probíhající válka v Jugoslávii. I přes tento fakt se Slovinsko hodlalo stát členem EU poměrně rychle, neboť svoji žádost poslalo již šest měsíců po vyhlášení míru. Kromě této podobnosti (evidentní příklon k EU) byl u Slovenska, Slovinska a Estonska stejný i proces vstupu do EU. Všechny tři státy konaly před vstupem referendum. Při analýze výsledků referenda a veřejného mínění jsem nicméně došel k závěru, že se státy odlišují (respektive veřejné mínění ve státech). Zatímco na Slovensku a Slovinsku převládal před vstupem do EU velký eurooptimismus (ve Slovensku se v referendu pro vstup vyslovilo 92,46 % a na Slovinsku 89,6 %), v Estonsku ještě v roce 2001 panovaly euroskeptické nálady. To se promítlo i ve výsledku referenda, neboť v Estonsku se vyslovilo pro vstup do EU pouze 68,83 % (tedy o 20 % méně než ve Slovensku). Důvodem především bylo, že někteří obyvatelé Estonska považovali EU jen za jinou obdobu SSSR, s kterým měli negativní zkušenosti. Všechny tři státy vstoupily do EU společně a to v roce 2004.

Motivace států pro vstup do eurozóny byla u Slovenska, Slovinska a Estonska prakticky stejná. Všechny tři státy mají svoji ekonomiku poměrně malou a velmi otevřenou a tudíž mohou lépe využít výhod, které nabízí měnová unie. Všechny tři státy měly již před vstupem velký podíl zahraničního obchodu ke svému HDP. Krom toho jejich hlavními obchodními partnery jsou především státy z Evropské unie (u Estonska to je až 80 %). Došel jsem tedy k závěru, že motivace pro vstup do EMU byla u všech států stejná – lepší ekonomické podmínky pro svoje malé otevřené hospodářství.

Ačkoliv jsou ekonomiky Slovenska, Slovinska a Estonska velmi podobné, při analýze plnění konvergenčních kritérií se ukázalo, že vstup jednotlivých zemí EMU byl vždy ohrožen rozdílnými atributy. Všechny tři státy musely přirozeně zakročit k ukázněné fiskální a monetární politice, aby splnila některá konvergenční kritéria (především kritérium vládního deficitu a kritérium veřejného dluhu). Toho bylo dosaženo všeobecným snižováním vládních výdajů, zvyšováním DPH apod.

Slovensko ke splnění těchto kritérií muselo vykonat velké úsilí, neboť teprve v roce 2007 se na něj přestalo vztahovat rozhodnutí Rady o existenci nadměrném schodku. Viditelnější rozdíly v plnění konvergenčních kritérií jsou však zřetelnější u kritéria cenové stability a kritéria měnového kurzu. Kritérium cenové stability splnil každý stát díky naprosto rozdílným skutečnostem. Slovensko snížilo inflaci především díky velkému hospodářskému růstu a částečně i díky strukturálním reformám (inflace HICP tak byla snížena z 8,9 % v roce 2000 na 2,5 % v roce 2005). Slovensko splnilo kritérium cenové stability především díky trendovému posilování slovenské koruny a mírnému vývoji cen energií v roce 2007. Estonsko splnilo kritérium cenové stability díky globální krizi, která způsobila růst reálného HDP, globálně nižším cenám energií a potravin a prudkému poklesu domácí a zahraniční výroby. Další větší rozdíl je vidět při plnění kritéria stability měnového kurzu. Zatímco u Estonska a Slovinska byl kurz jejich měny v režimu ERM II stabilní, slovenská koruna posilovala díky ekonomickému vývoji na Slovensku. Z toho důvodu musela být parita slovenské koruny až dvakrát měněna.

Na základě analýzy konvergenčních kritérií jsem tedy došel k závěru, že plnění konvergenčních kritérií jednotlivými státy byla naprosto rozdílná a ovlivněna různými skutečnostmi a okolnostmi. Přičemž některé okolnosti působily i zvenku (př.: globální krize). Domnívám se tedy, že podobnost ekonomik států z bývalého východního bloku (malá otevřená ekonomika zaměřená na „západ“) není dostatečným faktorem k tomu, aby se na základě jejich zkušeností s přijímáním eura dalo předvídat, jak bude probíhat zavádění eura v podobných státech (př.: Česká republika, Litva atd.).

Implementaci eura do oběhu měly naopak všechny tři státy velmi podobnou. Slovinsko bylo první zemí, která pro implementaci eura nepoužila madridský scénář a zvolilo variantu tzv. „big bangu“. Jelikož je tato varianta administrativně a ekonomicky méně náročná, využily zkušeností Slovinska s touto metodou i Slovensko s Estonskem a tuto variantu použily také. Samotná implementace tak probíhala ve Slovinsku, Slovensku a Estonsku jen s nepatrnými odlišnostmi (př.: delší doba pro duální oběh apod.). Jelikož se ve všech třech zemích podařilo zavést euro pomocí „big bangu“ velmi úspěšně, myslím, že je tato varianta implementace nejlepší způsob pro případné další kandidátské země.

Srovnání vlivu eura na hospodářství Slovinska, Slovenska a Estonska je poněkud náročné, vzhledem k faktu, že od roku 2008 propukla globální ekonomická krize, která zasáhla i tyto tři státy. Poté je otázkou, do jaké míry jsou vzniklá ekonomická negativa způsobena krizí nebo naopak společnou měnou. Při hodnocení Slovinska je tento problém poněkud menší, jelikož Slovinsko přijalo euro před krizí. Přijetí eura však pro Slovinsko neznamenal dramatické zvýšení hospodářství či zahraničního obchodu. Důvodem byl fakt, že Slovinsko již před přijetím eura mělo za hlavní obchodní partnery země platící eurem (Německo, Rakousko a Itálie) a většina transakcí už beztak probíhala v euroměně. U Estonska či Slovenska šlo vysledovat, že po přijetí eura se ekonomika postupně zvedala. Zde je však opět otázkou, do jaké míry je tento jev způsoben eurem nebo naopak ožívováním hospodářství po recesi.

Celkově bych tedy konstatoval, že všechny tři státy se v celkovém procesu implementace eura značně lišily. V některých aspektech sice méně, ale v jiných naopak podstatně. Na svojí analytickou otázku, zda lze najít podobnosti v přijímání eura u států bývalého východního bloku, proto musím odpovědět takto: Jisté podobnosti najít lze, ale pouze ve velmi omezené míře. Implementace eura v jednotlivých státech byl náročný a složitý proces, který státy musely řešit různě. Výsledkem tak byl vždy o něco odlišný průběh. Z uvedených tezí lze tedy předpokládat, že případný vstup nových členů do EMU nebude probíhat zcela podobnou cestou, jako tomu bylo ve Slovinsku, Slovensku či Estonsku. To platí i pro Českou republiku. Pokud bude Česká republika přijímat euro, měla by ze zkušeností těchto tří států převzat především způsob samotné implementace eura, tedy tzv. „big bang“. Je to nejrychlejší způsob zavedení eura, přičemž jeho negativem může být to, že obyvatelé mají málo času na navyknutí nové měny. Tento problém však může být snadno překonán kvalitní informační kampaní pro veřejnost. Vzhledem ke svým závěrům považuji cíl své práce za splněný.

12. ANNOTATION

This thesis is concerned with the entry of Slovenia, Slovakia and Estonia into the European Monetary Union. The work is focused on economic and political environment in all three states before entering euro zone, and analyses the impact of the common currency on their economy. The theoretical part introduces generally monetary union and overall process of European economic integration which culminated in the construction of the European Monetary Union. Then I describe components of economic elements of euro area which are represented by the free movement of capital, free movement of services, free movement of persons and free movement of goods. The last chapter of the theoretical part defines the convergence criteria that candidate countries have to fulfill in order to successfully enter the European Monetary Union. The practical part is focused specifically on Slovenia, Slovakia and Estonia. Based on analysis of the convergence reports published by the European Central Bank, I assess fulfillment of the convergence criteria by states before joining the European Monetary Union. At the end I evaluate the influence of a common currency on the economy and foreign trade of Slovenia, Slovakia and Estonia.

13. PŘÍLOHY

Seznam tabulek:

1. Vývoj evropského měnového hada v tunelu
2. Složení měnového koše ECU
3. Úpravy centrálních parit ERM
4. Přepočítací koeficienty mezi měnami zemí HMU a eurem
5. Inflace HICP za kalendářní roky 1998 - 2010 ve vybraných zemích
6. Procentuální růst reálného HDP (v letech 1998 – 2010) ve vybraných zemích
7. Saldo veřejného rozpočtu ve vztahu k HDP (1998 – 2010)
8. Veřejný dluh ve vztahu k HDP (1998 – 2010)
9. Souhrnná ratingová stupnice (Moody's, Standarts & Poor's a Fitch)

Seznam grafů:

1. Vývoj veřejného mínění pro vstup do EU v Estonsku v letech 2000-2003
2. Vývoj míry inflace HICP ve Slovinsku, Slovensku, Estonsku a eurozóně v období 2001 – 2012
3. Vývoj exportu v Estonsku (2009-2012)
4. Vývoj importu v Estonsku (2009-2012)
5. Vývoj exportu v Slovensku (2008-2012)
6. Vývoj importu v Slovensku (2008-2012)
7. Vývoj exportu v Slovinsku (2004-2012)
8. Vývoj importu v Slovinsku (2004-2012)
9. Vývoj inflace HICP Lotyšska (1998-2012)

Seznam kódů zemí:

- BG - Bulharsko
- CZ – Česká republika
- EE - Estonsko
- HU - Maďarsko
- LT - Lotyšsko
- LV - Litva
- PL - Polsko
- RO - Rumunsko
- SE - Švédsko
- SI - Slovinsko
- SK – Slovensko

Seznam kódů měn:

- BEF/LUF – Belgický frank (Lucemburský frank)
- DEM – Německá marka
- DKK – Dánská koruna
- ESP – Španělská peseta
- FRF- Francouzský frank
- GBP – Britská libra
- IEP – Irská libra
- ITL – Italská lira
- NLG – Holandský gulden
- PTE – Portugalské escudo

Tabulka 4.1 - Vývoj evropského měnového hada v tunelu

Datum	Událost
24.4. 1972	Zakladatelé Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko.
1.5. 1972	Vstupují Dánsko, Irsko a Velká Británie.
23.6. 1972	Vystupuje Irsko a Velká Británie.
27.6. 1972	Vystupuje Dánsko.
10.10. 1972	Vrací se Dánsko.
13.2. 1973	Vystupuje Itálie.
12.3. 1973	Revalvace německé marky o 3 %.
14.3. 1973	Norsko a Švédsko se stávají přidruženými členy.
3.4. 1973	Založen Evropský fond pro měnovou spolupráci.
29.6. 1973	Revalvace německé marky o 5,5 %.
17.9. 1973	Revalvace nizozemského guldenu o 5 %.
16.11. 1973	Revalvace norské koruny o 5 %.
19.1. 1974	Vystupuje Francie.
10.7. 1975	Vrací se Francie.
15.3. 1976	Vystupuje Francie.
17.10. 1976	Devalvace dánské koruny o 4 %, devalvace norské a švédské koruny o 1 %, revalvace německé marky o 2 %.
1.4. 1977	Devalvace švédské koruny o 6 %, dánské a norské koruny o 3 %.
28.8. 1977	Vystupuje Švédsko, devalvace dánské a norské koruny o 5 %.
13.2. 1978	Devalvace norské koruny o 8 %.
17.10. 1978	Revalvace německé marky o 4 %, holandského guldenu a belgického franku o 2 %.
12.12. 1978	Vystupuje Norsko.
13.3. 1979	Činnost zahajuje Evropský měnový systém.

205

²⁰⁵ TOWNSEND, Malcolm a Loukas TSOUKALIS. *The euro and economic and monetary union: an historical, institutional and economic description*. [3rd ed.]. London: John Harper Pub., c2007, xiii, 318 p. ISBN 09-551-1445-4 str. 34-35

Tabulka 4.2 – Složení měnového koše ECU

Měna	Počet jednotek národní měny v 1 ECU			Podíl národní měny v 1 ECU v %		
	13.3. 1979	17.9. 1984	21.9. 1989	13.3. 1979	17.9. 1984	21.9. 1989
Německá marka	0,828	0,719	0,6242	33,00	32,00	30,53
Francouzský frank	1,15	1,31	1,332	19,8	19,00	20,79
Nizozemský gulden	0,286	0,256	0,2198	10,5	10,10	10,21
Belgický a lucemburský frank	3,80	3,85	3,301	9,5	8,50	8,91
Italská lira	109,00	140,00	151,8	9,5	10,20	7,21
Dánská koruna	0,217	0,219	0,1976	3,0	2,70	2,71
Irská libra	0,00759	0,008781	0,008552	1,1	1,20	1,08
Britská libra	0,0885	0,0878	0,08784	13,6	15,00	11,17
Řecká drachma	-	1,15	1,44	-	1,30	0,49
Španělská peseta	-	-	6,885	-	-	4,24
Portugalské escudo	-	-	1,393	-	-	0,71

206

Pozn.: Řecko vstoupilo do ES 1981. Španělsko a Portugalsko vstoupilo do ES 1986.

²⁰⁶ TSOUKALIS, Loukas a Loukas TSOUKALIS. *The new European economy revisited /Loukas Tsoukalis*. [3rd ed.]. New York: Oxford University Press, 1997, xiii, 306 p. ISBN 01-987-7477-X str. 144

Tabulka 4.3 – Úpravy centrálních parit ERM (%): (+) revalvace, (-) devalvace

1979	
24. září	DEM (+2), DKK (-2,9)
30. listopad	DKK (-4,8)
1981	
23. březen	ITL (-6)
5. říjen	DEM (+5,5), FRF (-3), NLG (+5,5), ITL (-3)
1982	
22. únor	BEF/LUF (-8,5), DKK (-3)
14. červen	DEM (+4,25), FRF (-5,75), NLG (+4,25), ITL (-2,75)
1983	
21. březen	DEM (+5,5), FRF (-2,5), NLG (+3,5), BEF/LUF (+1,5), ITL (-2,5), DKK (+2,5), IEP (-3,5)
1985	
22. červenec	DEM (+2), FRF (+2), NLG (+2), BEF/LUF (+1,5), ITL (-6,2), DKK (+2), IEP (+2)
1986	
7. duben	DEM (+3), FRF (-3), NLG (+3), BEF/LUF (+1), DKK (+1)
4. srpen	IEP (-8)
1987	
12. leden	DEM (+3), NLG (+3), BEF/LUF (+2)
1989	
19. červen	Španělská peseta vstupuje do ERM s flukтуаčním pásmem ± 6 %.
1990	
8. leden	ITL (-3), italská lira zužuje svoje flukтуаční pásmo z ± 6 % na $\pm 2,25$ %
8. říjen	Britská libra vstupuje do ERM s flukтуаčním pásmem ± 6 %.
1992	
6. duben	Portugalské escudo vstupuje do ERM s flukтуаčním pásmem ± 6 %.
14. září	DEM (+3,5), FRF (+3,5), NLG (+3,5), BEF/LUF (+3,5), ITL (-3,5), DKK (+3,5), IEP (+3,5), GBP (+3,5), ESP (+3,5), PTE (+3,5)
16. září	ESP (-5), britská libra a italská lira vystupují z ERM.
23. listopad	ESP (-6), PTE (-6)
1993	
1. únor	IEP (-10)
13. květen	ESP (-8), PTE (-6,5)
2. srpen	Flukтуаční pásma rozšířena na ± 15 % s výjimkou bilaterálního pásma německé marky a nizozemského guldeny, které zůstává na $\pm 2,25$ %.
1995	
9. leden	Rakouský šilink vstupuje do ERM s flukтуаčním pásmem ± 15 %.
6. březen	ESP (-7), PTE (-3,5)
1996	
14. říjen	Finská marka vstupuje do ERM s flukтуаčním pásmem ± 15 %.
25. listopad	Italská lira se vrací do ERM s flukтуаčním pásmem ± 15 %.
1998	
14. březen	IEP (+3), řecká drachma vstupuje do ERM s flukтуаčním pásmem ± 15 %.

207

²⁰⁷ VANTHOOR, W. *A chronological history of the European Union, 1946-2001*. Northampton, MA: Edward Elgar, c2002, xxii, 331 p. ISBN 18-437-6101-7 str. 202

Tabulka 4.4 – Přepočítací koeficienty mezi měnami zemí HMU a eurem

Stát	Ukončení platnosti národního oběživa	Měna	Ekvivalent za 1 euro
Německo	31. 12. 2001	DEM	1,95583
Nizozemsko	28. 1. 2002	NLG	2,20371
Irsko	9. 2. 2002	IEP	0,787564
Francie	17. 2. 2002	FRF	6,55957
Belgie	28. 2. 2002	BEF	40,3399
Finsko	28. 2. 2002	FIM	5,94573
Itálie	28. 2. 2002	ITL	1 936,27
Lucembursko	28. 2. 2002	LUF	40,3399
Portugalsko	28. 2. 2002	PTE	200,482
Rakousko	28. 2. 2002	ATS	13,7603
Řecko	28. 2. 2002	GRD	340,750
Španělsko	28. 2. 2002	ESP	166,386
Slovinsko	14. 1. 2007	SIT	239,640
Kypr	31. 1. 2008	CYP	0,585274
Malta	31. 1. 2008	MTL	0,4293
Slovensko	16. 1. 2009	SKK	30,1260
Estonsko	14. 1. 2011	EEK	15,6466

208

²⁰⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *Zavádění eura v nových členských zemích* [online]. 2012 [cit. 2012-10-21]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/euro/zavedeni_cs.htm

Tabulka 7.1 – Inflace HICP za kalendářní roky 1998 - 2010 ve vybraných zemích

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BG	18,7	2,6	10,3	7,4	5,8	2,3	6,1	6,0	7,4	7,6	12,0	2,5	3,0
CZ	9,7	1,8	3,9	4,5	1,4	-0,1	2,6	1,6	2,1	3,0	6,3	0,6	1,2
EE	8,8	3,1	3,9	5,6	3,6	1,4	3,0	4,1	4,4	6,7	10,6	0,2	2,7
LV	4,3	2,1	2,6	2,5	2,0	2,9	6,2	6,9	6,6	10,1	15,3	3,3	-1,2
LT	5,4	1,5	1,1	1,6	0,3	-1,1	1,2	2,7	3,8	5,8	11,1	4,2	1,2
HU	14,2	10,0	10,0	9,1	5,2	4,7	6,8	3,5	4,0	7,9	6,0	4,0	4,7
PL	11,8	7,2	10,1	5,3	1,9	0,7	3,6	2,2	1,3	2,6	4,2	4,0	2,7
RO	59,1	45,8	45,7	34,5	22,5	15,3	11,9	9,1	1,5	1,7	3,3	1,9	1,9
SE	1,0	0,5	1,3	2,7	1,9	2,3	1,0	0,8	1,5	1,7	3,3	1,9	1,9
SK	6,7	10,5	12,2	7,2	3,5	8,4	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9	X	X
SI	7,9	6,1	8,9	8,6	7,5	5,7	3,7	2,5	2,5	3,8	X	X	X

209

Tabulka 7.2 – Procentuální růst reálného HDP (v letech 1998 – 2010) ve vybraných zemích

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EMU	2,8	3,0	3,8	1,9	0,9	0,8	2,1	1,6	2,7	2,6	2,2	2,1	1,7
BG	4,0	4,4	5,7	4,2	4,7	5,5	6,7	6,4	6,5	6,4	6,2	-5,5	0,4
CZ	-0,2	1,7	4,2	3,1	2,1	3,8	4,7	6,8	7,0	5,7	3,1	-4,7	2,7
EE	6,8	-0,3	9,7	6,3	6,6	7,8	6,3	8,9	10,1	7,5	-3,7	-14,3	2,3
LV	4,8	3,3	6,1	7,3	7,2	7,6	8,9	10,1	11,2	9,6	-3,3	-17,7	-0,3
LT	7,6	-1,1	12,3	6,7	6,8	10,3	7,4	7,8	7,8	9,8	2,9	-14,8	1,4
HU	4,1	3,2	4,2	3,7	4,5	3,9	4,8	4,0	3,9	0,1	0,9	-6,8	1,3
PL	5,0	4,5	4,3	1,2	1,4	3,9	5,3	3,6	6,2	6,8	5,1	1,6	3,9
RO	-2,1	-1,2	2,4	5,7	5,1	5,2	8,5	4,2	7,9	6,3	7,3	-6,6	-1,6
SE	4,2	4,7	4,5	1,3	2,5	2,3	4,2	3,2	4,3	3,3	-0,6	-5,0	6,1
SK	4,4	0,0	1,4	3,5	4,6	4,8	5,1	6,7	8,5	10,5	5,8	-4,8	4,1
SI	3,6	5,4	4,4	2,8	4,0	2,8	4,3	4,5	5,9	6,9	3,7	-8,1	1,1

210

²⁰⁹ EUROSTAT. *Inflation HICP* [online]. 2010 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics

²¹⁰ EUROSTAT. *GDB* [online]. 2010 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics

Tabulka 7.3 – Saldo veřejného rozpočtu ve vztahu k HDP (1998 – 2010)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BG	1,3	0,1	-0,5	1,1	-1,2	-0,4	1,9	1,0	1,9	1,2	1,7	-4,3	-3,1
CZ	-4,8	-3,6	-3,6	-5,6	-6,5	-6,7	-2,8	-3,2	-2,4	-0,7	-2,2	-5,8	-4,8
EE	-0,7	-3,5	-0,2	-0,1	0,3	1,7	1,6	1,6	2,5	2,4	-2,9	-2,0	0,3
LV	0,0	-3,9	-2,8	-2,0	-2,3	-1,6	-1,0	-0,4	-0,5	-0,4	-4,2	-9,7	-8,1
LT	-3,0	-2,8	-3,2	-3,5	-1,9	-1,3	-1,5	-0,5	-0,4	-1,0	-3,3	-9,4	-7,3
HU	-7,6	-5,2	-3,1	-4,1	-9,0	-7,3	-6,5	-7,9	-9,5	-5,1	-3,7	-4,5	-4,3
PL	-4,3	-2,3	-3,0	-5,3	-5,0	-6,2	-5,4	-4,1	-3,6	-1,9	-3,7	-7,4	-7,9
RO	-3,2	-4,4	-4,7	-3,5	-2,0	-1,5	-1,2	-1,2	-2,2	-2,9	-5,7	-9,0	-6,8
SE	0,9	0,8	3,6	1,6	-1,5	-1,3	0,4	1,9	2,2	3,6	2,2	-1,0	-0,1
SK	-6,3	-5,3	-7,4	-12,3	-6,5	-8,2	-2,8	-2,4	-2,8	-3,2	-1,8	-2,1	-8,0
SI	-2,4	-2,4	-3,0	-3,7	-4,0	-2,5	-2,7	-2,2	-1,4	-1,3	0,0	-1,9	-6,0

211

Tabulka 7.4 – Veřejný dluh ve vztahu k HDP (1998 – 2010)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BG	77,6	77,6	72,5	66,0	52,4	44,4	37,0	27,5	21,6	17,2	13,7	14,6	16,3
CZ	14,5	15,8	17,8	23,9	27,1	28,6	28,9	28,4	28,3	27,9	28,7	34,4	38,1
EE	6,0	6,5	5,1	4,8	5,7	5,6	5,0	4,6	4,4	3,7	4,5	7,2	6,7
LV	9,6	12,5	12,4	14,1	13,6	14,7	15,0	12,5	10,7	9,0	19,8	36,7	44,7
LT	16,5	22,7	23,6	23,0	22,2	21,0	19,3	18,3	17,9	16,8	15,5	29,4	38,0
HU	60,9	60,8	56,1	52,7	55,9	58,6	59,5	61,7	65,9	67,0	73,0	79,8	81,4
PL	38,9	39,6	36,8	37,6	42,2	47,1	45,7	47,1	47,7	45,0	47,1	50,9	54,8
SK	33,8	34,5	47,9	50,3	48,9	43,4	42,4	41,5	34,2	30,5	29,6	27,9	35,6
SI	21,2	21,8	22,5	26,8	26,7	27,9	27,3	27,4	26,7	26,4	23,1	22,0	35,0

212

²¹¹ EUROSTAT. *Budget deficit* [online]. 2010 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics

²¹² EUROSTAT. *Government debt to GDP ratio* [online]. 2010 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics

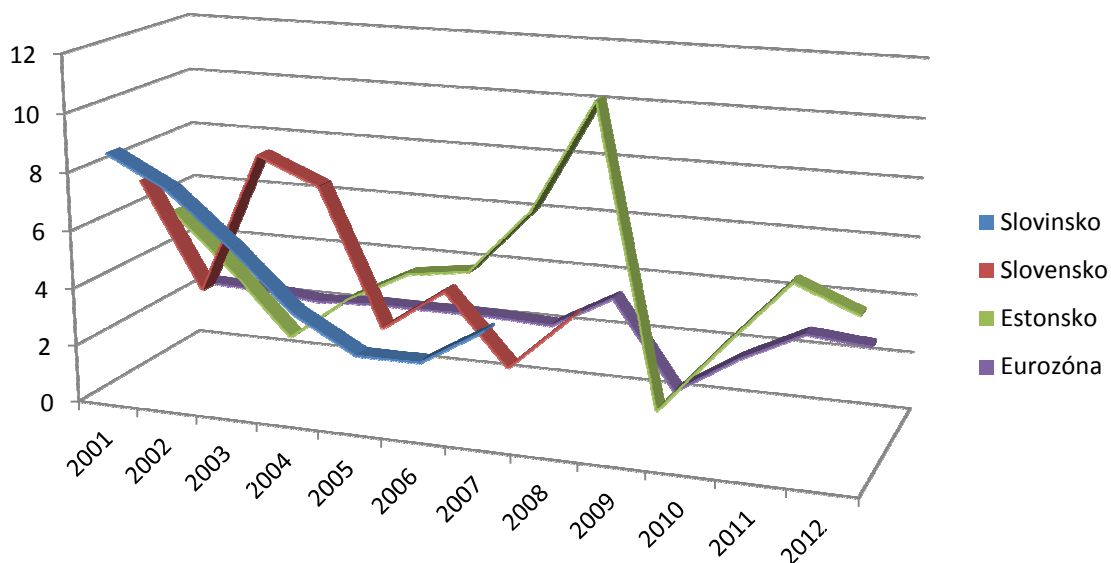
Tabulka 7.5 – Souhrnná ratingová stupnice (Moody's, Standarts & Poor's a Fitch)

Moody's		S&P		Fitch		Hodnocení	Stupeň
Dlouhé období	Krátké období	Dlouhé období	Krátké období	Dlouhé období	Krátké období		
Aaa	P-1	AAA	A-1+	AAA	F1+	Nejvyšší kvalita	Investiční stupně
Aa1		AA+		AA+		Velmi kvalitní	
Aa2		AA		AA		Střední kvalita - vyšší	
Aa3		AA-	AA-				
A1		A+	A+				
A2		P-2	A	A-1	A	F1	
A3	A-		A-2	A-	F2		
Baa1	BBB+		A-3	BBB+	BBB+		
Baa2	BBB	BBB		F3			
Baa3	BBB-	BBB-					
Ba1	Not Prime Subprime	BB+	B		BB+	B	Spekulativní
Ba2		BB		BB			
Ba3		BB-		BB-			
B1		B+		B+			
B2		B		B			
B3		B-		B-			
Caa1		CCC+	C	CCC+	C	Značná rizika	
Caa2		CCC		CCC		Extrémně spekulativní	
Caa3		CCC-		CCC-		S velmi nízkou perspektivou	
Ca		CC		CC			
C		C	D	C	D	Velmi vysoká pravděpodobnost úpadku	
		CI		D			
	D						

213

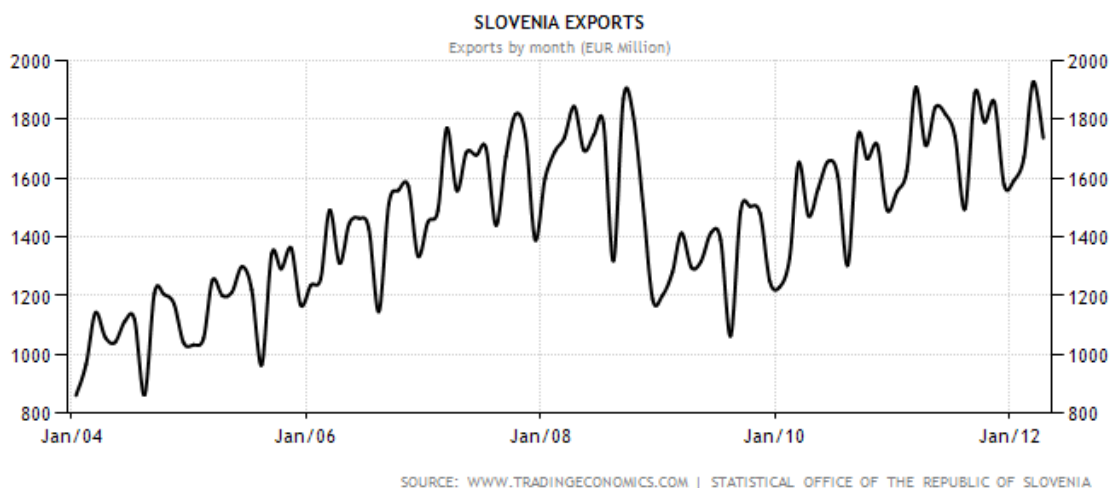
²¹³ FXSTREET.CZ. *Rating - S&P, Moody's a Fitch* [online]. 2013 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.fxstreet.cz/rating-sp-moodys-a-fitch.html>

Graf 7.1 – Vývoj míry inflace HICP ve Slovinsku, Slovensku, Estonsku a eurozóně v období 2001 – 2012

214

Graf 7.2 – Vývoj exportu v Slovinsku (2004-2012)

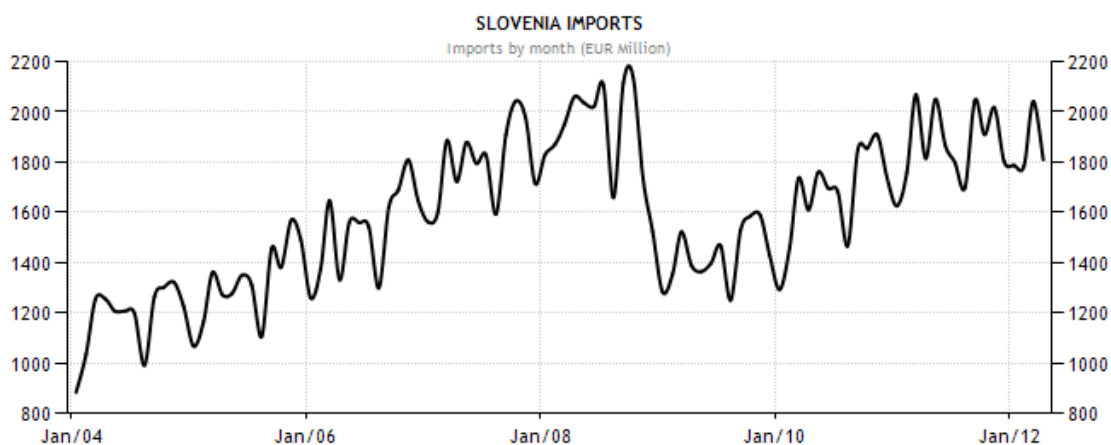

215

²¹⁴ EUROSTAT. *HICP - inflation rate* [online]. DataMarket, 2012 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://datamarket.com/data/set/24ay/hicp-inflation-rate#!display=line&ds=24ay!2m2e=b.a>

²¹⁵ TRADING ECONOMICS. *Slovenia exports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/slovenia/exports>

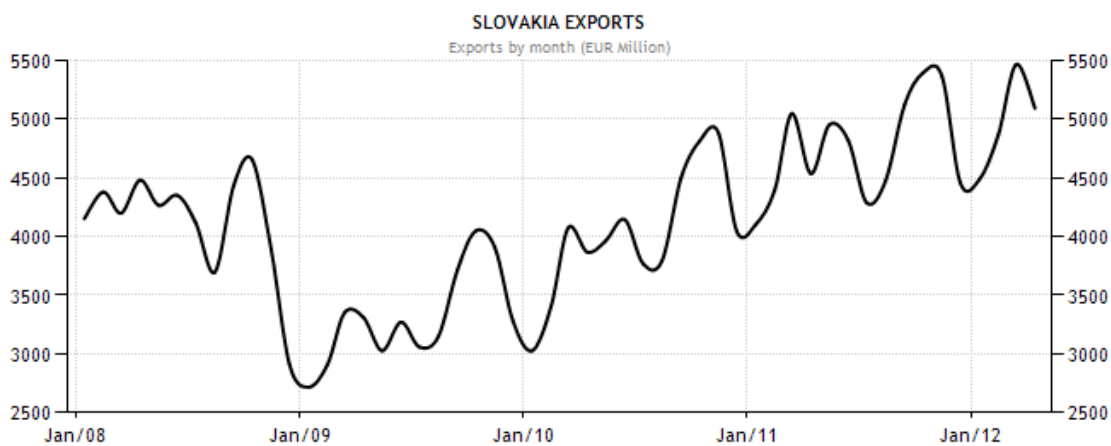
Graf 7.3 – Vývoj importu v Slovinsku (2004-2012)

SOURCE: WWW.TRADINGECONOMICS.COM | STATISTICAL OFFICE OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA

216

Graf 8.1 – Vývoj exportu v Slovensku (2008-2012)

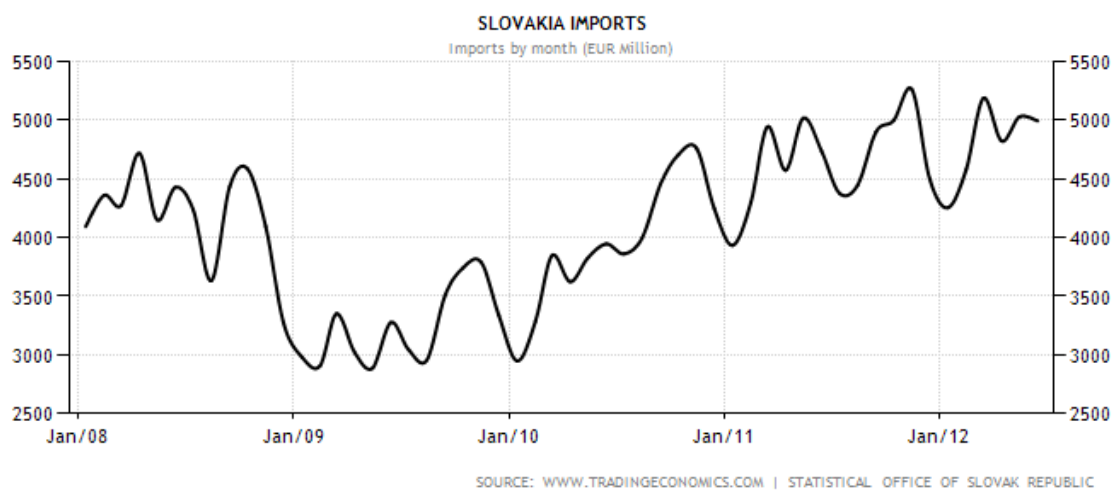
SOURCE: WWW.TRADINGECONOMICS.COM | STATISTICAL OFFICE OF SLOVAK REPUBLIC

217

²¹⁶ TRADING ECONOMICS. *Slovenia imports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/slovenia/imports>

²¹⁷ TRADING ECONOMICS. *Slovakai exports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/Slovakai/exports>

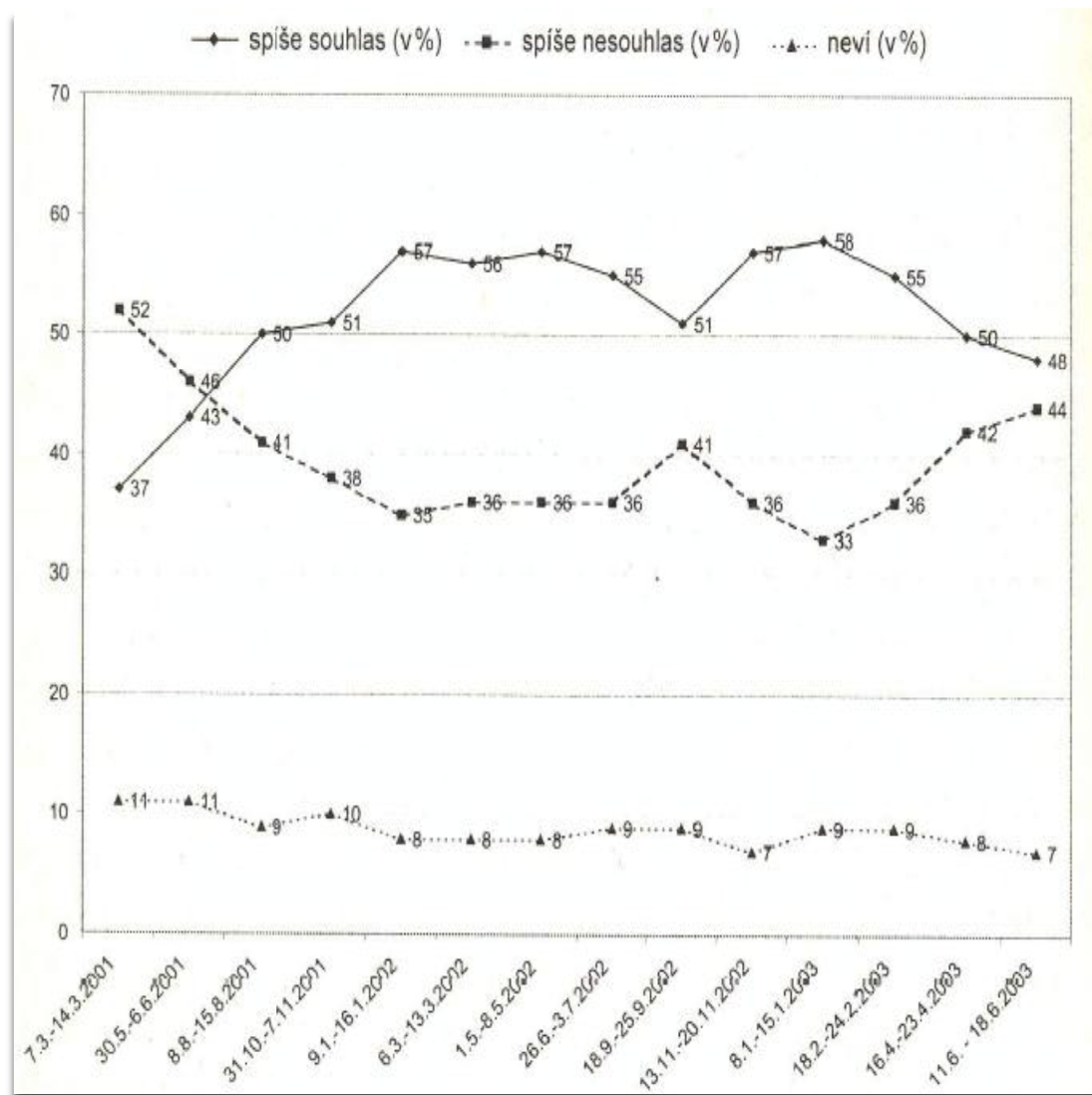
Graf 8.2 – Vývoj importu v Slovensku (2008-2012)

218

²¹⁸ TRADING ECONOMICS. *Slovakia imports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/Slovakia/imports>

Graf 9.1 – Vývoj veřejného mínění pro vstup do EU v Estonsku v letech 2000-2003

219

²¹⁹ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská referenda*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, 311 s. ISBN 80-732-5051-9 str. 236

Graf 9.2 – Vývoj exportu v Estonsku (2009-2012)

Graf 9.3 – Vývoj importu v Estonsku (2009-2012)

²²⁰ TRADING ECONOMICS. *Estonia exports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/estonia/exports>

²²¹ TRADING ECONOMICS. *Estonia imports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/estonia/imports>

Graf 10.1 – Vývoj inflace HICP Lotyšska (1998-2012)

222

²²² EUROSTAT. *HICP - inflation rate* [online]. European central bank, 2013 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z WWW: http://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=122.ICP.M.LV.N.000000.4.ANR

14. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura:

BALDWIN, Richard E. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 478 s. ISBN 978-80-247-1807-1

BRŮŽEK, Antonín. *Evropská měnová integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2001, 138 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-245-0158-9

DAUSES A. Manfred. *Příručka hospodářského práva EU: (základy vnitřního trhu, ochrana životního prostředí a ochrana spotřebitele)*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2002, xx, 754 s. ISBN 80-863-9532-4

DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008, xix, 260 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-076-8

EVROPSKÁ KOMISE. *Volný pohyb zboží – Příručka k uplatňování ustanovení Smlouvy upravujících volný pohyb zboží*. 1.vyd. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010, 43 s. ISBN 978-92-79-13473-9

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská referenda*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, 311 s. ISBN 80-732-5051-9

GERBET, Pierre a Jan EICHLER. *Budování Evropy*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2004, 450 s. ISBN 80-246-0111-7

JOKLOVÁ, Kateřina a Vladimír KVÁČA a kol. *Aktualizovaná a rozšířená pravidla pro volný pohyb služeb a svobodu usazování v EU*. 1. vyd. Praha: Svaz obchodu a cestovního ruchu České republiky, 2008, 82 s. ISBN 978-80-254-2806-1

LACINA, Lubor, ROZMAHEL, Petr a kol. *Euro: ano/ne?*. Vyd. 1. Praha:Alfa Nakladatelství, 2010, 319 s. ISBN 978-80-87197-26-4

LACINA, Lubor a Antonin RUSEK. *Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 260 s. ISBN 978-807-3800-772

LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007, xxvii, 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5

ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 4. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 476 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3803-483

OUTLÁ, Veronika. *Právo Evropské unie*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 387 s. ISBN 978-807-3800-840

ROTHBARD, Murray Newton a Jan EICHLER. *Peníze v rukou státu: jak vláda zničila naše peníze*. Vyd. 1. Praha: Liberální institut, 2001, 144 s. ISBN 80-863-8912-X

RYŠAVÁ, Jitka a Kateřina JOKLOVÁ a kol. *Volný pohyb služeb v otázkách a odpovědích*. 1. vyd. Praha: Centrum pro regionální rozvoj ČR, 2006

SVOBODA, Pavel. *Liberalizace obchodu zbožím v právu Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, xix, 238 s. ISBN 80-717-9815-0

SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-210-5082-2

TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, lii, 953 s. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-4003-332

TOMÁŠEK, Michal. *Právní nástupnictví měny euro*. Praha: Linde, 2000, 269 s. ISBN 80-720-1205-3

TOMÁŠEK, Michal. *Právní základy Evropské měnové unie*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 1999, 165 s. ISBN 80-902-2433-4

TOWNSEND, Malcolm a Loukas TSOUKALIS. *The euro and economic and monetary union: an historical, institutional and economic description*. [3rd ed.]. London: John Harper Pub., c2007, xiii, 318 p. ISBN 09-551-1445-4

TSOUKALIS, Loukas a Loukas TSOUKALIS. *The new European economy revisited /Loukas Tsoukalis*. [3rd ed.]. New York: Oxford University Press, 1997, xiii, 306 p. ISBN 01-987-7477-X

TUČNÍK, Miroslav. *Implementácia eura v nových členských krajinách EU*. 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2007. ISBN 978-80-225-2438-4

VANTHOOR, W. *A chronological history of the European Union, 1946-2001*. Northampton, MA: Edward Elgar, c2002, xxii, 331 p. ISBN 18-437-6101-7

Akademické práce:

BARTOŠOVÁ, Romana. *Problematika volného pohybu pracovních sil v EU*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce prof. Ing. Pavel Ondrčka, CSc.

FIKAR, Jiří. *Perspektivy vstupu České republiky do evropské měnové unie*. Plzeň, 2007. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Ing. Dana Bárková Ph.D.

KABILKA, Michal. *EURO – politický nebo ekonomický projekt?*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Ing. Petra Černíková

NOVÁK, Ladislav. *Dohled centrální banky nad komerčními bankami*. Brno, 2006. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Ing. Michal Radvan

OBÚRKA, Vojtěch. *Evropská měnová unie a její perspektivy*. Brno, 2006. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta ekonomicko-správní. Vedoucí práce Ing. Petr Musil

POLEDNOVÁ, Petra. *Problematika volného pohybu pracovních sil v EU*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce prof. Ing. Pavel Ondrčka, CSc.

SLADKÝ, Michal. *Evropská měnová unie*. Plzeň, 2003. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ing. Dana Bárková

VODIČKOVÁ Šárka . *Zavádění eura ve vybrané zemi EMU* . diplomová práce . Brno : Masarykova univerzita , Ekonomicko-správní fakulta , 2008 . vedoucí diplomové práce: Ing. Boris Šturc, CSc.

Dokumenty ECB a národních centrálních bank:

BANK OF ESTONIA. *Estonia's national changeover plan* [online]. 2010 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: http://www.eestipank.ee/pub/en/EL/ELiit/euro/eplaan_1.pdf

BANK OF ESTONIA. *Report on the adoption of the euro* [online]. 2007 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: http://www.eestipank.info/pub/en/dokumendid/publikatsioonid/seeriad/euroyle/euro_report.pdf

BANKA SLOVENIJE. *Masterplan for the euro changeover* [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/countries/slovenia_en.htm

EUROPEAN CENTRAL BANK. *Convergence report 2010* [online]. 2010 [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005en.pdf>

EUROPEAN CENTRAL BANK. *The European Monetary Institute and progress towards monetary union* [online]. 1997 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/press/key/date/1997/html/sp970922.en.html>

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2004* [online]. 2004 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: 2012* [online]. 2012 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201205cs.pdf>

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: květen 2008* [online]. 2008 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr200805cs.pdf>

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: květen 2010* [online]. 2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005cs.pdf>

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Konvergenční zpráva: prosinec 2006* [online]. 2006 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/cr200612cs.pdf>

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Protokol o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky* [online]. 2003 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/cs_statute_2.pdf

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Stanovisko Evropské centrální banky k návrhu zákona, kterým se mění a doplňuje zákon č.510/2002 Sb. o platebním styku: CON/2008/18* [online]. 2008 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/sk_con_2008_18_f_sign.pdf

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Národný plán zavedenia eura v Slovenskej republike* [online]. 2008 [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_EURO/NP_SK_APRIL2008.pdf

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Analýza slovenského finančného sektora za rok 2009* [online]. 2009 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Dohlad/ORM/Analyzy/2009-2.pdf

Dokumenty institucí EU (ES):

COMMITTEE FOR STUDY OF ECONOMIC AND MONETARY UNION. *Report on economic and monetary union in the European Community* [online]. 1989, 17.4. [cit. 2012-10-16]. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/1007/1/monetary_delors.pdf

EVROPSKÁ KOMISE. *Návrh rozhodnutí Rady o přijetí eura Estonskem ke dni 1. ledna 2011*. In: 2010. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0239:FIN:CS:PDF>

EVROPSKÁ KOMISE. *Návrh rozhodnutí Rady o přijetí jednotné měny Slovenskem ke dni 1. ledna 2009* [online]. Brusel, 2008 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008PC0249R%2801%29:CS:HTML>

EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské centrální bance: Zavádění eura na Slovensku* [online]. 2009 [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0178:FIN:CS:HTML>

EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské centrální bance: Zavádění eura ve Slovinsku* [online]. Brusel, 2007 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=cs,cs&lang=&lng2=,&val=448372:cs#top>

EVROPSKÁ SPOLEČENSTVÍ. *Smlouva o založení EHS* [online]. Eur-lex, 1957 [cit. 2012-11-08]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm#founding>

EVROPSKÉ HOSPODÁŘSKÉ SPOLEČENSTVÍ. *Dohoda o evropském hospodářském prostoru* [online]. 1957 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:52:21994A0103%2874%29:CS:PDF>

RADA EVROPSKÉ UNIE. *Rozhodnutí Rady ze dne 11. července 2006 v souladu s čl. 122 odst. 2 Smlouvy o přijetí jednotné měny Slovinskem ke dni 1. ledna 2007*. In: 2006. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:195:0025:0027:CS:PDF>

Právní předpisy:

Evropské hospodářské společenství. *Směrnice Rady 77/780/EHS*. 1977

Evropské hospodářské společenství. *Směrnice Rady 89/646/EHS*. 1989

Evropská společenství. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/26/ES*. 1995.

Dostupné z: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0026:CS:HTML)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0026:CS:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0026:CS:HTML)

Evropská společenství. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES*. In:

2006. Dostupné z: [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:376:0036:0068:cs:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:376:0036:0068:cs:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:376:0036:0068:cs:PDF)

Zbierka zákonov č. 659 /2007. *O zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Slovensko, 2007. Dostupné z: <http://www.azzz.sk/doc/aktualinf/Generalny%20zakon%20659%20z%202007.pdf>

Internetové zdroje:

<http://ec.europa.eu/>

<http://ecb.int/>

<http://eestipank.ee/>

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

<http://eur-lex.europa.eu/>

<http://nbs.sk/>

Internetové články:

AKTUÁLNĚ.CZ. *Kdo přijde na řadu po Kypru? Slovinsko, tvrdí experti* [online]. 2013, 27.3. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://m.aktualne.centrum.cz/article.phtml?id=775181&s=1438>

BANK OF ESTONIA. *Estonia has changed over to the euro – why?* [online]. 2011, 17.2. [cit. 2013-02-01]. Dostupné z:

http://www.euro.eesti.ee/EU/Prod/Euroveeb/Main_Page/left_menu/Changeover_to_the_euro_in_Estonia/12_211205_Euromoju.html

BANK OF ESTONIA. *Fitch upgraded Estonia's sovereign rating* [online]. 2011 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z:

http://www.eestipank.info/pub/en/press/Press/pressiteated/pt2011/_07/pt0705

BANK OF ESTONIA. *The year started with rapid economic growth* [online]. 2011 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z:

http://www.eestipank.info/pub/en/press/Press/pressiteated/pt2011/_05/pt0512

BBC. *Latvia applies to enter eurozone* [online]. 2013, 4.3. [cit. 2013-04-14].

Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/business-21656254>

BORDO, D.Michael. *The United States as a Monetary Union and Euro: A Historical Perspective* [online]. Cato Journal, 2004 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z:

http://www.ciaonet.org/olj/cato/v24n1-2/cato_v24n1-2o.pdf

BYDŽOVSKÁ, Marie. EUROSKOP. *Lotyšsko chce být 18. členem eurozóny* [online]. 2013, 5.3. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z:

<https://www.euroskop.cz/46/22072/clanek/lotyssko-chce-byt-18-clenem-eurozony/>

COHEN, Benjamin J. *Monetary Unions* [online]. EH.NET ENCYCLOPEDIA, 2010 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z:

<http://eh.net/encyclopedia/article/cohen.monetary.unions>

CZECHTRADE. *Celní kodex Společenství* [online]. 2007, 10.12. [cit. 2012-11-11].

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/celni-kodex-spolecenstvi-070101-5122.html>

CZECHTRADE. *Lotyšsko: Ekonomická charakteristika země* [online]. 2013, 29.1. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/lotyssko-ekonomicka-charakteristika-zeme-17786.html>

CZECHTRADE. *Lotyšsko: Zahraniční obchod země* [online]. 2013, 29.1. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/lotyssko-zahranicni-obchod-zeme-17788.html>

CZECHTRADE. *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj* [online]. 2010, 2.11. [cit. 2012-09-19]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/strucna-charakteristika-oecd-7192.html>

CZECHTRADE. *Slovinsko: Zahraniční obchod země: Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo* [online]. 2013 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/slovinsko-zahranicni-obchod-zeme-19173.html>

DELOITTE. *Review of the Slovenia changeover to euro: Final report - August 27, 2007* [online]. 2007 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12540_en.pdf

DENÍK REFERENDUM. *Lotyšsko požádalo o vstup do eurozóny* [online]. 2013, 5.3. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/15102-lotyssko-pozadalo-o-vstup-do-eurozony>

ENTERPRISE EUROPE NETWORK. *Volný pohyb kapitálu* [online]. 2012 [cit. 2012-12-10]. Dostupné z: <http://www.enterprise-europe-network.cz/poradenstvi/podnikani-v-eu/volny-pohyb-kapitalu/>

EUROPA. *Přehledy právních předpisů EU: Maastrichtská smlouva o Evropské unii* [online]. 2010 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_cs.htm

EUROSTAT. *Budget deficit* [online]. 2010 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics

EUROSTAT. *GDB* [online]. 2010 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics

EUROSTAT. *Government debt to GDP ratio* [online]. 2010 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics

EUROSTAT. *HICP - inflation rate* [online]. DataMarket, 2012 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://datamarket.com/data/set/24ay/hicp-inflation-rate#!display=line&ds=24ay!2m2e=b.a>

EUROSTAT. *HICP - inflation rate* [online]. European central bank, 2013 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z:

http://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=122.ICP.M.LV.N.000000.4.ANR

EUROSTAT. *Inflation HICP* [online]. 2010 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics

EVROPSKÁ KOMISE. *Estonsko členem eurozóny* [online]. 2012, 19.7. [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/news/economy/101228_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE. *Jedna měna pro jednu Evropu – cesta k euru* [online]. 2008 [cit. 2012-10-21]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication6730_cs.

EVROPSKÁ KOMISE. *Konvergenční kritéria* [online]. 2012 [cit. 2012-12-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_63_cs.htm

EVROPSKÁ KOMISE. *The introduction of the euro in Slovenia* [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/countries/slovenia_en.htm

EVROPSKÁ KOMISE. *Zavádění eura v nových členských zemích* [online]. 2012 [cit. 2012-10-21]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/euro/zavedeni_cs.htm

FINANCE.CZ. *Agentura Fitch snížila rating Slovinska o jeden stupeň* [online]. 2012 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/361101-agentura-fitch-snizila-rating-slovinska-o-jeden-stupen/>

FRIČOVÁ, Vítězslava. EUROSKOP. *Obchodní politika* [online]. 2012 [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/680/sekce/obchodni-politika/>

FXSTREET.CZ. *Rating - S&P, Moody's a Fitch* [online]. 2013 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.fxstreet.cz/rating-sp-moodys-a-fitch.html>

HORVÁTH Roman, Luboš KOMÁREK. Teorie optimálních měnových zón: rámec k diskuzím o monetární integraci. *Finance a úvěr* [online]. 2002 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z: http://journal.fsv.cuni.cz/storage/801_386_407.pdf

IHNED.CZ. *Plánované přijetí eura zlepšilo Slovensku rating na A+* [online]. Hospodářské noviny, 2008 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-evropa/c1-25915560-planovane-prijeti-eura-zlepsilo-slovensku-rating-na-a>

MINISTERSTVO FINANCÍ. *Eurozóna* [online]. 2012 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_eurozona.html

MINISTERSTVO FINANCÍ. *Lotyšská vláda stanovila termín zavedení eura* [online]. Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice, 2010, 7.4. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/index_1411.html

MINISTERSTVO FINANCÍ. *Podmínky pro přijetí eura* [online]. Zavedení eura v České republice, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_podmin_prijeti.html

MINISTERSTVO FINANCÍ. *Vyhodnocení kritéria cenové stability* [online]. Zavedení eura v České republice, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_cen_stabil.html

MINISTERSTVO FINANCÍ. *Vyhodnocení kritéria dlouhodobých úrokových sazeb* [online]. Zavedení eura v České republice, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_urok_sazeb.html

MINISTERSTVO FINANCÍ. *Vyhodnocení kritéria stability měnového kurzu* [online]. Zavedení eura v České republice, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_stabil_men_kurzu.html

MINISTERSTVO FINANCÍ. *Vyhodnocení kritéria veřejného dluhu* [online]. Zavedení eura v České republice, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_verej_dluh.html

MINISTERSTVO FINANCÍ. *Vyhodnocení kritéria vládního deficitu* [online]. Zavedení eura v České republice, 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_vlad_defic.html

MINISTERSTVO FINANCÍ. *Wernerova zpráva* [online]. 2012 [cit. 2012-10-02]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=W

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Volný pohyb osob* [online]. 2011, 13.5. [cit. 2012-11-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1280>

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *História ratingového hodnotenia Slovenskej republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/RATING/RatingHistory-SR-SK.pdf

NOVÁK, Martin. AKTUÁLNĚ.CZ. *Euru jde o život, Estonsko ho i tak o půlnoci přijalo* [online]. 2011, 1.1. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropska-unie/clanek.phtml?id=686820>

OECD. *Organisation for European Economic Co-operation* [online]. 2012 [cit. 2012-09-15]. Dostupné z: http://www.oecd.org/document/53/0,3746,en_2649_201185_1876912_1_1_1_1,00&&en-USS_01DBC.html

OECD. *The Organisation for Economic Co-operation and Development* [online]. 2012 [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/about/>

PATRIA ONLINE. *Moody's srazila rating Slovinska o tři stupně a varuje: Nemusíte se obejít bez finanční pomoci* [online]. 2012, 8.3. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2121604/moodys-srazila-rating-slovinska-o-tri-stupne-a-varuje-nemusite-se-obejit-bez-financni-pomoci.html>

PLECHANOVÁ, Běla. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Historie EU: Jednotný evropský akt (1985)* [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8888/sekce/80-leta/>

STÁLÉ ZASTOUPENÍ ČESKÉ REPUBLIKY PŘI EVROPSKÉ UNII. *Jak je to se vstupem ČR do eurozóny? Musíme či nemusíme?* [online]. 2011, 19.9. [cit. 2012-12-20]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/jak_na_krizi/-zastupitelske_urady-representation_brussels-publish-cz-evropska_unie-jak_na_krizi-jak_je_to_s_vstupem_cr_do_eurozony.html

STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE. *Izid glasovanja na referendumu o pristopu Republike Slovenije k Evropski uniji* [online]. 2003 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: http://www.stat.si/eng/iskanje_novo.asp?strNiz=referendum

STATISTICS ESTONIA. *Record high trade in Estonia in the previous year* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.stat.ee/57496>

ŠŤATISTICKÝ ÚŘAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Výsledky hlasovania oprávnených občanov v referende* [online]. 2003 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: http://app.statistics.sk/ref_2003/webdata/sk/menu.htm

TRADING ECONOMICS. *Estonia exports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/estonia/exports>

TRADING ECONOMICS. *Estonia imports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/estonia/imports>

TRADING ECONOMICS. *Slovakai exports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/Slovakai/exports>

TRADING ECONOMICS. *Slovakai imports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/Slovakai/imports>

TRADING ECONOMICS. *Slovenia exports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/slovenia/exports>

TRADING ECONOMICS. *Slovenia imports* [online]. 2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/slovenia/imports>

ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Vzťahy SR a Európskej únie* [online]. 2009 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.euroinfo.gov.sk/vztahy-sr-a-europskej-unie/>

URBAN, Luděk. EUROSKOP. *Volný pohyb osob: jak byly odstraněny překážky volného pohybu pracovníků* [online]. 2012 [cit. 2012-11-22]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8736/sekce/volny-pohyb-osob/>

URBAN, Luděk. EUROSKOP. *Volný pohyb služeb – otevírání trhů služeb na vnitřním trhu EU* [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8735/sekce/volny-pohyb-sluzeb/>

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Slovinsko v Evropské unii* [online] euroskop.cz . 2013 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/449/sekce/slovinsko/>

VAKNIN, Sam. *Deja V-Euro: The History of Previous Currency Unions* [online]. Tripod.com, 2006 [cit. 2012-07-10]. Dostupné z: <http://samvak.tripod.com/nm032.html>

VEJVODOVÁ, Alžběta. ČESKÁ TELEVIZE. *Trhy stahují smyčku okolo Slovinska, Lublaň doufá v zázrak* [online]. 2013, 11.4. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/222339-trhy-stahuji-smycku-okolo-slovinska-lublan-doufa-v-zazrak/>

WIKIPEDIA. *OECD member states map* [online]. 2012 [cit. 2012-09-15]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/File:OECD_member_states_map.svg